POLIROM

Dan Lungu

Proză cu amănuntul

Colecția „Ego. Proză” este coordonată de Lucian Dan Teodorovici.

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a Romaniei:

LUNGU, DAN

Proză cu amănuntul / Dan Lungu. Ed. a 2-a rev. - Iaşi: Polirom, 2008

ISBN 978-973-46-0991-8

821.135.1-31

Printed in ROMANIA

Dan Lungu

Proză cu amănuntul

Ediția a II-a revăzută

POLIROM

Editura Polirom

- 2008 -

Dan Lungu (n. 1969, Botoşani). Conferenţiar la Catedra de sociologie, Universitatea „Al. I. Cuza", Iaşi. Studii postdoctorale la Sorbona. Redactor la revista *Au Sud de l'Est.* În 1996, iniţiază grupul literar Club 8. Între 2001 şi 2002 a fost redactor-şef al revistei de cultură *Timpul.* Volume publicate: *Muchii* (versuri, 1996); *Cheta la flegmă* (proză scurtă, 1999); *Construcţia identităţii într-o societate totalitară. O cercetare sociologică asupra scriitorilor* (2003); *Proză cu amănuntul* (proză scurtă, ediţia I: 2003); *Nuntă la parter* (teatru, 2003); *Raiul găinilor (fals roman de zvonuri şi mistere)* (Polirom, ediţia I: 2004, ediţia a II-a: 2007); *Băieţi de gaşcă* (proză scurtă, Polirom, 2005), *Sunt o babă comunistă!* (roman, Polirom, 2007). Face parte din grupul de scriitori români invitaţi la „Les belles etrangeres" (Franţa, 2005). I se montează piesele *Cu cuţitul la os* (2002) şi *Nuntă la parter* (2003). Nominalizat la numeroase premii. Este distins cu Premiul Societăţii Junimea pentru activitatea literară pe 1993, Premiul Editurii Nemira pentru proză scurtă (1997), Premiul USR, filiala Dobrogea, pentru debut în proză (1999), Premiul Goethe Zentrum pentru promovarea originalităţii, ca reprezentant al Club 8 (2001), Premiul USR, filiala Iaşi, pentru proză (2005). Membru al Uniunii Scriitorilor din România. Romanul *Raiul găinilor* a fost publicat în Franţa (Jacqueline Chambon, 2005), Austria (Residenz, 2007) şi Slovenia (Apokalipsa, 2007). Volumul de povestiri *Băieţi de gaşcă* a apărut în Austria (Drava Verlag, 2007), iar cel mai recent roman al autorului, *Sunt o babă comunistă!,* a apărut în Franţa (Jacqueline Chambon, 2008) şi Ungaria (Jelenkor), urmează a fi publicat în Spania (Pre-textos), Austria (Residenz) şi Polonia (Czarne) şi este în curs de ecranizare în regia lui Stere Gulea, după un scenariu semnat de Lucian Dan Teodorovici.

Se dedică Danei

Cheta la flegmă

Niciodată n-am înțeles de ce unele mame le pun copiilor mâna pe cap și le ciufulesc părul; iar când am întrebat cu ochii holbați pe o tanti cât butoiul, ce se foia în fața mea la rând, mi-a spus că atunci îi mângâie; și, când am întrebat ce-nsemna că îi mângâie, mi-a răspuns că le pune mâna pe cap, așa că m-am lăsat păgubaș de a înțelege tot felul de nimicuri. De mic am pus o mulțime de întrebări și nu mi-a fost ușor să suport toate răspunsurile. Ori se hohotea pe seama mea, ori mi se spunea că nu mă privește sau chiar eram plesnit peste ceafă. Mama, o femeie care puțea a transpirație și era mai tot timpul plecată, nu mi-a răspuns niciodată la întrebări. Tata vorbea atât de cleios, încât nu înțelegeam ce spune. Cuvintele abia se târau, băloase, strâmtorate în cerul gurii, și țâșneau ca niște coji de semințe.

Mereu te scuipa cu ele, după ce gemea îndelung, de parcă le năștea sub limbă. Era îndărătnic în felul lui și tot timpul matol. La doi pași de casă era o crâșmă murdară, cu o baltă de pișat roșiatic într-o parte, scurs de la veceurile totdeauna prea pline. De acolo, odată la două zile, îl aduceam cu căruciorul de butelie. Când mă luam cu joaca și uitam, dormea afară fără să crâcnească. Venea dimineață înjurând, se arunca în pat ca o lehuză și se văicărea de reumatisme. Altfel, era un om bun; dar era greu să-l prinzi altfel. Prima dată când am văzut cum se spălau cu adevărat niște oameni, eram cu frate-miu și cu Praștie la o vecină în grădină. Ne-am cățărat în nuc și beleam ochii pe un gemuleț prin care se observa tot. În familia cu pricina erau și două fete, pe ele le așteptam. Era secretul nostru, numai noi trei îl știam. Praștie era tipul cel mai grozav din mahala, avea doi dinți lipsă și se bătuse cu o grămadă de lume. Praștie era ascultat de toți. Apoi venea frate-miu și pe lângă el mă strecurasem și eu. Dar mai știam câteva figuri grozave: Ață – slăbănog și lung de nu se mai termina, cu pumnul ca ghiuleaua; Plantă – mic și slinos, mână de aur, degete de șopârlă și gură spurcată; Nababul – flegmatic, cu mâinile crescute până la cot în buzunare, pe felie cu tot felul de pipițe, care m-a învățat să fumez.

Sâmbăta mergeam la film în nuc, fiecare cu craca lui. Stăteam serios și atent, deși de fiecare dată vedeam același lucru. Mie îmi plăcea aia mică,

Dalia, cu țâțuștele ridicate în sus și părul negru prelins până la buric. Strălucea sub bobițele de apă ca un robinet nou și se freca cu buretele pe la subțiori, pe burtă și între picioare. Odată a venit frate-miu cu un binoclu, pe care îl dădeam din mână în mână. Lor le plăcea de Lola, fata mai mare, dar mie nu-mi plăcea deloc, fiindcă avea părul cânepiu peste tot și țâțele mari cât un cap de copil. Eu eram răpănos și nu mă spălam decât vara, la iaz. Nu mă băgasem niciodată într-o cadă așa albă, ca Dalia, deși tare mi-ar fi plăcut și mie să mă bălăcesc și să mă frec cu buretele... Aveam praf în cap și solzi pe la glezne. Eram veșnic murdar pe la gură și purtam tenișі jegoși. Toate încălțările erau moștenire de la frate-miu, iar majoritatea erau deja făcute praf. Iarna era cel mai greu, căci vara ne descurcam și desculți, într-o sâmbătă, frate-miu și cu Praștie s-au cărat cu două haimanale pe câmp și n-au vrut să mă ia și pe mine. Mahalaua e chiar în buza câmpului, aș fi vrut să-i urmăresc, dar mi-era frică de bătaie. Mă moveau la milimetru pătrat dacă mă miroseau. Așa că m-am furișat singur către nuc. Noapte de să-ți bagi degetele în ochi și eu stăteam cu gura căscată! Şi pe după cap, și pe umăr, și cu săpunul verde, și cu ăla roșu, întindeam gâtu-n stânga, ba în dreapta, mă mutam de pe o cracă pe alta, era fascinant, strălucea ca un îngeraș, ca o diavoliță, îmi plăcea cum își freca țâțele și pe deasupra, și pe dedesubt, și năstureii maronii... clăbuci mari, verzulii umpleau cada, camera, clăbuci creți, creponați, luminoși, și ea plutea lenevoasă, cu carnea tare, sidefie, într-o permanentă mirare năstrușnică, cu picioarele lemnoase, piele fină și umedă ca un bot de cățel...

Am bătut cu degetul în geam și a țipat din rărunchi, spărgând clăbucii dolofani, iar eu, dezmeticindu-mă, am tăiat-o prin grădini, prin locuri de mine știute, până în marginea imașului cu iarbă scurtă. Răsuflăm greu și scoteam fum din toate rănile.

Când ieșea pe poartă, o dezbrăcăm cu privirea și-i simțeam mirosul în nări, mirosul acela de săpun rozaliu, o cunoșteam bine, avea o aluniță mai sus de buric, deseori mă gândeam să mă duc și să-i șoptesc la ureche: „Ce-ți mai face alunița de deasupra buricului?”. Sau să-i povestesc totul și s-o privesc până în adâncul ochilor. Aș fi așteptat un surâs înlemnit, poate o privire-lamă zbârnâind pe lângă mine sau, strecurat, un zâmbet parșiv-neîncrezător. Bineînțeles, n-am făcut nimic din toate astea, m-am mulțumit să stau tolănit în șanț, cu un fir de iarbă în gură, și s-o dezbrac încet, țoală cu țoală.

În rest, eram de găsit oriunde nu te aşteptai, hălăduiam toată ziua nestingherit, nepăsător. Seara mă aciuam pe lângă gaşca adunată pe şanţ: Aţă, Praştie, Nababul şi toţi ceilalţi. Stăteam şi-i ascultam cum povestesc şi râd. Uneori mă hlizeam şi eu, alteori nu înţelegeam de ce îşi arată fasolele. Veneau şi fetişcane cu tot felul de nume scurte, Coco, Fifi, Mimi, Pipi, naiba să le ia, mereu zâmbăreţe, băieţii le ciupeau de ţâţe şi le ascundeau câte un pantof, le puneau să sară într-un picior, să toarne măscări şi să bea vin. Eu eram tot timpul cel trimis după udătură şi-mi părea bine, fiindcă n-aveam para chioară şi pe drum mai trăgeam câte o duşcă. Mă torpilam repede şi mă înghesuiam pe lângă fetişcane, ei râdeau de mine şi primeam numai castane: „Ia laba, puştiule, să nu mori!”. Îmi mai dădeau câteodată să beau până vomitam pe pantaloni. Mă duceam a doua zi la iaz şi-i spălam, îi frecam cu pietriş. Singurii mei pantaloni − scurţi şi zdrenţăroşi, de murdari nici nu mai spun. Tot seara, câteodată, cântam. Îmi plăcea teribil să cânt, de aceea răgeam că numai gura mea se auzea, mai ales când mă şi matoleam puţin. Trebuia să mă plesnească peste muzicuţă ca să tac. Adormeam pe unde apucam, fără să mă întreb dacă e bine sau nu, simţeam pământul sub mine ca un plămân uriaş, ridicându-se şi coborând, ridicându-se şi coborând, ameţitor, şuierând din adâncuri, şi imaginile se încâlceau în creier, vedeam întâmplări, zile, figuri, vise frumoase cu salcâmi înfloriţi, înfulecam ca spartul flori mari, alb-gălbui, de ceară regească, de îmi ghiorăiau maţele sfâşietor, flori mari, gustoase, făceam în gură o spumă ca un lapte, pe care o înghiţeam hulpav, flămând, înghiţeam la salivă prin somn, de mă durea gâtul dimineaţa. Apoi vise urâte: o oaie răpciugoasă se scărpina de piciorul meu şi mereu senzaţia scârboasă de gunoi lunecând pe valuri de flegmă, de stomac răsucit, izbit dinăuntru cu un ciocan pneumatic, maluri gelatinoase prinzându-se într-un mototol universal, într-un vârtej de vomă în care dispar toate lucrurile...

Tata a murit într-un canal cu păcură, în gară. Era făcut muci, a alunecat şi s-a înecat. L-au scos prea târziu, înghiţise două kile de lichid negru. L-a adus mama într-un sac de rafie şi l-a frecat o noapte cu cărămida să se mai albească. La îngropăciune au venit câţiva beţivi care au ras tot ce era de băut şi au şters-o, nici n-au mai ajuns la cimitir. Eu, soră-mea şi cu frate-miu am mâncat la grâu fiert de ni s-au umflat burţile. Era grâu maşcat, cu bobul mare, gustos şi făcut cu zahăr vanilat. L-am studiat în spatele casei, după ce am vomat în cor toţi trei; niciodată nu mai mâncaserăm aşa mult.

Pe tata nu l-a plâns nimeni. Mama a răsuflat ușurată că a scăpat de bețivan, că nu mai are cine să-i bea banii și s-o caftească. Ea era singura din casă care muncea și puțea îngrozitor a transpirație. Rude nu am avut niciodată. În general oamenii săraci nu au rude, însă eu am avut prieten un câine. Unu' bătrân care abia se ținea pe picioare, m-am împrietenit cu el pe malul iazului. Avea ochii blânzi și blana lățoasă, de culoarea ruginei. Noaptea dormea cu mine, mă încălzea la spate. Odată m-am trezit cu spatele rece. Mi-a părut rău după el, mai rău ca după tata. Tata nu mă încălzise niciodată la spate. L-am îngropat pe malul apei și l-am vegheat toată noaptea. La un moment dat mi se făcuse frică, era pentru prima oară când simțeam ca niște viermi pe șira spinării și parcă un scâncet plăpând venea de undeva din adânc. Mi se ciulise părul pe spate, cu toate că nu credeam în prostii de astea. Atunci am privit apa, așchiile de lună clătinându-se bete, ondularea și a revenit senzația pe care o știam cu siguranță de undeva, nu numai din somn. Până în zori am crezut că înnebunesc.

Strașnic îmi mai plăcea să umblu brambura, fără nici un Dumnezeu, să stau trântit pe spate și să sug fire de iarbă. După moartea câinelui, vreo două săptămâni n-am mai dat pe la iaz, de aceea mă întâlneam mai des cu Petre, nebunul, care avea pantalonii prinși cu sârmă și se credea Dumnezeu. Îl ascultam cât îl ascultam și, când mă plictiseam, îl înjuram și plecam. Se uita lung în urma mea, cu o blândețe de vițel în ochii rotunzi și roșii ca ridichile. Îmi spunea cât de mult a muncit el ca să fie Dumnezeu și cel mai tare o să-l pedepsească pe omul cu gard verde care îl plesnește peste mâini când se întinde după cireșe. Vorbea blând ca un înger nătăfleț și se ridica puțin în aer, mai cuvânta, apoi se cobora înapoi lângă mine și bocea. Atunci îi spuneam că e un Dumnezeu prost dacă plânge și el îmi pupa mâinile. Îmi pupa mâinile și mi le uda cu lacrimi. El n-avea casă și mi-era milă, iarna îl mai ascundeam la noi fără să știe mama. Toată lumea râdea de el, dar într-o toamnă a venit cu două frunze în mână, două frunze de nuc, mari și lucioase, uite, ține astea de la mine, ține astea de la Dumnezeu, că eu mâine mă duc. Şi a doua zi, în mijlocul străzii s-a văzut o lumină mare ce s-a rotit ca un vârtej drept în sus. Am povestit tuturor ce se întâmplase, le-am urlat țopăind într-un picior, dar nimeni nu m-a crezut, au spus că-s țăcănit de mic, probabil de foame. Am pus frunzele la icoană, în amintirea lui Petre, nebunul.

Totul era formidabil în acel loc, se întâmplau o mie de lucruri pe zi, dacă știai să le vezi. Iar pentru asta îți trebuiau o pereche de picioare zdravene, ochi ageri și multă imaginație. Băieții erau tandri și parșivi, mereu hlizindu-se cu târfele lor, furnicile urcau în vârful firului de iarbă care le catapulta cu grație în văzduh, bărbații leneveau sub vița-de-vie, așteptând să se coacă strugurii; femeile spălau pelinci, chiloți și ciorapi, dar sub toate acestea măcina putreziciunea.

Soră-mea și-a pierdut virginitatea într-un lan verde de grâu. Frate-miu era în armată. Au luat-o Praștie și Nababul, au dus-o cu zăhărelul, i-au promis că îi arată în câmp o bortă pe unde se ajunge în iad, se vede pe-acolo pucioasă și foc, cum fierb cazanele cu smoală, o bortă pe care le-a arătat-o Petre, nebunul. Proasta, curioasă, a mers cu ei. Eu i-am urmărit, simțisem ceva. Ea tot întreba „Unde-i? Unde-i?”, „Uite-acolo-i!”, i-a zis Praștie începând să o dezbrace. Ea a țipat și au plesnit-o. Am sărit din ascunzătoare, vânăt de furie, dar m-au liniștit repede. Am auzit ca prin ceață țipete scurte. Când m-am dezmeticit, ei plecaseră și ea râdea ca tâmpita. „Nu-i chiar așa rău!”, a spus, „numai că pășesc greu”. Aș fi bătut-o, dar eram sleit. Am scuipat și m-am cărat repede. Totdeauna am crezut că femeile-s proaste, în afară de profesoarele mele, care știau carte, nu glumă! Dacă nu i-a spus ea mamei, de ce i-aș fi spus eu?

Toate îmi vin cu forță în minte.

S-a spânzurat un bărbat în mahala.

Un vecin își prinde nevasta cu altul și înnebunește.

Omul cu gard verde a tăiat cireșul, s-a plictisit să plesnească peste mâini.

Popa e prins făcând rachiu în clopotniță.

Crescusem puțin și pășeam fudul că făcusem dragoste. Priveam lumea de undeva de sus, de pe o cutie înaltă de gunoi, și scuipam șmecherește să văd încotro îl duce vântul. Ceva în viața mea se schimbase, eram mai parșiv, mai brutal, mai bărbat. Simțisem din plin gustul răutății, piciorul lui Praștie în fund, urlând: „Mai cu vână, nătărăule!”. Dincolo de toată umilința, eram fericit, puteam vorbi de femei, puteam râde cu toată gura la obscenități, cunoșteam secretul vieții. Nu mă interesa cu cine împărțisem acea cunoaștere, ea era obișnuită, blazată, flegmatică, eu − emoționat și tremuram puțin, de aceea poate fusesem atât de mândru, că îmi învinsesem propria slăbiciune, înghițisem cu curaj nodul din gât. Începusem să

putrezesc ca toți ceilalți, să miros a viață adevărată și toată lumea părea îngenuncheată la picioarele mele.

Ştiam că exist altfel, îmi venea să-mi scot pălăria în fața mea. Crescusem în mine un altul, mai pur, care se scutura de mine cel dinafară ca de o crustă de balegă. Am simțit un val de nebunie care îmi ridica mizeria în gât. Toate buboaiele deveniseră răni vii. O întâmplare m-a adus în pragul disperării, după care viața mea s-a socotit după altă măsură.

Niciodată nu mai jucasem zaruri cu ei, îi priveam cu ochii filând și inima bubuind. Nu îndrăznisem să le spun, mi-era frică de refuz și ironie. Ei, cei mari, de-abia mă acceptau să privesc. Nu era un joc pentru puști, puteai să-ți prinzi urechile. Le-am spus și au râs. Le-am mai spus o dată și m-au privit mirați. Îmi amintesc: am pierdut încălțările, sângele se urcase în cap, am pierdut cămașa, pantalonii găuriți și m-au întrebat dacă mai joc. N-am șovăit deloc, am răcnit că „Da!”, nu mai aveam decât chiloții, pe care i-am pierdut tot atunci. Mă bâlbâiam de nervi, ei se rostogoleau de râs, smulgeau iarba cu mâinile și își băteau joc de puța mea. Le-am spus să joace pe datorie și cineva a propus cheta la flegmă. Am jucat și am pierdut. Am întins palmele căuș să fac cheta, ei hârâiau din tot pieptul, se scremeau, trăgeau vânturi, până scoteau o flegmă strașnică, galben-verzuie, vâscoasă și mi-o tufleau, hohotind, în palme. După ce am strâns de la toți, urma să mă spăl cu ele pe față, așa era convenția, dar stomacul meu răzvrătit a aruncat un jet de vomă verde și lumea a început să se rotească, să se învârtă, ca în visul cu lumea prăbușită într-un vârtej, totul plutea pe valuri galbene, sulfuroase, totul puțea groaznic și eu apăream și dispăream, priveam printr-o ceață grea ca și ceara, înghițind din gelatina sfârșitului lumii.

După care viața mea s-a socotit după altă măsură.

De-a întunericul

(după un tablou de Traian Mocanu)

Cel mai mult îi plăcea să stea în dulap. Era întuneric, mirosea a naftalină și putea plânge când voia. Irina era proastă. Şi Camelia era proastă, dar altfel decât Irina. Când nu stătea în dulap, îi plăcea să se ghemuiască într-un colț. Se lipea de cei doi pereți și își punea palmele la ochi. Se juca de-a întunericul. Nu, nu-i era frică de întuneric. Ziua îi era frică. Nu, nu frică, ci altfel. Nu știa cum altfel, dar nu era ca atunci când vezi un pește. Sau când te pune să mănânci. Ar fi respirat orișicât în urma mașinilor. Inhala mirosul de fum cu nesaț, înfoindu-și pieptul ca o vrabie care se scaldă în praf. Din praf făcea ness și îl vindea sub balcon. Din pământ făcea cafea. „Doriți o cafea?”, o întreba pe Irina. „Da, sigur că da!” „Atunci vino pe pătura mea!” Ea nu scuipa niciodată în cafea sau în ness așa cum făcea Camelia, numai ca să râdă de tine. Ea scuipa doar așa, fără să râdă. Şi nu spunea nimănui. Nu se lăuda. Numai ea să știe. Peștele trăiește în apă. Camelia era grăsună și râdea toată ziua. Avea toți dinții și transpira când sărea coarda. Se ivea câte o pată de umezeală la subțiori. Ei nu i-a spus de dulap, fiindcă era altfel de proastă decât Irina. Şi apoi era prietenă cu Veronica. Adică mergea la ea și mâncau prăjituri. Veronica avea pătura sub nuc, la umbră. O pătură ruptă. Ea i-o decupase cu foarfecul, când Veronica era plecată după vanilie în parcul de joacă. Ea, Coca. Camelia, grăsuna, n-a spus nimic, deși sufrageria rămăsese în paza ei. Camelia a râs. Ea întotdeauna ținea cu cel cu care era atunci. Cum plecai, cum te uita. De asta îi plăcea Camelia. Şi Irina îi plăcea, dar altfel. Irina era la fel de slabă ca ea. Numai că era urâtă. Barza, atunci când a adus-o, a prins-o cu ciocul portocaliu drept de față. Era boțită ca un castel dărâmat. Mai ales, era de culoarea nisipului. Ei i-a dărâmat castelul o talpă mare cât un avion. De aceea nu-i plăcea la mare, fiindcă o certau dacă nu se băga în apă. Numai că ea toată ziulica s-ar fi îngropat în nisip până în vârful nasului. În apă întunericul era verde și ud. Şi îi plăcea altfel de întuneric, luminos și cald, foșnitor, pe care-l simți în cerul gurii. Întunericul acela care te gâdilă ca apa minerală și îți dau lacrimile. Când te înțeapă mâinile și picioarele, cum se întâmplă când fugi repede-repede. Or, întunericul acela nu era în apă. Apoi o certau fiindcă nu voia să mănânce. Nici măslinuțe, nici orez, nici sălămior, nici ouț, nici nimica-nimica-nimica. Ei nu-i era foame niciodată și

nu-i plăcea la țară. Dar o iubea pe Camelia, fiindcă ei îi era foame tot timpul. Chiar dacă nu aflase despre dulap și nu i-ar fi spus nici dacă ar îneca-o cineva într-un butoi cu muci. Așa a amenințat-o Petrișor. Ea nu știa decât că, dacă-i dă un pumn, îl face parfum. Petrișor venea rar pe sub balcon și nu știa decât să se dea mare. Că are multe jucării sau altceva. Dar habar n-avea să se uite la ceas și nici să numere banii. Veronica îi dădea și lui prăjituri. Cele roșii păreau cele mai bune. Dar ea nu călca pe la Veronica. Nicu i-a spus că părinții ei țin pești. Nicu era coleg cu Cristi, Cristi era fratele Veronicăi și era hoț. Chiar ei îi furase aproape o mie de lei cu care ar fi vrut să cumpere două kile de carne macră pentru sărmăluțe. Fiindcă își propusese să facă într-o seară pe la opt un revelion. Să-i lase cu gura căscată. Așa că a fost nevoită să-l lase pe Nicu să stea un sfert de oră pe pătura ei și să-i dezbrace păpușa. În schimb, s-a urcat în nuc și i-a cules altă mie de lei. Îi plăceau banii de nuc, erau lucioși și zemoși, cu nervuri la fel de puternice ca rădăcinile care sparg asfaltul. Sub o rădăcină de asta ar fi vrut să se joace de-a întunericul. Probabil era cu totul altfel acolo. O rădăcină din trotuar, aproape de mașini, să le simtă mirosul. Să se ghemuiască. Să închidă ochii și să răsară soarele. Soarele ei, desenat pe pleoape pe dinăuntru. Cu căldura lui ca o pătură galbenă și moale care se așază pe pielea ta goală. Te gâdilă un pic și îți vine a râde. Mai ales când pătura îi mângâie fără să vrea puța. Cineva trage pătura de pe tine, încet-încet, să nu simți. Vrea să te lase dezbrăcată din motive pe care nu le știi. Dar tu simți cum pătura fâșâie pe piele și te prefaci că dormi, că habar n-ai. Numai că, șmecheră, faci pătura mai lungă, lungă-lungă, fiindcă îți place cum alunecă, puțin zgrunțuros. Și pătura nu se mai termină niciodată. Și îți vine a plânge de bine, de fericire. Numai să nu deschidă cineva ușa dulapului. Cineva c-o farfurie în mână și un șorț în față. Camelia n-ar fi înțeles niciodată astfel de lucruri, poate ar fi râs, de aceea ținea la ea. Părinții n-o forțau să mănânce, Camelia înfuleca singură. Numai ei îi lăsau cu porția. În fiecare dimineață. „Ai grijă să termini!” Ăsta era tata. Blând și enervat. Ea se prefăcea că doarme. Când venea dimineața, i se făcea silă. Se încurca între lucruri și oameni. Trebuia să-și amintească de fiecare dată la ce servește fiecare. S-ar fi jucat toată ziua de-a întunericul, întunericul ei luminos și bun. Mergea ca o păpușă. Ea, Coca. Se izbea de colțul biroului sau de marginea ușii, scăpa ceașca din mână. Nu țipa. N-o durea. Loviturile ajungeau la ea printr-un pansament. Nici când își făcea aprozar sub balcon

nu era la fel. Nicăieri nu era ca în dulap, nici măcar când își trăgea plapuma peste cap. De asta s-a atașat de Irina, de Irina-găina, cum îi spuneau copiii de la țevi. Dimineața se cuibărea sub plapumă. Cu tenacitate, astupa fiecare găurică, îndoind marginile în interior. De multă vreme nu mai făcea pipi în pat. De când n-a mai făcut pipi, a descoperit dulapul. Făcea pipi fiindcă visa că merge la WC și face pipi. Când se trezea, nu-i venea a crede că-i ud. A stat și s-a gândit și a înțeles că păpușa făcea pipi, nu ea. Păpușa de pansament. Nu pricepea de ce toată lumea urlă la ea. Fețe desfigurate care se apropiau și se depărtau ca acele arătări de pe luciul ușii de la dulap. Cu buze groase, cu ochi alungiți, asimetrici, cu nasul umflat. În luciul ușii de la dulap era ea cu limba scoasă, cu mâinile fluturând în dreptul urechilor, cu capul cuibărit între umeri. Așa o găseau cei cu care se juca de-a v-ați ascunselea, când părinții erau la serviciu. Ei îi plăcea pipile cald fiindcă era galben. Pipile rece era albastru ca cearceaful. Dar cel mai mult îi plăcea mirosul. Cât timp era cald, mirosea foarte frumos. De aceea făcea din plapumă un fel de cort în care stătea singură și respira în voie. Dar mirosul nu ținea foarte mult, fiindcă odată cu recele se schimba și el. Dacă și-ar fi înfășurat strâns plapuma în jurul ei, ar fi ținut mai mult cald, dar nu l-ar fi putut mirosi. Așa că era mult mai bine în dulap. „Dacă nu mănânci tot, nu te mai scot niciodată în parc!” Asta era mama. Mama ei. Mama Veronicăi ținea pești. Şi tatăl ei la fel. Într-un borcan mare, cu o bandă de cauciuc deasupra. Pești verzi, roșii, galbeni, aurii și de culori pe care nu știa cum le cheamă. Nicu nu știa. Nicu era prieten cu Cristi. Adică erau colegi și a mers după radieră la el. O radieră chinezească, parfumată, de-ți venea s-o mănânci ca pe lipici. Ea nu fura radiere. Mama ei nu striga tare, striga în șoaptă. Asta o enerva foarte mult. „Dacă nu mănânci...” De ce nu striga tare? Altfel cum să-și pună mâinile la urechi? La ochi? Degeaba punea mâinile la urechi, fiindcă auzea totul. Când punea mâinile la ochi, nu mai auzea nimic. Îi plăcea soarele ei desenat pe sub pleoape, catifelat ca un gălbenuș de ou, cald ca un pipi. Putea să se uite la el secunde întregi, fără să se plictisească, până trecea toată ziua. Se topea și curgea în sus cu urechile vâjâind. „Tu și numai tu ești vinovată!” Ăsta era tata. Cuvintele erau pentru mama. „Nu vezi, parcă ești bătută cu leuca în cap!” Ăsta era tot tata și cuvintele erau tot pentru mama. „Of, Doamne, Dumnezeule, cine te-a pus, tâmpito?” Tot așa. Câteodată mama plângea. Alteori țipa, trântea ușa sau lua telefonul și pleca în altă cameră. La telefon vorbea mult și dădea

din mâini, și fuma mai multe țigări. La ea nu se uita, chiar dacă intra cu telefonul în camera ei. Da, îi plăcea mirosul de țigară. Nu era chiar ca fumul de mașină, dar nu era rău. Naftalina îi plăcea cel mai mult. Numai când își amintea de mirosul ei, o lua cu amețeală și îi amorțeau mâinile și picioarele. Ca atunci când te rotești mult-mult cu mâinile întinse orizontal, când sângele se adună sub unghii. Totul pare desenat din linii puse una sub alta, mai scurte sau mai lungi, de diferite culori. A văzut într-o excursie cum se fac oalele de lut. Olarul a ieșit în poartă și i-a primit cu mâinile amestecate într-un prosop. După aceea, cât le-a arătat cum se face, s-a murdărit din nou pe mâini. Era un olar tânăr, mai tânăr ca tata. Ea credea sau ar fi vrut să fie bătrân, cu părul alb și cu barba lungă. N-a cumpărat nici o ulcică. A cumpărat o înghețată de la chioșc. Mama striga în șoaptă, tata striga tare. Îi plăcea mai mult tata. Nu era un om rău, dar se enerva. Şi probabil avea o mie și unul de motive să se enerveze, fiindcă o făcea zilnic. Mama striga încet, de parcă să n-o audă lumea că strigă. Când era numai cu Irina și Camelia, își ducea mâna la gât, băga degetele în cele două adâncituri, strângea și o imita: „Să mănânci tot! Să mănânci tot! Să mănânci tot!”. Fetele se prăpădeau de râs. Camelia râdea cel mai tare, cu gura până la urechi. Dar Irina râdea cu lacrimi și asta o impresiona. Irina era urâtă și avea vânătăi. Când venea beat, tatăl ei o bătea cu furtunul de tras vinul, pe care-l ținea în bufet, după colecția de ziare. Asta nu se întâmpla foarte des, cam o dată pe lună. Irina nu voia să povestească, dar povestea mama ei pe la toate vecinele din cartier. „Ai auzit? Dacă nu mănânci, o s-o iei ca Irina, cu furtunul.” Dar pe ea n-o bătea niciodată, știa asta. Doar strigau din când în când la ea, când își aduceau aminte. De cele mai multe ori uitau că există, chiar dacă era prezentă. Când lua bătaie, Irina nu voia să se joace. Stătea pe margine și se uita, cu capul lăsat într-o parte, ca găinile bolnave. Se uita și nu zicea nimic. Uneori se mai rezema de-un copac. Pe pătură nu se putea așeza. Şi nu se plângea nimănui. Nici ei, care credea că-i este prietenă. O singură dată i-a povestit, fără să plângă, ca și cum ar fi povestit un film. Era spre seară, își strângea produsele din galantar când Irina s-a oprit acolo, sub balcon, și a ajutat-o. I-a vorbit despre furtun, despre cum o pune pe genunchi și ce-i spune. Din când în când o pufnea râsul. Era uimită că Irina poate să râdă de asta și nici nu era sigură că râde de-adevăratelea. Poate râdea numai așa, ca să nu râdă alții de ea, să râdă ea prima. Oricum, s-a simțit obligată să-i spună și ea un secret,

căci așa e între prietene. I-a mărturisit atunci că nu mănâncă niciodată ce i se lasă dimineața pe masa din bucătărie. O invită pe dolofana de Camelia și o îndoapă cu mâncare. Camelia mănâncă tot, ba se linge și pe degete. Şi un rahat de i-ar da, tot l-ar mânca. Înainte de a-i veni ideea cu Camelia, vărsa laptele la chiuvetă și ducea sendvișurile la tomberon. Câteodată le arunca pe geam. Întotdeauna mâncarea i s-a părut grețoasă. Mâncarea era pentru păpușă, nu pentru ea. Ei îi plăcea să zboare, să meargă în sus, să-i amorțească mâinile și picioarele, să se învârtă. Să se zbenguiască. Dacă mânca, nu mai putea face nimic din toate acestea. Mergea ca o păpușă și mirosurile ei preferate o făceau să vomeze, iar soarele ei se învinețea ca un gălbenuș de ou stricat. După aceea Irina n-a mai povestit niciodată de tatăl său. Au rămas din nou prietene. A mai venit pe la ea la aprozar. I-a vândut cireșe, vișine, caise, mere, pere și prune. A venit și la modă, cu Camelia. Moda era numai dimineața, când mama era la frizerie și tata la abator. Se întorceau pe la trei, trei și jumătate. Camelia adora să se joace de-a v-ați ascunselea. Tata era inginer. „Şi ce dacă ești inginer?”, striga șoptit mama. De aici a aflat prima dată. Nu toți tații erau ingineri. Tata lui tata era țăran. Ei nu-i plăcea la țară, cu toate că unele animale o fascinau. Nu porcii. Nici oile. Mieii. A fost dezamăgită când a aflat că mieii sunt oile mici, oile-copii. Şi caii. Mici sau mari, nu conta. La început a crezut că de-a v-ați ascunselea e același lucru cu de-a întunericul. N-a știut dacă să se bucure sau să se supere că și alții joacă jocul ei. Oricum, s-a dus la colțul ei și și-a acoperit ochii cu palmele. Au găsit-o imediat și au râs de ea. I-au explicat că trebuie să se ascundă, să n-o găsească nimeni oricât ar căuta-o, să se pitească undeva și să tacă chitic. Deși știa o mulțime de locuri unde n-ar fi dibuit-o nici dracul, nu înțelegea de ce trebuie să stea ascunsă. De ce să n-o găsească? Ar fi putut să se bage în aspirator, după sticla de lapte sau într-un buzunar la o haină. N-ar fi găsit decât păpușa de pansament. Dar de ce să facă asta? De ce să umble ceilalți după ea? De-a întunericul nu puteai să-l joci decât singur. Era mult mai frumos. Dar Camelia nu voia să se joace de-a moda dacă nu făcea o ascunsa înainte. Nici Irina nu se ascundea, dar Cameliei nu-i păsa. Nu, nici pe departe. Punea capul pe ușa frigiderului, număra până la zece, trăgea cu coada ochiului și, cine nu era gata, îl lua cu lopata. Pe ea o găsea de fiecare dată în fața dulapului, privind. Îi auzea pașii de elefănțel voios zdupăind pe hol, auzea ușa deschizându-se și pe Camelia exclamând: „Aha, aici erai!?”. Se îmbujora de plăcere, făcea o piruetă și

zdup-zdup se întorcea la frigider să scuipe pentru ea. Era fericită și transpirată. Zdup-zdup, zdrang ușa la dormitor, „Aha, aici erai!”, zdup-zdup și scuipa și pentru Irina. Irina era de fiecare dată în dormitor, ghemuită în fotoliu și privind la televizor. „Mai jucăm o tură, fetelor?” Dar nimeni nu-i răspundea. Ea înțelegea că da: unu, doi... trăgea cu coada ochiului și lua cu lopata. Zdup-zdup: „Aha, aici erai?!”. Fericită de fiecare dată. Cu toți dinții. Irina n-avea voie la televizor decât rareori. Nici de-a moda nu se omora. Îmbrăca un halat de casă și se băga din nou în fotoliu. Prefera halatele matlasate. Când o chemau, venea la piruetă. Spectacolul era în hol. Camelia aplauda. Apoi o ajuta să se schimbe. Cel mai mult prețuia rochiile de seară. „Îți stă bine, Coca!” Rochii grele și lungi, cu trena până în ușa dormitorului. Rochii moi, de catifea, care te electrizează când le mângâi. Și pantofi lucioși, cu vârful ascuțit, puțin cam mari, e drept. Rochii care foșnesc, fără să se audă, clipocesc în palmă, se gudură pe lângă picioare. Negre și călduțe, pufoase că-ți vine să faci pipi când le îmbraci. În ele puteai să plutești, să-ți amorțească mâinile și picioarele, să te înțepe în cerul gurii ca de la apă minerală. Pantofi ușori, înalți, care merg singuri. I se usca gâtul. Îi tremurau picioarele. Se strângeau în brațe. Strângea rochia în brațe. Dacă ar fi fost singuri, și-ar fi pus mâinile la ochi și ar fi plâns. Se simțea aproape la fel ca în dulap. „Ți-e rău? Coca, ce ai, ți-e rău?” Cu fața albă, fără sânge, trebuie că-i stătea bine. Sângele fugise tot în degete, înțesat de ace. Se încurcase în rochie. Se înfășurase ca un bandaj negru în jurul ei. Un toc s-a rupt. „Vai! Vai, ce-o să zică mama ta!? Eu plec acasă, plec chiar acum.” Nu-și putea scoate mâinile. O durea glezna. Și umărul. Ceva se încolăcise în jurul gâtului. Ceva subțire și rezistent. Auzea televizorul. Auzea frigiderul. „Să nu-i spui că am fost și eu aici.” Auzea telefonul. Auzea liftul. De ce să-i spună? Cui să spună? Veronica avea un pește pe pătură. Auzea ceasul. Avea prăjituri roșii aduse tocmai de la gară. De Cristi, într-o pungă de plastic. Culese de lângă vagoanele cu cărămidă. Dar cine putea ajunge până la gară? Aprozar ca ea n-avea nimeni. Nici pere, mere, piersici și caise ca ea. Auzea apa. Auzea inima, Irina-găina cotcodăcea și mânca grăunțe de aur. Trebuia să facă ouă de aur, altfel lua bătaie. Găinile la țară mănâncă rahatul din dosul șurii. Le-a văzut ea. Ea cu ochii ei. De undeva de sus. Acolo nu sunt mașini. Nu, nu sunt trotuare. Copacii au rădăcinile în pământ. Auzea inima. Auzea sângele. Ce bine era în dulap! Da, ce bine era în dulap! Nu mirosea a benzină, a fum. La țară. N-aveau țeavă

de eșapament. Mirosea a baligă. A iarbă. A oaie. Puțea! Ei îi plăcea pe bancheta din spate a mașinii. Cu nasul turtit de geam. Sau covrigită, cu genunchii la gură. Mirosind a benzină. Cu inima mașinii bătând repede-repede. Speriată. Cu copiii de la țevi, dincolo de blocurile cu zece etaje. Să le dea o palmă să-i facă pastramă. Să țină mingea în brațe. Să-i sugă bulinele. Să-și bage mingea în burtă și să umble grasă. Să râdă. Să-și înfunde mâinile în haina de blană. Să-și bage nasul în buzunare. Să miroasă naftalină. Pastilele alea mari și umflate. Mentosanele de naftalină. Umflate ca biscuiții în lapte. Auzea inima. Ușile trântite. Țipetele în șoaptă ale mamei. Parcă avea vată în gură. În dulap întunericul era bun. Acolo era și steaua ei. „Fiecare om are o stea, ghici care e a ta.” Așa povestea copilul roșcat, arătând cu degetul în sus. Afară stelele erau aurite. Prea multe. Copilul roșcat o vedea pe a lui. Le-o arăta de fiecare dată. O ținea în vârful degetului, în echilibru. Toți stăteau cu gura căscată. Îl invidiau. Ea avea un aprozar. Veronica avea prăjituri. Şi ea avea un soare și o stea. De ce n-o arăta? Erau în dulap. Au râs. Căci nimeni n-o credea. Îi era frică. La început. Dacă închide ochii, răsare soarele. Odată cu mirosul de naftalină. Își bomba pieptul, apoi își strângea burta. Respira adânc. Stelele sunt niște găuri în cer. Dincolo de ele stă Doamne-Doamne și se uită la oameni. Fiecare om e cu găuricea lui. Doamne-Doamne se uită ca prin vizor. El vede tot ce faci. Dincolo de ele e soare și e bine. E ca la mare. De aceea stelele lucesc, fiindcă noi vedem lumina de dincolo. Când omul moare, steaua cade. Doamne-Doamne închide găurica. Pune căpăcelul pe vizor. A văzut tot ce-a făcut omul. Așa că nu mai e nevoie de ea. El se poate uita prin toate găurelele deodată, fiindcă așa poate el. S-ar putea să aibă mulți-mulți ochi, dar nimeni nu știe. Poate nu are decât unul. Unul și bun. Îngerii stau în bănci, ca la școală, și scriu. Fiecare are catastiful lui, fiindcă fiecare răspunde de câte un om. Când omul moare, dacă e mai tânăr, are mai puține catastife, dacă e mai bătrân, are mai multe. „Cum? Câte pagini are un catastif?” „Cam o mie, o mie cinci sute de pagini. Cam uite-așa-i de gros...” Şi băiatul roșcovan le arăta cât e de gros. Ea nu le-a spus nimic de păpușa de pansament. Nici de călătoriile ei. Nici de fricile și bucuriile ei. Nu i s-a întâmplat niciodată să o descopere cineva. Mama sau tata. Când ea se băga în dulap și pleca. O prindea de capătul bandajului și trăgea cu forță. Auzea respirația. La început mai încet, apoi din ce în ce mai repede. Cum făcea olarul. Păpușa se destrăma și ea reușea să zboare. Auzea inima. Să se

zbenguiască. N-o mai putea prinde nimeni. Iar dacă din întâmplare cineva, mama sau tata, ar fi deschis ușa pentru vreo haină, cu siguranță nici n-ar fi zărit-o. N-ar fi văzut absolut nimic. Numai o singură frică rămânea, una cât un bob de mac: să nu bage cheia în ușa șifonierului cineva — mama sau tata – și să-i stingă steluța.

Viața la țară. Viața la oraș.

Paralelă

Această compunere mă impresionează prin faptul că este vorba de țară, fiindcă eu aici m-am născut, mi-am petrecut 16 ani de zile din viață și am făcut toate năzdrăvăniile de pe lume de la vârsta de 6 ani în sus. La țară e frumos, fiindcă în primul rând poți să faci mai multe obrăznicii decât la oraș: poți să furi cireșe, să dibuiești pupeze sau să iei râie de la capre. La noi în sat nu prea sunt cireșe, iar la cei câțiva cireși care sunt e greu de ajuns, fiindcă sunt în fundul curții, lângă câine. Dar furăm mere, pere și căpșuni de pe deal, unde sunt, slavă Domnului. Asta, noi, copiii. Cei mari fură porumb, fasole, cartofi, baloate de paie sau lemne, după cele patru anotimpuri: primăvara, vara, toamna și iarna. Sfeclă cară numai cei cu căruțe, care cresc un porc sau doi. Cine nu fură vara bate din buze iarna. Fiindcă nu avem pupeze, noi fumăm în fundul grădinii sau pe toloacă cu băieții mai mari. Dacă ne prinde nenea Ghiță, ne ia țigările și le fumează el. Bă, da' voi fumați țigări bune, râde după aceea de noi, ca doctorii. Cei mari îl înjură foarte urât pe nenea Ghiță, mi-e rușine să spun cum, iar noi, ăia mici, râdem de ne prăpădim. La noi în sat sunt case mari, cu oameni harnici și bogați. Avem pomi fructiferi și vii. În vii sunt vulpi pe care, dacă le prinzi, le poți pune pielea în băț și după aia la gât, cum fac doamnele de la oraș, care nici nu mai așteaptă restul de la pătrunjel. Dacă nu le prinzi, dau târcoale la porumbace, într-un an și pe noi ne-au lăsat fără trei găini. Ori vulpea, ori țiganii. Avem holde mănoase și ape limpezi și frumos curgătoare. Mie îmi place foarte mult satul nostru cu cele 118 case prin care, cam pe la două, două și jumătate, trece autobuzul. Apoi mai avem Poliție, Dispensar, Biserică, Cămin Cultural, Bar și Punct Veterinar. Veterinarul e cam bețiv, îl știe toată lumea, da' jugănește repede și bine. Avem ciobani care pasc multe turme de oi, miei sunt mai mult primăvara. Avem și oameni care pasc vaca, și țânci care pasc gâștele pe șanț. Viața este frumoasă la țară, dar trebuie să muncești. Şi la oraș este foarte frumos, dar îți trebuie bani. Cel mai mult îmi place să merg la oraș la plimbare în excursie, cu clasa, sau la nașul meu, Vasile, și la verișorii mei Claudiu și Manuela. Eu am văzut cu clasa la oraș Palatul Culturii, Casa Pogor, bordeiul lui Creangă, unde venea Eminescu și-l învăța poezii, telefonul,

trenul și teatrul. E frumos în excursii, că n-ai grija mărfii. Când merg cu mama, întotdeauna ne oprim la piața Nicolina. Aici vindem roadele bogate ale pământului: pătrunjel, morcov, ceapă (verde sau uscată), ardei, cartofi (albi sau roșii), murături (castraveți și varză), zarzări și borș de putină. Îmi place foarte mult să stau la piață, fiindcă facem bani și mănânc 2-3 înghețate pe zi și beau patru sucuri la pahar: de cel galben, de cel roșu, de cel roz și de cel verde. E frumoasă viața la oraș, de ce să mint. Sunt multe chioșcuri, magazine și, când plouă, nu te umpli de noroi până-n gât. La oraș, dimineața, când te scoli, întâi și întâi mergi la piață, faci cumpărături, iar după ce faci cumpărături, cumperi o înghețată, bei un suc, mănânci o prăjitură, apoi mergi acasă și te odihnești. După aceea, scoți cumpărăturile din sacoșă, numeri câți bani ți-au mai rămas și te apuci de treabă. Seara te întinzi în pat, dai drumul la televizor și stai și te uiți cât îți poftește inima, fără să te guițe porcul, să te rage vaca, să te behăie oaia sau să te măcăne rața. După ce mănânci, închizi televizorul, te culci, iar dimineața, când te scoli, bei o cafea, te speli pe ochi cu apă caldă și te ștergi cu un prosop moale, pufos. Duminica e frumos să mergi la restaurant, unde mănânci ceva bun și bei un suc sau două. Dacă mai ai loc în burtă, mănânci și o înghețată. Vii acasă, te uiți la televizor și te culci. Noi la sat ne ocupăm cu truda: primăvara punem recolta în pământ și o îngrijim să crească, iar toamna strângem recolta. E frumos că ai ce munci, dar e urât că-i prea multă muncă. Astă vară frate-miu și-a făcut o casă mare și frumoasă, dar am călcat la chirpici toată vara. Nici la pescuit n-am fost decât de trei ori și nici fotbal pe toloacă nu prea am jucat. Iar când am jucat, m-au pus portar, fiindcă am lipsit. Claudiu și Manuela toată vara s-au uitat la filme, au mâncat înghețate, au băut sucuri de toate culorile, au mers prin parc și s-au jucat în fiecare zi cu copiii de la bloc. Când au venit la țară, n-au vrut deloc să ne ajute la călcat chirpiciul și au râs că facem case de noroi. Viața la țară este una pe care cei de la oraș nu o înțeleg. Iar când plouă, o înțeleg și mai puțin.

La țară nu prea sunt magazine de papuci și de îmbrăcăminte, de aceea trebuie să mergem la Iași în bazar, unde sunt de toate pentru toți. Acolo vin mulți bazarabeni care n-au ce mânca pe la ei și vând tot ce au prin casă. Mama a cumpărat o paletă de muște, iar tata o baterie de ceas. Mie mi-au luat o pereche de blugi, o geacă și o cămașă; dar nu de la bazarabeni, ci de la oamenii care fac turcii. Mi le-au luat pe banii mei câștigați de la frate-

miu pentru chirpici. El lucrează pe tractor și câștigă binișor. Apoi ne-am întors la bazarabeni și-am cumpărat o bucată lată de elastic pentru pantalonii de pijama care s-au slăbit. Cât mama a ales elasticul și l-a încercat în mâini să vadă dacă e elastic, eu m-am uitat la cât de multe lucruri erau întinse pe celofanul de pe jos: becuri de pus pe verandă, în casă sau la grajd, beculețe pentru lanternă, papiote colorate de ață, foarfece mari și foarfece mici, perii, cârlige de rufe, lanterne negre mici, ciorapi flaușați numai buni de mers la pescuit, cutii de metal cu ceva înăuntru, gem de prune, de zarzări și de pere, compot de vișine, țigări, ace, chiloți, șurubelnițe, rulete, halva și bigudiuri. Alături se vindeau sicrie, covoare, lumânări. E frumos la bazar, fiindcă se găsesc de toate. Chiar dacă nu ai bani, poți să te plimbi cu mâinile în buzunar ca un domn și să căști gura. Te uiți la tigăi, furculițe, robinete, rulmenți mari și mici, teniși, tricouri, treninguri cu dungă la pantaloni, casetofoane, lacăte, lăcățele și chei, baterii, cărți de joc, cântare, pietre de polizor și câte și mai câte minunății. La țară e mult praf, balegă și muncă. Pe deal avem aer curat, verdeață și dimineața nu ne trezesc mașinile și tramvaiele. Dar oricum trebuie să te scoli devreme, să duci vaca la cireadă, să dai la porci, la găini și să toci la rațe. Ceea ce-ți dorești la țară nu-ți dorești la Iași și ceea ce-ți dorești la Iași nu-ți dorești la țară. Așa că e multă diferență între oraș și țară. Mie îmi place la țară, dar îmi place și la oraș. Iar pe de altă parte, nu-mi place la țară, dar nu-mi place nici la oraș. E frumos să stai și la țară, și la oraș, ca să poți trăi mai bine.

Aici închei mica mea compunere despre viața la țară și viața la oraș, care mă impresionează că e vorba de țară, unde eu m-am născut și mi-am petrecut 16 ani de zile din viață, ceea ce nu-i ușor.

C.V.

Nu cred că aș putea supraviețui fără telefon și telecomandă. Sunt un tip sociabil, adică de gașcă, cel puțin așa pretind prietenii. Alo, iubito, tu ești? Am 1,75 înălțime, șaptezeci de kilograme, ochi verzi și mă numesc Andi. Am mâinile reci, deci sunt sincer. Nu sfătuiesc pe nimeni să aibă prea multă încredere în mine. Nici eu n-am. Am condus beat la volan și nu m-a prins nimeni. Din acel moment mi-a pierit încrederea în orice instituție a statului. Bănuieli aveam mai de mult. Ia loc, Bob, e o chestie importantă. Așază-te unde vrea mușchiul tău. Da, iubito, a fost bine. Întotdeauna e loc de mai bine. Tata a fost Prim-Secretar al județului, te excită? Mama a fost și este medic stomatolog, unul dintre cei mai buni din oraș. Toți trei, împreună, am vizionat revoluția la televizor, ca multe alte milioane de români. Spun aceasta pentru că pe programul unu fâlfâie un steag cu gaură. Am plâns, am avut emoții, ne-am bucurat ca toți ceilalți. E o întrebare idioată, iubito, să știi de la mine. Am un dog superb, cu părul scurt, arlechin. O bătrână mi-a recomandat blând: „Mai bine ai crește un ghițăl, maică!”. Dar orice întrebare are nevoie de răspuns, așa că spune-i ceva. Mama a luat șpagă, ca multe alte mii de medici. Bătrâna avea dreptate, dar l-am primit cadou și l-am crescut de mic. Iubito, mă asculți? Pe programul doi e un film artistic, el și ea stau față în față cumva, el în casa lui, ea în casa ei. Dacă tot te presează, spune-i că Biblia, ai lua Biblia și gata! Așa au răspuns mulți oameni importanți ai timpului nostru. Ei vorbesc la telefon, a sosit clipa adevărului, cică. Pe trei e un meci de hochei. Nu vrei pe trei? Pe patru e un sobor de preoți, cântă de două mii de ani. Da, pe doi, păi, ce nu spui așa? Mai bine pe unu, se depun coroane la mormintele eroilor căzuți la revoluție. Numai la cei găsiți, probabil. Oricum, n-aș vrea să fiu în locul lor. Cel puțin acum, după. Bine, bine, uite că dau pe doi. Dar mi-a venit în minte bătrâna blândă, e o cerșetoare curățică, pe care o cunosc de mic. Nu i-am dat bomboane cât am fost puști. Nici biscuiți. Dar știu băieți care-i dădeau capace de bere și râdeau. Ea e tristă, a descoperit ceva mârșav în trecutul lui. Bănuiește că el i-a ascuns tot timpul chestia asta, să-ți mai povestesc? Nu, nu-i vorba de o crimă, ceva mai modest. El o asigură că nu i-a tăinuit, ci pur și simplu a uitat. A uitat fiindcă n-a considerat important

subiectul. Dacă o iubește? Nu, uite că asta nu-i spune. Cum nimic? Probabil nu-i momentul. Tu așa ai vrea să se întâmple? Bine, el îi spune că o iubește. Nu vreau să iau apărarea maică-mii când zic de mii de medici. E o realitate și gata! Cred că și eu aș fi făcut la fel. Mă numesc Andi, am casă, mașină și mă plictisesc. Cum? Da, sigur, sunt convins că există persoane care n-au făcut așa. Să-ți spun un secret? Maică-mea ia șpagă și acum. Dar nu mai acceptă găini, ouă, kile de carne, ci bani. Numai bani. Nu i-am dat portocale, nici banane. Cu astea nici nu mă lăsa să ies din casă, trebuia să le mănânc pe loc. Cel mai bun prieten al meu este Cuchi. Eu? De ce să răspund și eu? Nu m-a întrebat nimeni. Mă întrebi tu? Mai bine îți povestesc despre bătrâna cerșetoare. E o băbuță rectilinie, veșnic îmbrobodită. De o bucată de vreme, de câte ori o întâlnesc, îi dau o bancnotă. De la faza cu „ghicitul". A fost nostimă, nu? Merită banii. Ei, pe dracu', chiar nu știi de glumă? Poate fiindcă o cunosc de mic, dar mi se pare că ea e Sfânta Vineri din poveștile românești. Nu, n-am avut bunici la țară. Ce zici? Aa, că acolo e plin de Sfinte Vineri. Da, frumos spus, ai o bilă albă. E și foarte timidă, știi? De ce îi dau bani? Ei, asta-i! E complicat de dedus. Cum de ce? Fiindcă e complicat și gata! Of, mă înnebunești! De ce să nu vreau să spun? Ce să-ți ascund? Doar nu crezi că-i un amor ghebos între noi doi sau că i-o pun printre boscheți. Doamne ferește! Nu vorbesc urât, dar mă scoți din sărite! Tânăr, cu simțul umorului, stare materială excelentă și foarte mult timp liber. Andi. Nu, nu m-am supărat, e normal. Aș putea totuși să-ți explic care-i situația cu Sfânta Vineri. Dar nici eu nu-s lămurit, să știi. Cum? Să mă eschivez? Asta-i bună! Fiindcă nu-s lămurit. Aa, în condițiile astea nu mai vrei explicații. Astea-s mofturi de nefe, gagico, să știi de la mine. A nu se confunda cu inteligența. Cu voința, nici atât. Cum, tot tu te superi? Bine, dacă zici că-ți trece, uite că îți povestesc mai departe filmul de pe doi. Ei vorbesc în continuare la telefon... Gool! Fantastic! Ce gol! Doamne, ce gol! O clipă, o clipă, să văd reluarea. „Şi mingea intră în plasa porții." Nu, cum să-mi bat joc de tine. De unde știam că vorbesc în continuare la telefon? Nu apucasem să schimb canalul. Nu-i nici o știință, bănuiam, am mai văzut sute de filme de astea și uite că-i adevărat. Ei vorbesc, în continuare, la telefon. De unde știi că nu te mint? Trebuie să mă crezi pe cuvânt. Sau nu, uite că dau la maximum sonorul. Auzi? Cum? Păi, atunci pune mâna și învață engleza. Eu? Eu am luat lecții particulare de mic. Nu-ți face griji, eu plătesc telefonul. Mama e după acte

și tata e în Franța. Oricum, eu nu locuiesc cu ei. De ce să te scuz? Da, era ironic, nu m-am prins. După Cuchi, cel mai mult țin la tata. E un tip deștept, pe bune! Deși a fost Prim-Secretar, nu regretă comunismul. Şi o ducea bine, crede-mă! Acum o duce și mai bine, și-a tras o firmă de import-export. Mi-a povestit într-o zi că nu înțelege de ce atâția muncitori, fără nici o funcție, fără nici un avantaj, plâng după comunism. Să fie acel proverb obscur al românului: rău cu rău, dar mai rău fără rău? Într-o altă zi, când i-am arătat o fotografie în care el îl pupa pe Ceaușescu de 26 Ianuarie, ca să-l tachinez, mi-a dat altă explicație. Deșteaptă, zic eu. Nostalgicii comunismului nu sunt comuniștii, ci proștii. Lumea nu se împarte în comuniști și anticomuniști, ci în deștepți și proști. Deștepții, comuniști sau nu, nu regretă nimic. Proștii, comuniști sau nu, deplâng. Cum? Cei din închisori? O să-l întreb, mie nu mi-a trecut prin cap. Să vii într-o zi să-ți arăt pozele lui cu Ceaușescu. Are și cu Elena. E amuzant să le privești, să știi. Preferi să te scutesc de așa distracție? Cum vrei! La ce să-ți răspund? Care întrebare? Dar parcă aici suntem în altă parte? Tot pe o insulă pustie, îți spun eu. Fiecare dintre noi locuiește pe insula lui pustie. Ce citește aici, aia ar citi și acolo, pentru că, aici sau acolo, fiecare nu citește decât o singură carte. Cum? Sofisme? Cum spui tu, iubito! Nu, n-o cotesc, aș lua cartea de telefon. Cum de ce? Să te sun toată ziua de pe telemobil și să-ți spun că te iubesc. Mulțumită? Ha, ha, te-ai supărat că nu-ți știu numărul de telefon. Acum îl știu, dar stând singur pe insulă, udat de ploi și bătut de vânt, s-ar putea să uit, atunci țac! scot cartea de telefon și îl aflu. Sau dacă te muți? Oricum, să știi că întrebarea rămâne la fel de stupidă. Aș prefera să iau televizorul cu mine. Şi telecomanda. Pe unu vorbește un tip înalt, încercănat, cu părul rebel. N-am avut din bolile copilăriei decât scarlatină, am făcut multe injecții și am alergie la penicilină. Viroze virulente. Pneumonie, niciodată. El și ea vorbesc la telefon. Care? Cei de pe programul doi. El este agitat, își aprinde o țigară, și-a pierdut întru totul stăpânirea de sine. Ea este tristă ca o Sfântă Vineri. Cum? Care aluzii? Sincer, așa mi s-a părut. Dar putem face și altfel. Ea: „Dacă știam că Marta a sosit, nu te mai solicitam". El: „I-am dat telefon vărului meu, mi-a zis că în curând termină cabana". Ea: „Tot degeaba". El: „Poate că nu-i decât o neînțelegere trecătoare, ce spui? E mai bine așa?". Vezi că nu se înțelege nimic? Posed cunoștințe avansate de dactilografie, stăpânesc limba engleză și am cunoștințe temeinice de manipulare a calculatorului. Ți-aș putea

spune că-i dau câte o bancnotă Sfintei Vineri. Văd în ea un martor al copilăriei mele, al inocenței. Îi dau din romantism, dacă vrei. Ești o fată cuminte, cu bunici la țară, și asta te-ar cuceri. Nu-i așa? Aa, nu ești sigură. Fiindcă te-am avertizat. Câinele e cel mai bun prieten al omului. Sărmanul Cuchi, nu mă are decât pe mine, reciproca. Nu, nu de asta îi dau. Mi-a plăcut că a spus despre Cuchi că e cât un vițel. Am găsit că-i un compliment drăguț, neconvențional. Mă asculți? Un compliment care merită răsplătit. Țin foarte mult la Cuchi, se înțelege. L-am crescut de mic, de-abia îi mijiseră ochii. Am înjurat, am vorbit măscări, am hulit numele lui Dumnezeu. Am preacurvit și am consumat băuturi alcoolice. Am mințit. Chiar adineauri. Astea tot din trecutul meu fac parte. Ca și convorbirea telefonică. Te-ai plictisit? Mă bucur. Mă bucur că ești sinceră. Ştii ce ochi a făcut Sfânta Vineri când a văzut o bancnotă? Cât cepele. Toată lumea îi dădea mărunțiș. Şi totuși, se uita mustrător la mine că sunt risipitor. Ar fi vrut să-mi dea rest. Mi-a plăcut mustrarea ei candidă și a doua zi i-am dat două bancnote. A intrat în panică aproape. A crezut că o batjocoresc. A treia zi, ca să mint, i-am dat trei bancnote. Aproape un salariu, dacă ar fi să socotim. A fost liniștită, îmi place să cred, a înțeles că Dumnezeu folosea curiozitatea mea pentru ajutorul celor umili. Frumoasă poveste, nu? Dar, mai întâi de toate, plină de învățăminte. De ce taci? Așa, tușește, măcar știu că exiști. Mama mea face parte din trecutul meu, mi se pare o chestie interesantă. Acum vrea să-și deschidă un cabinet particular de stomatologie și umblă după acte. Ai putea s-o ajuți, dacă vrei. Probabil nu te-ai înțelege cu ea, așa-i în filme. Ai putea să te zbați, copiii tăi să nu trăiască așa cum ai trăit tu. Ei vor trăi ca mine, ce zici? Te-am întristat, așa-i? Să-ți povestesc filmul de pe doi? Cum? Nu vrei? Hai că ți-l povestesc... Cei doi vorbesc în continuare la telefon... Ea crede că îi ascunde un fel de crimă sau ceva mai modest. El crede că ea crede că el și-a ucis fratele. E câinoasă că-l confundă cu Cain și-i strigă în receptor: „Nu-i adevărat nimic din tot ceea ce bănuiești tu”. Ea plânge și suspină și-l întreabă de unde știe. „Simt!”, îi răspunde el. Poftim? Nu. Nu-i spune că o iubește. Poftim? Cum vrei tu, iubito! El îi spune că o iubește. E bine așa? Mă bucur. Cum? Acum să continui eu, cum văd eu lucrurile? O.K. Ea îi spune că și ea îl iubește. El îi spune că ar vrea să meargă împreună în Grădina Botanică? O.K. Ea spune că-i de acord, că de mult aștepta propunerea asta. El îi spune că va trece pe la cinci după-amiază să o ia de acasă? O.K. Ea îi spune că negreșit nu va

pleca nicăieri. Poftim? Aa, el îi spune că o iubește? O.K. Ea îi spune că și ea îl iubește. El îi spune că o iubește mult, mult de tot? O.K. Şi ea îi spune că îl iubește mult, mult de tot. Poftim? Aa, el îi spune că așa ceva ni s-ar putea întâmpla și nouă? O.K. Ea îi spune că așa ceva ni s-ar putea întâmpla și nouă.

Eroi și eroi, că am mai citit titlul ăsta undeva și mi-a plăcut

Dacă ar fi avut ceva mai mult păr, o culoare mai hotărâtă, picioare mai puțin crăcănate și urechi, ai fi putut spune: „Iată un câine!”, ceea ce și era în realitate. Altfel, puteai să privești veacuri în șir bizara creatură, spunându-ți că-i slabă ca un câine, că are ochi de om, urechi de pește și bot. Din când în când studenții o strigau „Leuțu’!” și-i aruncau un os sau o bucată de pâine. Alții îi puneau un bot de bere într-o cutie de conservă sau îi dădeau să fumeze. Leuțu’ nu fuma, dar dădea bucuros din coadă. Leuțu’ se bucura de orice atenție, oricât de mică. Fie și numai pentru o scobitoare proaspăt folosită. Dacă ar fi să exagerăm, dar nu prea mult, am putea spune că Leuțu’ era ființa cea mai cunoscută din tot complexul studențesc. Nu puțini din locuitorii acestei cetăți mai curând îți puteau da o descriere a prietenului public, patrupedul Leuțu’, decât să recunoască înfățișarea rectorului sau a prim-ministrului.

Leuțu’ în sus, Leuțu’ în jos;

Leuțu’ în față, la P5;

Leuțu’ lângă fabrica de pâine;

Leuțu’ pe malul Dâmboviței;

Leuțu’ luând șuturi șăgalnice, parcă date cu încetinitorul, semănând mai mult cu o săltare leneșă de fund;

Leuțu’ primind mângâieri;

Leuțu’ înconjurat de muște;

Leuțu’ beat criță în aplauzele mulțimii;

Leuțu’ băgat în seamă de toată lumea.

Dar marea lui calitate este că nu și-o ia niciodată în cap, de parcă ar mirosi cu nasul lui veșted că totul e trecător. E o ființă – și-i spun astfel pentru că se mișcă și respiră – tare modestă. „Are modestia înțeleptului care cutreieră cetatea”, a spus la un moment dat un prieten care-i în doi terț la TCM și vrea să dea la Filosofie. Şi nimeni n-a râs, poate fiindcă li s-a părut ceva adevărat în toate astea.

Dar dacă n-ai cunoscut această ființă cu patru picioare, dacă n-ai trecut niciodată prin preajma ei, dacă n-ai gustat din atmosfera însuflețită care-i înconjoară poznele înseamnă că niciodată n-ai trecut prin așa ceva. Doi oameni se puteau împrieteni spontan stând lângă el. Omul A îl privește și e prieten cu Leuțu', omul B îl privește și e prieten cu Leuțu'. Şi, brusc, omul A și omul B își dau seama că și ei sunt cei mai buni prieteni din lume. Se îmbrățișează, merg la cârciumă și se îmbată de bucurie. Amândoi uită cu desăvârșire de Leuțu', dar Leuțu' nu se supără, el împrietenește între timp alți doi oameni, care se îmbrățișează la rândul lor, se duc la cârciumă, se îmbată și uită de el.

Dacă o femeie și un bărbat se află în preajma lui și sunt necăsătoriți, brusc se împrietenesc și a doua zi pot fi găsiți la Starea Civilă dând cep șampaniei. Chiar dacă ar fi căsătoriți, există șanse nu mari, ci enorme ca ei să divorțeze și să se recăsătorească. Asta dacă ar fi să credem tot ce se zvonește pe pielea bietului animal.

Dacă Leuțu' s-ar fi îmbolnăvit într-o zi − să ferească Dumnezeu! − și s-ar fi aflat în pragul morții, cu siguranță toți studenții ar fi purtat doliu în suflet și vodcă în stomac, ca la moartea lui Jim Morrison.

Dar ce să mai povestesc atâta, când însuși faptul că, iată, s-a scris − și în acest moment se citește − despre el e cel mai bun argument al celebrității și importanței acestui personaj. Să nu-ți vină a crede! Oameni care au detestat sesiunile științifice au organizat într-o cameră de cămin o seară de comunicări despre Leuțu'. Mai în joacă, mai în serios (ca orice lucru profund), s-au băut cinci litri de vodcă, două lăzi de bere, s-au fumat nenumărate pachete de Carpați și s-a vorbit despre: *Leuțu', principal agent socializator al complexului nostru studențesc; Leuțu' sau despre pendularea între flegmatism și astigmatism; Leuțu' și Kierkegaard, paralelă neeuclidiană; Leul, Leuțu' și inflația galopantă; Mică istorie a poreclelor canine de la începuturi până la Leuțu '* și *Eseu asupra raționamentelor prin miros.*

Leuțu' a ascultat demn, mai mult atent la sfârâitul micilor, din care a mâncat vreo patruzeci și i-a vomat pe loc. S-a trecut cu discreție peste incident. „Li se întâmplă și șefilor de stat”, s-a șoptit în sală.

Dacă i-ai fi spus cuiva atunci că Leuțu' va fi trist, ți-ar fi spus că bravezi, dar peste o săptămână ți-ar fi dat dreptate.

Dacă i-ai fi spus cuiva, în acest timp, ce crezi tu despre cauza tristeții lui, ți-ar fi spus că există sute de păreri în această privință.

Dacă te-ai fi nimerit, câteva zile mai târziu, pe un cămin din apropiere, poate ai fi văzut un grup, stând cu dosurile pe bordură și bând bere.

Dacă ai mai fi avut răbdare, câteva minute poate, l-ai fi zărit pe Leuțu' înaintând cu privirea mucegăită și apropiindu-se de conserva cu bere.

Dacă răbdarea ta nu s-ar fi terminat în acel moment, ai fi remarcat o cățelușă albă, cârlionțată, parfumată și țanțoșă, plimbată de o stăpână unduioasă. Apoi ai fi zărit privirile lubrice ale lui Leuțu'. Apoi – privirile amuzate și mândre ale celor stând în fund.

Pe urmă, mersul lui Leuțu' – care, când se duce, parcă vine – către canina cârlionțată...

Privirea ei trufașă, coada lăsată în jos și pasul făcut înainte. Refuzul!

Privirea indignată a celor stând în fund, mândria lor rănită.

Noua încercare a lui Leuțu'.

Noul refuz obraznic al grațioasei.

Cei stând în fund se vor fi ridicând în picioare. Sângele se va fi ridicat în obraji.

Leuțu' i-ar privi cu încredere.

Doi dintre ei ți s-ar părea că se aruncă asupra infamei.

— Hai, Leuțu'! Hai, Leuțu'! Hai, Leuțu'!

Leuțu' se repede asupra infamei, căreia un al treilea îi ridicase coada?

— Hai, Leuțu'! Hai, Leuțu'! Hai, Leuțu'! ai auzi tot mai multe strigăte și tot mai trădătoare de bucurie.

În privirea lui nu s-ar putea citi nici un pic de sfială.

— Hai, Leuțu'! Hai, Leuțu'! Hai, Leuțu'! se vor fi înmulțind strigătele venind și de la geamuri.

Dar de acum încurajările ar fi zadarnice. Vocea mulțimii va fi scăzut. Leuțu' a fost purtat pe brațe, iar infama, împreună cu stăpâna, azvârlite în Dâmbovița?

Dacă ai fi fost acolo, ai fi văzut toate acestea.

Sau poate nu.

Norii

Se trezi cu sentimentul că dormise cea mai odihnitoare noapte din ultimii 20 de ani. De aceea se bărbieri îngânând un cântecel din copilărie și fu de-a dreptul încântat când deschise fereastra și aerul năvăli. Ziarul strecurat pe sub ușă, cafeaua țopăind în ibric, feliuțele de telemea, mirosul de ouă prăjite și pâinea cea de toate zilele îi confirmară bănuiala că fericirea există. Mâncă încet, dar nu leneș, parcă dansând cu furculița și cuțitul printre toate cele aflate pe masă. Din când în când, o piruetă nebunatică prin aer îi arunca între buze un pătrățel de brânză sau o bucățică de pâine tăvălită prin gălbenuș, fără însă a rupe ritmul dimineții. Apoi urmau cafeaua și ziarul, un scurt moment de liniște înainte de a se arunca în vâltoarea orașului. Serviciul lui se afla destul de departe și acolo niciodată nu putea fi singur. Un titlu cu litere de-o șchioapă îi atrase atenția: *O femeie frumoasă și singură a fost ucisă în chip bestial,* iar dedesubt era adăugat: *Un gelos? Un maniac? Un tâlhar? Sau implicații într-o afacere murdară?* Mai bine ar citi ceva politică sau știri internaționale. Încercă o dată, încercă de două ori, dar abandonă. Citi în diagonală amănunte despre crimă: sângele a stropit tavanul, vecinii n-au văzut, n-au auzit, 27 de ani și necăsătorită, receptorul ridicat și capul desprins de trup pus alături, trei fire din părul agresorului între degetele înțepenite ale victimei, indicii ce dau speranțe. Speranțe? Un cuvânt idiot. I se făcu greață. Umanitatea e veselă, ca și când cele trei fire de păr ar gâdila-o. Privi pe geam: oameni grăbiți, cu serviete sub braț, tarabe somnoroase, doamne cu câini, mașini. Cine spunea? Polițistul care va sălta în grad sau ziaristul care va mânca multe franzele de pe urma acestui subiect? Femeia era într-adevăr frumoasă. Blondă, cu fața ovală și cu capul aplecat puțin înainte, spre aparatul de fotografiat, ca și cum ar fi surprins-o exact când voia să-și ascundă figura. *„Un bun specialist în bolile de inimă, o vecină care nu te deranja niciodată cu nimic. Ba odată mi-a dat pe gratis două pastile care eu știam că-s scumpe”, a declarat ziarului nostru o bătrânică de la parter.* Dedesubt – fotografia întunecată în care se putea ghici cadavrul. Slavă Domnului că nu s-au gândit să publice și receptorul alături de cap, își șopti, băgând ziarul în buzunarul hainei. Tot drumul până la serviciu se gândi la cum se putuse întâmpla una ca asta.

Oamenii din autobuz, copacii, mirosul de tutun și toate celelalte amănunte nu-i putură oferi nici un răspuns. La serviciu nimeni nu părea să știe nimic sau, dacă auzise cineva, nu părea să-l intereseze. Dădu cumva complice mâna cu toți colegii și se așeză în fața teancului de dosare. Timp de două ore lucră încruntat, stăpânindu-și tentația de a băga mâna în buzunarul hainei. Pe fereastra din fața biroului, o fereastră la etajul șapte, se vedea cerul. Pe cer pluteau doi nori amărâți. Pe nori trebuie că sunt îngeri. Se ridică și se dădu mai aproape. Dar cele două scame de abur fură mai zgârcite decât se așteptase. Când era mic, copilul vecinului îi vedea și i-i arăta și lui. Această amintire îi stârni un frison în tot corpul. Se sprijini de calorifer și închise ochii pe jumătate. El nu-i vedea, dar pretindea că-i vede, trăgând cu coada ochiului la gura celuilalt, ca nu cumva să-i mijească un zâmbet de batjocură. În clasa a patra celălalt a murit în somn și de atunci n-a mai auzit pe nimeni să spună că vede îngeri. I-a fost rușine că i-a spus că-i vede și el. Şi a plâns. A plâns de rușine și de necaz, cum putea să-i mai spună lui Pavel că nu era adevărat? Oare-l mai auzea? Oare, dacă i-ar fi spus, i-ar fi lăsat lui îngerii pe care-i vedea, așa cum i-au dat și celelalte jucării?

O voce îl informă că încă n-a sosit vremea pauzei. Își reluă locul la birou, dar în fața ochilor stăruia chipul celui pe care nici măcar în gând nu-l numea prieten, ci copilul vecinului. Poate celălalt ar fi suferit pentru moartea frumoasei tinere, poate s-ar fi simțit măcar o clipă vinovat. Strecură ziarul într-un dosar. Din casă nu părea să lipsească nimic, prieteni avea foarte puțini, venise noaptea pe la 11, autoritățile fac cercetări, sporesc vigilența, ținea un jurnal cu însemnări sporadice, agresorul e de o ferocitate ieșită din comun, atenție, cetățeni.

Privi în jur. Capetele plecate peste dosare aduceau cu o turmă de melci.

Soneria anunță pauza și toate cefele se îndreptară, se ridicară și porniră spre bufet. O ceafă cu o gură în față îi spuse că i se pare că nu-i în apele lui. Îi dădu dreptate, adăugând că i s-a întâmplat o nenorocire, o mare nenorocire. Ceafa s-a arătat brusc îngrijorată și compătimitoare, întrebând dacă l-ar putea ajuta cu ceva.

— Oh, nu, o mare nenorocire rămâne întotdeauna ireparabilă, îi răspunse.

Celelalte cefe râdeau, înfulecau și sorbeau zgomotos din cafea.

— Poate te-am putea ajuta cu nişte bani?, interveni ceafa şefului, scobindu-şi cu limba într-o măsea.

— Cu bani se pot rezolva multe.

— Nu... nu cred, a murit un om..., zise gânditor.

— Oh, dar oricând am putea găsi bani pentru o înmormântare creştinească... o coroană din partea firmei...

Iar după o clipă de şovăire ceafa adăugă:

— Era cineva apropiat?

— Foarte apropiat, răspunse sec.

Ceafa se înroşi puţin, apoi anunţă că în astfel de cazuri se dau concedii excepţionale de câteva zile.

— Firma are grijă de angajaţii ei. Poţi să pleci chiar acum dacă vrei, mă ocup eu de formalităţi.

El îi mulţumi, îi garantă că va profita de această facilitate chiar din acel moment şi, dând peste cap ultima gură de cafea, constată că ar trebui să-şi petreacă tot restul vieţii într-un concediu excepţional.

Când ajunse acasă, se aruncă încălţat în pat.

Băgă capul în pernă şi începu să plângă încetişor, scâncit, ca un câine vagabond fugărit de la mormanul de gunoaie.

Spre seară se ridică sleit. Merse împleticit către fereastră şi o deschise, trase adânc în nări mirosul de gaze al oraşului. Apartamente, blocuri, străzi, cartiere se îndepărtau de el ca schijele după o explozie. El rămânea într-un loc pustiu, singur şi fix.

Fiindcă n-avea încredere în judecata oamenilor, nu-i rămâneau decât remuşcarea şi fuga. Aşa că îşi făcu un bagaj uşor, luă toţi banii, încuie uşa şi strecură cheia pe dedesubt. Din faţa blocului drumul îl ducea direct la gară.

Când mijiră zorii, se trezi lângă un bătrân care sforăia cu capul pe traistă. Undeva luase foc o casă şi o puzderie de animăluţe mici şi negre se agitau în jurul ei. Ar fi coborât din tren să dea o mână de ajutor, să mai repare ceea ce se putea repara.

— Un foc, uitaţi un foc! strigă bucuros un copil. Câteva tropăituri se îngrămădiră lângă el, la geam, chicotind.

— Arde o casă, nu vă mai hliziţi atâta! se auzi o voce răguşită şi domoală, de femeie abia trezită din somn.

Cerul atârna cenușiu, greu, ca un spălător umed de bucătărie. Câmpia se întindea acum netedă, sfâșiată din loc în loc de vreun tufiș, o surpătură sau un ochi de apă. Bătrânul își întorcea bărbătește capătul mustăților, semănând cu un motan care își face toaleta. Un bătrân încă vânjos, cu sprâncenele groase, care ar fi putut dormi cu urechea până și lângă motorul unui tractor. Moșul ieși să se dezmorțească.

Spre prânz îl trezi din toropeală vocea unui copil care vindea ziare.

— Era și timpul să vă treziți, îi zâmbi bătrânul, desfăcând un cățel de usturoi. V-ați zbuciumat rău de tot prin somn, nu vă priește mersul cu trenul.

Şi zâmbi mulțumit că el poate dormi oricum.

Cumpără un ziar. O fetiță și o femeie între două vârste – în mijlocul unei grădinițe de flori.

„Când soțul meu a murit de inimă, Ilinca era în clasa a doua. Atunci a spus că se va face doctoriță, ca oamenii să nu mai moară așa cum a murit tatăl ei. " „Era o fetiță veselă, se juca cu copiii vecinilor (aici semăna cu el), *nu făcea mofturi la mâncare, era o fetiță tare inimoasă, vă spun!" Aici mama Ilincăi Stănescu, doamna învățătoare Ortansa Stănescu, a izbucnit în plâns. Agresorul ar fi trebuit să fie de față, să vadă ce înseamnă durerea părintească.* Puțin mai încolo citi următoarele: *O vecină a părinților ei ne-a povestit și altceva despre copilărie. „Era adesea egoistă și răutăcioasă, fiindcă părinții, învățători, aveau parale, îi cumpărau de toate cele, dar ea nu dădea la nimeni nimic. Şi noi avem bani, că soțul e medic veterinar, ai mei n-aveau nevoie de ceva de la ea, dar zic de ceilalți copii de aici... Ilinca era încăpățânată... era nervoasă... fura mere... se bătea cu băieții... un copil dificil totuși, să știți... "* Spre final, jurnalistul se întreba retoric cât e alb și cât e negru. După ce a scris articolul, mulțumit de lungimea lui și de tonul obiectiv, adică ba alb, ba negru, fiindcă îi e dragă victima, dar mai drag îi e adevărul, cum i-a spus unui prieten, își va fi privit ceasul și va fi constatat că mai are 20 de minute până la întâlnire. Putea să mănânce un hamburger și să bea o cola, trăgând cu urechea dacă cineva îi comentează reportajele.

Totuși: *Poliția a mai găsit un fir din părul agresorului în chiuveta de la baie... există un suspect principal... justiția își ascute dinții pentru pedepsirea vinovatului... corespondența Ilincăi Stănescu s-ar putea să ne*

ofere surprize. Va urma, pe mâine, dragi cititori, ziarul nostru vă urează o zi plăcută!

Coborî într-o gară cu mult verde. În acel orășel ar fi trebuit să aibă un prieten, cineva cu care cântase la vioară. Bău din apa sălcie a țâșnitorii. Judecătorul va da o sentință aspră, dar cu ceilalți cum rămâne? Urcă un drumeag în pantă, la umbra rece a unor castani, ducând în mână mica valiză. Se așeză pe o bancă și mâncă, simțindu-se ca într-o delegație. Scoase o bucată de telemea și câteva felii de salam pe care le bucăţăli cu briceagul. Tot cel cu remușcări și hăituit primea și pedeapsa societății, era drept? I se făcu din nou sete, nu se gândise să ia o sticlă de apă la el. Un cerșetor se opri cu mâna întinsă. Scofâlcit, cu fața cenușie, cu părul ca un cuib de barză și buzele pământii, stătea în dreptul băncii, privindu-l necruțător. Numai mâna lui cerea, ochii îi rămăseseră mândri. Cineva ucisese numai jumătate din el, cealaltă jumătate încă se ținea tare. Unde se afla acum ucigașul?

Prietenul său nu mai locuia acolo.

— S-a mutat de vreo doi ani într-un loc unde se construiește o hidrocentrală, dar dumneavoastră cine sunteți?

Vecina, o femeie grasă și cu astm, îl măsură cu multă curiozitate.

— Un prieten din colțul țării, care nu l-a dat uitării.

Femeia îl privi lung, de sus până jos, apoi își pironi privirea pe valiză. Pesemne aceasta îi inspira mai multă încredere, de vreme ce fața i se desfăcu într-un zâmbet lat de o palmă.

— Zău că sunteți nostim, așa era și domnul Simion. Cred că vă înțelegeați bine.

Îi spuse că se înțelegeau foarte bine.

— V-aș invita în casă, dacă n-ar fi așa târziu...

Îi mulțumi pentru invitație, dar nu voia să intre, înțelegea perfect situația, nici nu-l cunoștea, niciodată nu poți ști, în ziua de azi, atâtea nenorociri, sunt pline ziarele. Dar vocea femeii coborî confesiv:

— Ei da, și asta, dar mai mult de vecini. Dumneavoastră nu-i cunoașteți, dar toți sunt una cu ușa acum...

Tăcu semnificativ și înclină capul către ușile din jur.

— La ușa aia, acolo, chiar în spatele dumneavoastră, stau soții Moruzan, cică-s os domnesc, mânca-i-ar câinii, toată ziua pândesc. El are

71 și ea 69. Ea stă la ușă, trage cu ochiul, ascultă cu urechea, iar el stă la geam, fumează pipă și înregistrează cine intră și cine iese.

Dar dumnealui cu ce ocazie pe la domnul Simion? Venise să-l anunțe că a murit cineva drag, el i-ar putea înțelege durerea și disperarea.

— Şi eu am trecut prin momente de grele suferințe, mărturisi vecina, răsuflând ca un compresor. Moartea soțului meu mi-a dat o grea lovitură. Rămasă singură... nevoile vieții... copii departe... vecini bănuitori... bătrânețe, haine grele... patru scânduri, patru cuie... să nu dorești nimănui răul... așa că toți ne ducem unul câte unul. Dar mai bine vă aduc o cafeluță și un scăunel, că păreți obosit.

Consimți printr-o înclinare a capului, dar, după ce femeia dispăru în casă, lăsând ușa apartamentului întredeschisă, își luă valiza și ieși. Prin aerul rece și umed, o apucă înapoi spre gară. Se ghemui pe o bancă, fără să mai mănânce nimic. Casa arsese și din vina lui, de cerșetor îi fusese prea rușine să-i dea doar niște bani („Poate te-am putea ajuta cu niște bani, cu bani se rezolvă multe”), i-ar fi dat cheia casei, l-ar fi trimis să stea acolo și să-și ia viața de la capăt, dacă n-ar fi strecurat cheia pe sub ușă; prietenul Simion, pe care nu-l văzuse de zece ani, îl părăsise, poate murise în somn, văduva astmatică spunea adevăruri pe care nu le înțelegea, nimănui nu-i mai păsa de moartea Ilincăi Stănescu. Așa că adormi trist.

Copilul vecinului avea părul alb și călărea un șarpe negru. „E bine că ești vinovat”, i-a zis, „plângi și căinează-te pentru asta”. Şarpele avea ochi albi, iar copilul ochii negri. „Eu nu vedeam atunci îngerii!”, i-a spus el repede, cu sufletul între buze, ca nu cumva să plece fără să afle. Copilul avea o mână albă și o mână neagră. „Ei, lasă, că știu eu, dar e bine că mă credeai pe mine. Că mă credeai fără să-i vezi.” Şarpele se ridică în aer, ca strunit de un hăț hotărât, și-i zări burta albă. „Dar de ce ai murit atunci? Aș fi vrut să-ți spun că te-am mințit.” Copilul avea zece degete și zece unghii. „Am visat că mor și a fost atât de puternic visul, încât am murit.” La degetele albe avea unghii negre. „Dar dacă eu am visat că ucid?” La degetele negre avea unghii albe. Atunci apăru ziaristul: „Ce e alb și ce e negru?”.

Ziaristul nu era sincer, așa că șarpele se făcu o roată cu o jumătate șerpuitor albă și o jumătate șerpuitor neagră, iar copilul un punct negru și un punct alb. Punctul negru în jumătatea albă și punctul alb în jumătatea neagră. Ziaristul aplaudă încântat, se ridică de pe scaun și strigă „Bis!”.

Roata se urcă pe cer și începu să lumineze. Strigătele copiilor care vindeau ziare îl treziră de-a binelea. Își privi mâinile într-un scurt moment de liniște. Cumpără un ziar.

„Soția veterinarului susține că Ilinca era un copil dificil, fiindcă n-o las să vorbească de la telefonul școlii. Dar ar trebui să se știe odată pentru totdeauna că telefonul este numai și numai al școlii, nu al cui vrei și al cui nu vrei", declară în exclusivitate pentru ziarul nostru doamna învățătoare Ortansa Stănescu, mama multregretatului specialist cardiolog Ilinca Stănescu.

O colegă, după multe insistențe, face alte dezvăluiri: „Ilinca era cochetă și știa că-i al naibii de bună în meserie. De asemenea, știa că-i frumoasă și era foarte mândră de asta. Un coleg i-a reproșat odată că-i de prost gust aroganța ei, că între colegi n-ar trebui să se poarte așa. Atunci ea ar fi răspuns că mai bine să-și țină fleanca și să-și vadă de lungul nasului. El a plecat supărat și ea i-a întrebat țâfnoasă pe cei din jur că de ce s-au supărat. Toată lumea a tăcut jenată. Cu unii pacienți Ilinca stătea surprinzător de mult în cabinet. Au circulat câteva bârfe pe chestia asta. Eu nu cred că-i adevărat, dar spun așa, ca să se știe. Adevărul oricum va ieși ca uleiul deasupra ".

Concluzia jurnalistului? Clar: „Ce e alb și ce e negru?".

***

Un bărbat la 40 de ani, cu nasul drept și bărbie voluntară, asta arată poza. Din semiprofil. În mână ține un pahar de șampanie. E ziua cuiva, are gura întredeschisă. Poate vrea să spună „La mulți ani!" sau poate pur și simplu face conversație. O figură de funcționar la ziua unui coleg. *Posibilul criminal al Ilincăi Stănescu,* citi sub fotografie. De ce să fi ucis acest om în vârstă de 40 de ani? Dincolo de bărbia voluntară, i se păru blând, chiar bleg. Ce motive putea să aibă un funcționar pentru a ucide?

***

Simți o smucitură și brațele îi fură imobilizate cu brutalitate. Un ins înalt, corpolent îl privi satisfăcut.

— Țineți-l bine, se răsti insul, căci e periculos.

Ofițerul se legitimă și-l întrebă dacă e cutare.

— Da.

Dacă locuiește pe strada cutare.

— Da!

Dacă recunoaște că e vinovat.

— Da.

— Eh, oricum aveam mandat.

Mai confruntă o dată realitatea cu fotografia și se declară mulțumit.

— Sunt vinovat, dar nu am ucis eu.

Corpolentul și cei doi râseră, primul mai cu poftă, iar cei doi mai timid.

— Dar cine a ucis-o, mă rog, tata mare?

Cei doi hohotiră din toată inima.

Pe drum încercă să scape de vreo două ori, ocazie cu care fu lovit în stomac și peste față. Simți în gură gust de sânge.

— Nu vreau la închisoare!

— Să zici mersi că nu-ți pun lațul de gât, în locul lor eu te-aș spânzura și mâine. De mitraliera soldatului de la monument te-aș agăța!

Încăperea în care îl duseră nu era prea luminată, așa că în curând începură să-l doară ochii. Dar citi mai departe:

Criminalul e descoperit printr-o întâmplare ciudată. „Era foarte tulburat în acea zi la serviciu, chiar agitat, aș putea spune”, a relatat ziarului nostru domnul C.M.S., șeful său direct. „Se plimba prin birou, prin fața ferestrei, cu o figură de om care nu-i în apele lui. În pauză l-am întrebat dacă e în apele lui și el mi-a zis că nu, nu-i, că i-a murit cineva. Dar a spus-o pe un ton pe care nu pot să vi-l povestesc. Nu-l credeam în stare de așa ceva, sincer vă spun, deși tot timpul a fost un om ciudat. I-am dat un concediu excepțional, firma în toate cazurile are grijă de angajații săi, dar la ieșire i-am zărit în buzunarul hainei ziarul din acea zi, cu fotografia Ilincăi Stănescu. De aceea ne-am gândit, ca buni colegi și creștini, să dăm un anunț și să cumpărăm o coroană. ”

De la acest anunț, poliția a pornit pe urmele făptașului. Dar ce se întâmpla dacă domnul C.M.S. n-ar fi zărit ziarul în buzunarul hainei? Sau

ce se întâmpla dacă ziarul nu publica acea fotografie pe care a zărit-o domnul C.M.S.?

Răspunsul îl puteți da, stimați cititori, și singuri.

***

Procesul a durat mult și a fost cât se poate de controversat. Pe tot parcursul lui un om cu bărbuță și cu ochi vioi i-a ținut apărarea, iar sala și cei din jur l-au huiduit. Mama Ilincăi a plâns de câteva ori, stârnindu-i și lui lacrimile. Mama ei nu prea ținea la ea, cel puțin așa i-a lăsat lui impresia. Cu această ocazie și-a revăzut multe cunoștințe, dintre cele mai neașteptate, și și-a amintit o groază de lucruri pe care le uitase cu desăvârșire.

A fost un proces reușit pentru ziariști. L-au băgat la închisoare. Nu că n-ar fi fost vinovat, ferească Dumnezeu, dar nu ucisese el. Iar dacă el nu merita închisoarea, criminalul cu atât mai puțin. Ultimele lui fraze le spuse cu ocazia unui interviu luat de televiziune și fiecare dintre ele a apărut a doua zi drept titlu de prima pagină într-unul sau altul dintre ziare.

Într-un fel, i-a părut rău că scrisoarea pentru Simion a fost citită cu voce tare și publicată. El o scrisese demult, ca răspuns. Cu mult timp în urmă, cu foarte mult timp în urmă. Dar n-a mai pus-o la poștă fiindcă la început i-a fost lene, pe urmă a uitat, iar mai târziu i-a fost rușine că întârziase atât de mult. Când plecase de acasă, o luase cu el ca să-i arate prietenului său că scrisoarea exista, că i-a răspuns, că nu-l uitase. Pe de altă parte, fiind publicată, iată că mesajul lui ajungea într-adevăr la Simion. Când lucrurile au de ajuns undeva, până la urmă ajung. Era sigur că, în locul acela unde se construia o hidrocentrală, Simion și-a amintit de el și i-a dat dreptate. Scrisoarea a citit-o un om rău, îmbrăcat în costum de stofă maron și cu cravată galbenă.

Dragă Simion,

(pe un ton batjocoritor, sugerând parcă o relație perversă între el și destinatar, ceea ce era de-a dreptul aiurea, sau ca și cum, iată, culmea ironiei, un criminal i se poate adresa cu „dragă” aproapelui său)

Nu pot uita cum am cântat împreună (subliniat) la vioară pe malul acelui lac sub văpaia lunii. Departe de cimentul orașului orice cântec capătă o altă rezonanță. Reverberat

de apă, de copaci, de piatra cea cuminte a muntelui, a sunat dumnezeiește. Doar salvarea unui copil de la moarte se mai poate compara cu ce am făcut noi atunci. Parcă nici nu eram două viori care cântau același cântec, ci una și aceeași vioară, tu îi erai trup (voce răutăcioasă), iar eu arcuș, eram o întâmplare fericită cu Stradivarius și Paganini.

Cântecul nostru călătorește acum prin lume, alinând inimi și curățând suferințe.

Îți scriu această scrisoare, dar la telefon n-o să te sun niciodată. Ştii tu de ce, ți-am povestit pe îndelete atunci. Pentru mine, când cineva primește un telefon, nu poate fi decât o veste proastă. Vreau să te scutesc de această neplăcere.

Dragă Simioane, o noapte a fost de ajuns, un singur cântec a fost suficient ca să-mi dau seama că semeni cu Pavel.

Ți-am povestit despre el, doar toată noaptea cu asta ți-am împuiat urechile. Pavel, cel care îmi arăta îngerii. Şi eu l-am mințit, mă crezi? „Şi eu văd îngerii, uite-i acolo!", așa îi spuneam și-i arătam cu degetul norii ca niște baloți de bumbac. El dădea din cap că mă crede. Pavel, copilul trist și bolnav, care a murit de inimă prin somn. Un medic bun l-ar fi putut salva și eu aș fi fost astăzi alt om.

La un an după ce am început să-l mint, tata și mama au fost trăsniți pe deal. Veneau de la cimitir, îngrijiseră mormântul bunicilor (tătuca și mămuca, Dumnezeu să-i ierte!) O furtună s-a stârnit, ei nu s-au dat la dos și în trei zile s-au întors înapoi de unde plecaseră. Eu nu bănuiam nimic, nu știam nicicum că am și eu partea mea de vină. Am mai stat un an la o mătușă, până la moartea lui Pavel. Şi pe el tot minciuna mea l-a ucis, simt asta până în adâncul sufletului.

Am două crime până acum pe conștiință, Dumnezeu să-mi odihnească morții!, și m-aș preda autorităților. Dar închisoarea omoară sufletul și mi-e frică. Poate n-o să mai am remușcări, n-o să-mi mai pară rău. Pedeapsa dată de oameni te mulțumește și te calmează. Îți tăbăcește simțurile, îți face bătături pe chestia aia cu care suferi. Sunt vinovat și plătesc cumplit. Şi tot timpul stau cu frica în sân că vor mai muri și alții de pe urma greșelilor mele. Minciuna aceea s-ar putea să-mi aducă multe victime și multă durere. De atunci nu mai mint, Simioane, și te-aș ruga să faci și tu același lucru.

Te îmbrățișează (insinuant)
dragul tău prieten cu care ai cântat la vioară

Aproape că uitase de scrisoare. L-a răscolit chiar când a citit-o vita aia cu funie galbenă. A doua zi, în ziar, a apărut un articol plin de întrebări: „Ce înseamnă că-s o singură vioară, adică unul trupul și unul arcușul care se mișcă înainte și înapoi?"; „Ce înseamnă a cânta împreună la vioară?"; „De ce îl îmbrățișează cu atâta foc?"; „De ce seamănă cu salvarea unui copil de la moarte?".

Nu era prost cel ce scrisese, ci răuvoitor și obsedat sexual, altfel nu-și explica cum putuseră să-i treacă prin cap asemenea năzbâtii. Dar finalul suna frumos, ceva de genul: scrisoarea denotă o idee fixă a criminalului, anume că, spunând o singură minciună, te faci părtaș la tot răul de după tine.

A venit și mama lui Pavel, foarte bătrână. O adusese omulețul cu bărbuță, care, împreună cu un medic, vorbea despre o traumă psihică. Băbuța a povestit despre lucruri pe care le uitase cu desăvârșire. Când a murit Pavel, cică el plânsese cel mai mult. Vorbea cu trupul prietenului său neînsuflețit. Îi șoptea ceva la ureche, îl trăgea de mâini și îl ruga să-l ierte, să-i spună un singur cuvânt, să facă un singur gest. Când l-au aruncat în groapă, cică ar fi vrut să sară după el. Atunci i-a spus să le zică părinților lui că le cere iertare tuturor sfinților că a mințit.

Nu s-ar fi crezut în stare de așa ceva, dar simțea că-i adevărat.

Pe urmă avocatul a vorbit frumos de biserica din satul lui natal, despre picturile din interior, descriind cu lux de amănunte îngerașii bucălați plutind pe cupolă și diavolii negri cu coada tirbușon, sprijiniți în furci. Un domn distins l-a întrebat dacă îi era frică de ei când era mic. Da, îi era frică, diavolii furau smoala pe care o aveau în dosul casei s-o ducă în iad și de aceea lor le ploua prin acoperiș. Diavolii erau niște hoți, la fel ca primarul.

Apoi a mai vorbit de tăieturile lui din ziare (cum le găsiseră oare?):

- un om căruia în fiecare vineri îi apăreau urmele cuielor lui Iisus în palmă;
- relatări despre acei care, ajungând la Cetatea Sfântă a Ierusalimului, începeau să se simtă mântuitori;
- ceva despre expansiunea Universului;
- despre un francez care era atât de îndrăgostit de o femeie, încât, făcând dragoste cu ea, i-a venit să o mănânce.

Domnul distins l-a întrebat dacă are vreo misiune de îndeplinit pe Pământ. I-a răspuns cu mult calm că nu știe. Dacă a fi vinovat e o misiune, atunci da, avea o misiune. Dacă nu recunoștea că a ucis, atunci de ce se simțea vinovat? Se simțea vinovat că specialistul în cardiologie Ilinca Stănescu murise, că o casă luase foc, că în acel moment murea și cealaltă jumătate a unui cerșetor.

L-au condamnat la 25 de ani. Unele ziare au scris că e bolnav, altele că e un mare farseur, altele că e de o sensibilitate inumană. L-au băgat într-o celulă cu alți trei deținuți.

— Ai fost tare, moșule, i-a șoptit încurajator unul, chiar de cum a intrat.

— I-ai jucat bine, poți băga recurs, n-au destule probe, i-a spus un al doilea.

El îi privi trist și se ghemui într-un colț.

După câteva zile, cel mai bătrân veni să-i spună că ar fi bine să mănânce și să vorbească cu ei. Îi povesti cum ajunsese acolo:

— Eu am omorât cu toporul un copil. Pe băiatul cel mic, la care țineam cel mai mult. Acum ar fi avut 13 ani, peste o lună ar fi fost ziua lui și i-aș fi luat o bicicletă. Când tăiam lemne, a scăpat toporul din vârful cozii și l-a plesnit drept în cap. A murit cât ai clipi. Multă vreme, după ce am ajuns aici, m-am zbuciumat. Acum nu-l mai jelesc și nu-l mai visez noaptea.

— Rău faci, i-a spus, ar trebui să-l plângem pe fiul tău Pavel cu toții. Uite, eu sunt aici. Ar trebui să vină și gardienii, și directorul închisorii, și procurorul, și copiii, și oamenii de pe stradă, din autobuze, de la birouri, să vină toți aici ca să-l plângem...

Se ridică de pe bancă, aruncă ziarul la cel mai apropiat coș și hotărî să părăsească orașul. Răsuflă adânc, cu adevărat bucuros că sentimentul de vinovăție îi rămăsese pur și nepervertit. Dacă ar fi pierdut și această ultimă licărire a sufletului, ultimul sentiment curat pe care-l mai putea trăi printre miile de cefe ca niște melci, atunci... atunci... și gândul i se blocă. Îi apăru brusc în minte o fotografie de familie, în ramă de nuc, veche, găsită în șopron, când căuta o pânză de bomfaier. Mămuca și tătuca, adică bunicii, doi oameni blajini, în costume populare, deși cu multe păcate, dacă ar fi să credem tot ce se aude. Se simțea vinovat și pentru ei, trebuia să admită, indiferent dacă ibovnicii bunicii sau țiitoarele bunicului nu erau decât

fantomele mătușii Chirica sau bazaconii ale gurii satului. Vinovat pentru simplul motiv că nepoții sunt vinovați de greșalele bunicilor și fiii de greșalele părinților, căci nimic nu poate fi întâmplător și nici o vinovăție nu e într-o singură direcție, ci e ca o legătură strânsă de rudenie, de sânge, între toți fiii lui Adam și ai Evei. Dar care prieten îți împărtășește vina? Sau, mai bine zis, cine și-o recunoaște? Fug de tine ca de râie. Își simt propria vină amenințându-i, dându-le târcoale, miros în vina ta propria crimă și li se face frică. Ce va spune șeful? Ce se va întâmpla cu cafeaua de dimineață? „Nimic, dragi prieteni, pentru că nu vă voi căuta. La adăpostul cerului liber, doar cu Dumnezeu, căruia nu-i e frică de acuzații de tăinuire, voi sta de-acum înainte!” Așa ar fi vrut să scrie la ziar și să semneze tot el, cu mâna lui.

Trenul pleca peste jumătate de oră. Sentimentele se amestecau și nu știa în care să creadă mai mult:

1. În vinovăția tuturor celor petrecute, care-l apăsa tot mai greu?
2. În bucuria de a se simți vinovat?
3. În sentimentul înălțător de izbândă?

Aceeași voce îi spuse că, dacă va mai sta mult în fața ferestrei, probabil va trebui să ia și acasă câteva dosare. Tresări. Se așeză la birou. Chipul Ilincăi Stănescu zâmbea în continuare de pe prima pagină a ziarului. O ascunse printre hârtii.

Ziua continuă obișnuit, iar spre sfârșit șeful îl bătu amical pe umăr și-l dojeni că a fost cam distrat. Recunoscu. Pe fereastră zări doi nori anemici, un cerșetor cu câinele său. Amândoi erau flămânzi, ca și el. Peste zece minute putea lua masa. Acasă, că n-avea bani de restaurant. O va invita și pe Ilinca. Ținea la ea în felul lui, mai ales că era o femeie frumoasă. Şi mai ales pentru că nimănui nu-i păsa de ea. „A murit totuși un om!”, îi venea să strige. Nu, închisoare nu era în stare să facă pentru ea, nici să fugă în munți și nici măcar să se simtă foarte vinovat. De fapt, nici măcar să strige în gura mare pe stradă că a murit un om nu era în stare. Şi totuși, în acea dimineață, când tăia feliuțele de telemea și tăvălea pâinea prin gălbenuș, nici prin cap nu-i trecuse că se va simți o clipă vinovat. Fu convins că fusese o femeie

deosebită, că i-ar fi plăcut să se plimbe împreună, să facă dragoste, să aibă copii, să-i fie soție, să-i pună pachețel la serviciu.

Cumpără și o sticlă de vin. Poate, dacă ar fi trăit în alte vremuri, ar fi făcut mai mult pentru ea. Poate, dacă n-ar fi fost așa de frumoasă, nici nu i-ar fi atras atenția articolul din ziar. De sufletul Ilincăi! De ce moartea pare mai cumplită atunci când moare o femeie frumoasă decât atunci când moare una urâtă?

Nu mai băuse de multișor vin și simți o moleșeală dulce. Își privi ceasul, se făcuse târziu! Ilinca, o femeie extraordinară! Mai bău un pahar de vin de sufletul ei. A doua zi trebuia să se trezească devreme, să meargă la serviciu. „Noapte bună, Ilinca!”

Proză cu amănuntul

De câteva zile întorcea pe toate fețele gândul că lucrurile mici se trag din lucrurile mari. Cum se întâmplă oare, după ce lege, în ce împrejurări? Nu-și putea răspunde la nici una din întrebări, drept care se plimba agitat în susul și în josul străzii, înclinând capul, din inerție, la saluturi. Își blestemă clipa în care îi încolțise ideea în minte, scurta clipă de luciditate, de băgare de seamă, când în trecerea lui pe lângă amănunte se legase de ele. Faptele mărunte, neînsemnate, flecuștețele, amărâtele. Dar, dacă în acea clipă cineva l-ar fi întrebat ce înseamnă lucruri mici și lucruri mari, cu siguranță i-ar fi răspuns că lucrurile mari sunt lucrurile mari și lucrurile mici sunt lucrurile mici, apoi s-ar fi îmbufnat, fiindcă în adâncul sufletului său ar fi simțit că nu știa cu exactitate care sunt unele și care celelalte.

Nu fu surprins când, la intrarea în casa părintească, mama îl întrebă dacă s-a certat cu soția. Probabil că avea un aer plouat. Tatăl se uita nepăsător la televizor. Din pricina surzeniei, nu-i sesizase prezența. E drept că relațiile cu soția nu erau dintre cele mai cordiale („Şi te asigur, mamă, asta numai și numai din cauza ei.” „Te cred, fiindcă eu știu cum te-am crescut.”), dar în ultimele zile nici un incident neplăcut (nici plăcut, se înțelege!) nu le tulburase indiferența conjugală.

Mama îl prinse de umeri și, clipind des, îl întrebă ce s-a întâmplat cu el, „Fiindcă aproape nu te mai recunosc, băiete!”. Şi în acest *băiete* punea o sinceritate care-i evoca scene mai puțin agreabile din copilărie, lucru care nu-l împiedica să zâmbească. Ce-i putea spune? De ce arăta așa? Ce-ar fi înțeles din toată tărășenia cu lucrurile mari și lucrurile mici? Se mulțumi să zâmbească în continuare și să-și ferească privirea de ochii ei sfredelitori.

Dar oare chiar arăta atât de rău? De exclamațiile și gesturile propriei mame nu putea fi niciodată sigur, fiindcă nu scăpa nici un prilej să-i spună că a slăbit, că are cearcăne, că arată ca naiba, că așa și pe dincolo, ca imediat să adauge că asta nu i se putea întâmplă decât din pricina celei cu care își împarte viața. Apoi în fiecare gest al ei, de la gesturile iritate cu care punea tacâmurile pe masă și până la felul cum ridica receptorul telefonului, putea citi un reproș mut, o violență estompată, lăsată să sclipească numai atât cât să nu poți mânca tihnit. Amănunte exagerate

intenționat, șlefuite, rotunde, rostogolindu-se, alunecând ușor printre cuvinte și gesturi. Amănunte ca niște chichițe ce articulează realitatea, realitatea aceea eterică din spatele lucrurilor care-sar-în-ochi, de după contururile groase și de prost gust.

Se lăsă ostenit în fotoliu, cu mâna mamei căzută pe umăr, și fu – pentru o clipă – furat de imaginea unei ape învolburate de păsări, pe ecranul televizorului. Cineva îl întrebă dacă vrea o dulceață de nuci și răspunse că *da* pentru a mai câștiga câteva minute de liniște. Mâna îi dispăru de pe umăr, cuvintele îl oboseau, lucrurile se fisurau în bucăți sub privirea tendențioasă. Arătau ca în urma unei reconstituiri.

Realitatea i se păru un păianjen uriaș, cu picioare înalte și fragile, segmentate, călcând strâmb pentru a merge drept. Realitatea devenise grea, apăsând parcă asupra minții. Un elefant pe catalige, un elefant cu picioare de păianjen. Picioare gata să cedeze, rezistând, spre mirarea tuturor, grație acelor încheieturi fragile, deosebit de mobile, numite amănunte. Pânze de păianjen și picioare fragile, asta era lumea.

Răspunse că i-a plăcut dulceața, a fost excelentă și le ghici pofta de a-i pune întrebări. Abia atunci îi zări, unul în dreapta și altul în stânga, și trebui să treacă printre ei ca printr-o poartă. Ea – doi ochi neguroși, față subțire și prelungă, mâini mici; el – un chip risipit în spatele unei perdele de fum. Trecu printre ei călcând și privind cu grijă. Ar mai fi stat, aerul era calm, camera mirosea a curat, dar întrebările ce le simțea gata să vină îl alungau de acolo. Toate amănuntele se legau armonios, casa i se păru un păianjen echilibrat, chiar vesel. Doar el nu se potrivea. Mintea lui pervertită exploda – cu încetinitorul, ca într-o reluare – la întâlnirea fiecărui lucru întreg. Numai printre așchii și cioburi se simțea cu adevărat bine. Amănuntele se substituiau întregului, încet, încet, mintea îi lucra meticulos ca un animal care-și mestecă prada.

Ieși printr-un contur de culoare gri, luându-și rămas-bun de la două siluete esențial diferite. Călcă pe pietricele și cărămizi, apoi pe asfalt. Pe pietricele și asfalt mai călcau și alte picioare. Pe lângă silueta lui mai erau și alte siluete. Văzu câteva frunze, apoi mai multe. Pe lângă pietricele și asfalt se aflau copaci, doi, trei, până la capăt, adică până la linia dintre cer și pământ.

Căsnicia lui i se păru de-a dreptul ridicolă. Asta nu pentru că ar exista amănunte ridicole – ele nu pot fi decât adevărate –, ci fiindcă semăna cu un

păianjen dezarticulat. El și ea erau două părți diferite ale păianjenului, între care amănuntele nu se legau deloc. Oh, da, nu putea fi decât așa. Un păianjen căzut pe spate. Dă din picioare, încheieturile există, funcționează în felul lor, dar nu găsesc nimic dedesubt. Pedalează în gol. O gimnastică, da, asta era căsnicia lui, o gimnastică.

Şi totuși, femeia lui era o femeie minunată. Toată lumea, când îi vedea împreună, se mira cât de bine se potrivesc. Exclamau și-și lipeau palmele una de alta. La început l-au cucerit asemenea gesturi, dar mai târziu a realizat că lumea se înșală. În realitate, se potriveau foarte puțin. Poate suna bizar, dar acum era în stare să jure că se împăcau în general, dar se împotmoleau la amănunte. Multă vreme n-a bănuit de unde vine nepotrivirea... Iată că a descoperit: de la amănunte. I-a trebuit doar o clipă de luciditate, o clipă de băgare de seamă. Lucrurile mici, cotidiene, fleacurile. Cum a putut trece pe lângă ele atâta vreme nepăsător?

Își frecă tâmplele și grăbi pasul. Ar fi băut un pahar mare de bere, dar curiozitatea îl împingea spre casă. Chipul său spălăcit, iluminat de ultima descoperire, căpătase o consistență interesantă. Semăna cu o mie de becuri împrăștiate, unite de un fir invizibil. Ajunse, își sărută ghiduș soția și se opri la sertarul biroului. În urmă auzi comentarii cu privire la nesimțire, la pantofi și la mamă.

Mania lui de a-și nota amănuntele îi putea fi de folos. Răsucit deasupra biroului, cu un creion în mână, sublinia ici și colo în jurnal. Trei picături de transpirație. Nimic nu-l putea opri de la munca lui, nici măcar obiectele ostentativ trântite în camera alăturată.

Într-un târziu se scurse într-un fotoliu cu o foaie de matematică în mână, cu creionul într-o nară și cu un zâmbet indecis. Așadar, în acel an încercase să-și seducă de 365 de ori soția, lucru care lui i se părea demn de luat în seamă, chiar dacă uneori nu încercase decât să-și facă datoria de soț. De treizeci și șase de ori a primit consimțământul ei, de patru ori a recurs la ceea ce s-ar putea numi viol conjugal, iar de restul a rămas cu buza umflată. Motivele eschivării au fost: e prea cald, e prea frig, e prea obosită, e prea târziu, o doare capul, o dor măselele, o dor șalele, nu are chef, a stat târziu la televizor, i s-a stricat coafura (prilej de ceartă), au avut musafiri, nu e timpul după calendar, e fereastra deschisă și-i văd vecinii, nu i-a cumpărat ce și-a dorit, a stat prea mult cu prietenii etc.

De cele treizeci și șase de ori nu fusese satisfăcut fiindcă: i-a cerut să termine mai repede; de trei ori i-a spus că tavanul trebuie zugrăvit; o dată o distra o muscă; de unsprezece ori a trebuit să tușească să o anunțe că a terminat; de trei ori s-a simțit vinovat că aproape a obligat-o să facă dragoste; de patru ori i-a cerut să promită că-i va cumpăra ceva; de trei ori ea și-a amintit câte treburi are; de trei ori s-a plâns că o deranjează un câine sau huruitul mașinilor.

Mai privi o dată lista și, printr-un contur verde, pătrunse în camera alăturată. „Şi cum, Doamne, lucruri atât de mici și urâte se pot trage din cele mari și frumoase?”, mai apucă să se întrebe.

Ochiul icoanei îl privi mirat. Ochii ei, unghiile și pata de cafea stăteau gata să-l înhațe. Un bilet de tramvai, o picătură de transpirație, botul unui papuc de casă mârâind de sub pat, mirosul de tutun blond, cotorul cărții, sâmburele de zarzăre și becul Philips zumzăiau în jurul lui ca un roi de albine. Un murmur tot mai puternic, tot mai amenințător, un vârtej care te suge cu lăcomie. Simți că alunecă iremediabil în spatele luminii și i se făcu frică. Fugi cu gândul spre stradă, apoi alergă spre casă, spre mama, cu zumzetul la un pas de conturul trupului său. O frică subțire și înaltă, paralelă cu șira spinării. Dar aerul serii îi făcu bine.

Fotografiile mătușii Eliza

Cartofii cei de toate zilele sfârâiră în tigaia cea de toate zilele. El se lăsă pe scaun de parcă inima, plămânii, rinichii și toate măruntaiele sale erau obosite, foarte obosite, și-l trăgeau în jos pentru o grevă generală. Dar nu avea voie să se plângă și momentan nici nu avea cui. Un strop de ulei sări pe harta întinsă pe masa de alături. Sări și el ca ars, feri harta și căută un capac. Dar, cum nu se găsea niciodată nimic în casa în care locuia de ani de zile, fu surprins când zări capacul din prima. Locuia cu mătușa lui cea de toate zilele, care tocmai era „plecată la o întâlnire cu femeile de vârsta mea, ce vrei, dragă!". „Şi ce faci tu acolo, cu femeile și cu bărbații de vârsta ta?" „Mâncăm prăjituri, bem cafea, ascultăm muzică și ne amintim de tinerețea utemistă; și-i fără bărbați."

— O adunare de babe!

De obicei îl scoteau din sărite astfel de întâlniri, dar astăzi era bucuros că mătușa pleacă, poate afla ceva. E drept că s-ar fi mirat să-i aducă vreo veste și asta nu numai datorită faptului că mătușa Eliza era desăvârșită în a uita treburile altuia, cât mai curând, fiindcă de dimineață îi mersese de-a dreptul prost. Se trezise cu plămânii, rinichii și toate măruntaiele extrem de uzate, cu arsuri la stomac și un gust infect de tutun în cerul gurii și în gât. Când a dat cu apă rece la dinți, l-a apucat durerea de măsele și și-a spălat, s-ar putea spune, superficial cavitatea bucală. De aceea nici n-a mâncat cu cine știe ce poftă, iar țipetele mătușii Eliza că „iar trântești cănile și farfuriile" i-au diminuat apetitul cât numai pentru supraviețuire. Mătușa Eliza dormea până la 9.30 punct, iar el la 9.00 punct trebuia să fie la serviciu. Această jumătate de oră, pe care o sorbea în fiecare dimineață ca pe o cafeluță, le-a făcut viața amară. A încercat să-și convingă șeful să înceapă programul pe la 10 și să stea cu o oră mai mult, dar „Ce s-ar întâmpla dacă ar face toți ca tine?". „Dar nu toată lumea are o mătușă așa cum am eu!!" Acest lucru nu l-a mai spus, căci șeful era deja de culoarea vișinatei, nici prea tare, nici prea slabă. Apoi a trecut la atacul asupra mătușii, pentru a-i schimba ora de trezire. Atacul a început cât se poate de subtil, la 9 fără un sfert a intrat în camera ei și a început să o strige lin: „Mătușă Eliza!... mătușă Eliza!...". „Ce vrei de la mine? Sunt o femeie

bătrână și lasă-mă să dorm!” „Voiam să te întreb dacă n-ai ceva de cumpărat din oraș.” Se gândise că, dacă procedează așa în fiecare zi, e imposibil să nu-i intre mătușii în reflex să se trezească. Dar după câte a pățit în acea dimineață, căzând pradă teoriei pavloviene, a doua zi nici măcar n-a îndrăznit să tragă apa la baie, ci a ieșit în vârful picioarelor din casă și a ajuns la televiziune înaintea femeii de serviciu. În ultima dimineață se alesese doar cu două-trei țipete, dar care i-au accentuat profund durerea de măsea și i-au zdruncinat nervii, și așa slăbiți în ultima vreme de acțiunea nefastă a șefului. Acest șef, ajuns șef peste noapte la un post de televiziune local, dându-și aere când de acumulator primitiv de capital, când de Berlusconi. Un individ duplicitar, cum îi spunea unei colege în fața unei sticle de bere, un om nou lăsat de comuniști, o matahală cu slănină în loc de creier, un monstru avortat din uterul roșu al KGB-ului, o stafie a mediocrității, bântuind ceva mai puțin decât Europa. Când și-a sfârșit discursul, se afla în picioare, cu sticla la înălțimea capului. Colega l-a aplaudat scurt de două ori peste obraji și a plecat. „Cert e că Mariana n-a fost o comunistă împuțită să mă toarne, mătușă Eliza!”, dar mătușa Eliza nu mai auzea, ci plutea cu gândul la vremurile tinereții ei, când împuțiți erau capitaliștii, burghezii și occidentalii.

La același șef trebuia să ajungă și în acea dimineață, la același rânjet tolănit în fotoliu, aceeași fasolă încrețită în apele prostiei. L-ar fi dat de mult dracului dacă n-ar fi avut nevoie de bani ca de bere și dacă, pe deasupra, n-ar fi avut și mătușă pe cap. Dacă mătușa Eliza ar fi fost înțelegătoare, l-ar fi putut lăsa să stea să citească, să gândească, adică să-și petreacă viața într-un mod util și nu să-i scoată ochii că stă în casa ei și că-i mănâncă pensioara pentru care a tras ca un bou în jug toată viața. Lucru îndoielnic, după părerea lui, căci, din fotografiile pe care le sorbea din ochi cu nostalgie, se insinua o altă realitate:

1. O femeie tânără și oarecum frumoasă, lângă un bărbat gras, cu mustață deasă, la marginea unui câmp cu porumbul până la glezne. O jumătate dintr-un IMS și trei sferturi dintr-o trăsură. Bărbatul pare stăpân pe sine și satisfăcut, abia se ține să nu râgâie în fotografie, cu toate că femeia oarecum tânără și oarecum frumoasă nu s-ar supăra, ci ar râde ca de o glumă bună. Ca și cum un nobil ar fi făcut o mojicie pentru că-i ceva exotic, pentru distracție. Ceilalți, din afara fotografiei, ar râde și ei, nici prea tare, nici prea încet, tatonând parcă dacă râsul lor îl încântă pe bărbatul

gras, în caz contrar să se poată opri brusc, ca și cum n-ar fi fost decât o scăpare grosolană din partea lor.

2. O femeie nici prea tânără, nici prea frumoasă, cu o cunună de spice și flori. Cu o mână ține cununa, cu o mână își proptește talia. Pare o amforă care dă un salut marinăresc depărtărilor. În spate se întinde miriștea, pe care poposește o combină ca o navă eșuată. Apoi se văd mese înguste de lemn, întinse ca la hram, fețe mici și negre de țărani și o jumătate de horă. După fumul care vine dintr-o parte a fotografiei, bănuim un grătar cu mici și o stivă de lăzi de bere, cu câteva bucăți de gheață deasupra. Lângă femeia cu cunună se află un bărbat uscățiv, cu părul alb. O privește admirativ și aplaudă cu încetinitorul. Dacă din curiozitate am întoarce fotografia, am găsi scris: *Sărbătoarea Recoltei, Vorona, 1972.*

3. O femeie destul de bătrână și destul de urâtă, la un pupitru', cu un registru în față. E surprinsă cu mâinile împreunate în dreptul nasului, pare că se roagă. Dar nu, privind la ceilalți din fotografie, ne dăm seama că de fapt aplaudă. Femeia soarbe din ochi un bărbat ridicat în picioare, aflat în mijlocul mesei lungi, unde se mai află și alți bărbați. Toată lumea aplaudă, cu excepția celui aflat în picioare și a unui chip situat undeva deasupra lui. Cel din tablou îi privește pe cei de la masă și pare mulțumit. Deși știe că toți îl vor vorbi de rău, zâmbește ca un tată care-și vede copiii adunați de Crăciun în casa părintească.

Cele trei femei sunt una singură: Mătușa Eliza. Iar cei trei bărbați sunt cei trei directori pe care i-a slujit cu credință la Direcția Agricolă vreme de mai bine de treizeci și cinci de ani.

El era un spirit riguros și geometric, așa că își amintea cu precizie orice amănunt din fotografii, avea o memorie formidabilă, dar îi mirosi a cartofi prăjiți, chiar prea prăjiți. Sări din nou ca ars și întoarse cartofii. Măruntaiele lui obosite flămânziseră de-a binelea, într-o zi în care-i mersese atât de prost.

Când rememora până la cele mai mici amănunte cele trei fotografii și o auzea spunând: „Am tras în jug toată viața”; „Pensioara mea!”; „Un golan de ziarist!”; „Nedreptățile istoriei!”; „Ai să vezi tu!”; „Casa mea și tinerețile mele!”, îi venea:

1. să dezumfle roțile de la IMS și să-i dea un șut în fund grăsanului ca să râgâie mai ușor;

2. să arunce cununa de spice drept între picioarele celor de la horă și să-i strige femeii nici prea tinere, nici prea frumoase că degeaba se crede zeița grânelor, fiindcă e urâtă cu spume și că e o atitudine superstițioasă în tot comportamentul ei – căci cine mai crede azi în spirite și în zei care pot pune umărul la propășirea recoltei pe ogoarele patriei? că n-a înțeles materialismul dialectic în profunzimile lui și că s-ar putea să o încurce rău de tot și ea, și familia ei, dacă ar deconspira la județeana de partid aceste practici magice; dar el totuși n-o va face, fiindcă ea va avea un nepot pe care va trebui să-l țină la Universitate și care numai de o origine nesănătoasă nu va avea nevoie; așa că, dacă vrea să mulțumească cuiva pentru acest bine pe care i-l face nepârând-o organelor în drept, să-i mulțumească acelui nepot care va veni și să-i dea casa din tot sufletul, să împartă frățește pensia barosană cu el, căci altfel ar trebui să putrezească în închisorile comuniste până la Revoluție. După acest *speech,* care o va înspăimânta și va lăsa pe toată lumea cu gura căscată, se va duce undeva în afara fotografiei să ia două sticle de bere din stiva de lăzi de lângă grătar, două sticle chiar de sub gheață, ca să-și ude gura uscată și să-și răcorească trupul încins;

3. să ia registrul și s-o pocnească de două ori peste cap pe femeia destul de bătrână și destul de urâtă, apoi să apuce tabloul cu tatăl zâmbitor și să-l pocnească în moalele capului pe toți acei bărbați aflați la masa lungă, până nu mai rămâne așchie din rama tabloului. „Că, vezi tu”, își spuse cu elocință lui însuși, „toate tablourile au fost călcate în picioare, dar au mai rămas cele atârnate pe pereții din fotografii și nu-i puțin lucru, bătrâne, te rog, crede-mă!”.

Cele trei răzbunări din trecut trebuiau să-i aducă înțelegere și prosperitate, adică să nu-l mai doară măseaua, să-și potolească măruntaiele obosite și flămânde și să găsească un subiect pentru zilele următoare. Altfel cariera lui la televiziune avea să se termine în curând. Un subiect, avea nevoie de un subiect.

O, Doamne, cartofii terminaseră de sfârâit și acum fumau. El, deși era fumător, nu suporta fumul. Stinse aragazul și constată că harta rămăsese

neatinsă, nu făcuse nimic din ceea ce-și propusese pe timpul cât se prăjesc cartofii. Şeful nu avea să-l mai amâne cu nici un chip, deviza lui era: „Fără subiecte, fără slujbă!”. Unde putea să-l găsească el, spirit riguros, pe acel individ? Şeful se dădea expert în fraze scurte și pătrunzătoare: „Dacă nici mâine nu vii cu un subiect, oricare ar fi el, să știi că, cu toată părerea de rău, te dau afară de nu te vezi!”. Sau: „Mariana e ca o floare”. Dar Mariana era colega lui, așa că l-a întrebat intrigat: „Care Mariana, dom' director?”. „Mariana, nepoată-mea, doar nu vreo fufă cu care-ți pierzi tu vremea în loc să cauți subiecte.” Se dădea expert în sintagme scurte, dar nu putea să-ți vândă nici un subiect. Un comunist înăcrit în haznalele istoriei, un limbric al partidului, care nu căuta decât să-l arunce pe el în lume, alienat și dezrădăcinat, suspendat în mijlocul incertitudinii și aneantizat. Halal director, halal om, halal patriot: cei trei *h* care-i abreviau revolta.

Își puse cartofii în farfurie și ar fi vrut să se roage înainte de masă, cum mai văzuse în filmele italiene și la bunica de pe lângă Prut, dar nu găsi nici o rezonanță interioară pentru această idee. Mătușa Eliza nu suporta murăturile, iar brânză n-aveau, deci se mulțumi cu fără. Alaltăieri dimineață, la poarta televiziunii, îl așteptase o bătrână. Nu i-a dat nici o importanță până nu l-a strigat: „Hei, domnu', am venit după apartament!”. Era o bătrână simpatică, avea ochii vioi. „Am venit după apartament, că mi-ați spus că-mi dați casă.” „Cine, eu?” „Matale, matale... te recunosc după bărbuță, să nu spui că nu ești matale.” „Când, mamaie, ți-am spus eu că...?” „Săptămâna trecută, când m-ai dat la televizor matale cu casele, că m-au văzut și vecinii și m-au râs, că moartea mă caută cu limba de-un cot pe acasă și eu umblu la televizor! Da' și eu le-am spus, să nu crezi matale că am tăcut, n-am făcut de râs televiziunea și pe matale, le-am spus: care casă, oameni buni, că nici casă n-am, când o veni moartea, nici n-o ști pe unde să mă caute.”

Şi-a amintit brusc cum, într-o criză de subiecte, comunistul de șef l-a amenințat cu azvârlirea în lume. Atunci spiritul lui riguros l-a îndreptat spre primărie întru amușinarea unui subiect. Acolo a găsit o mulțime de oameni care așteptau, într-un hol cu multe uși, să se deschidă o ușă, una și numai una. Toți voiau case. „Haideți să facem o emisiune despre case, să sensibilizăm opinia publică, să dăm în gât toate matraplazâcurile și nedreptățile sociale!”, le-a spus. S-a făcut gol în jurul lui, fiecare trăgându-

și sacoșele și gențile mai lângă picioare. Mai văzuseră ei de ăștia, care aici îți trăgeau cu dreptatea și pe dincolo îți băgau mâna în buzunar.

— Când îmi dai apartament, că m-am lăudat la azil la toată lumea că plec de acolo?

Numai bătrâna s-a apropiat de el și i-a spus că ea vrea să facă treaba cu televizoru' numai dacă-i dă casă. „Da, mamaie, opinia publică sensibilizată se va revolta, se vor da telefoane la primărie, vor scrie ziarele, primarul nu va avea încotro și-ți va da casă. Dacă mergi la emisiune e ca și cum ai avea cheile de la casă în palmă." Emisiunea a ieșit bine și bătrâna îl aștepta în fiecare dimineață la serviciu. „Între 9 și 10, mamaie, că după aia plec!", îi spusese. Noroc că întârziase. Dar acum? Ziua începuse prost de dimineață și continua așa. A rupt-o la fugă în sus pe scări, gata să se izbească de director. În spate se auzi ceva cu azil, cu mincinoși, moarte și comuniști împuțiți. Evitându-l în ultima clipă pe director, care era și el grăbit, a intrat la secretară și a telefonat la portar. L-a rugat să-i spună bătrânei că numai la primărie se dau casele și numai și numai la o ușă.

Când ajunse în acest punct al amintirii, aproape că se opri din mestecat. Nu voise cu nici un preț să-i facă vreun rău bătrânei. Mestecă în lehamite și căută cu degetul pe hartă un anumit cartier. În ce cartier numerele de telefon încep cu 2? Găsise prin agendă câteva numere cu 2 și-l depistă. Spiritul lui riguros îl ajutase mult în acest sens. Dar spiritul lui riguros n-ar fi făcut nimic dacă n-ar fi ajuns la secretariat dimineața și nu s-ar fi lăsat moale într-un fotoliu. Căci pornind de aici secretara l-a compătimit și l-a întrebat dacă vrea o cafea. El a răspuns că *da* și a cerut permisiunea să-și aprindă o țigară. Apoi, la cafea și la țigară, secretara l-a întrebat dacă dorește un ziar. Lui i-a fost rușine s-o refuze și, cu toate că nu citea ziarele, l-a acceptat cu plăcere. Mici gesturi între o secretară și un funcționar, de fapt între o femeie necăsătorită și un bărbat necăsătorit, care i-au demonstrat puterea informației. Acolo a descoperit anunțul salvator, a găsit SUBIECTUL. Cât de importantă e informația! „Numai citind presa poți face presă!", i-a spus secretarei, care a fost cu totul și cu totul de acord cu el, chiar dacă tocmai era cu cafeaua în gură.

Anunțul suna astfel: „Tânăr atletic, viril, cu analizele perfecte, cedez organe. Preț convenabil, garantez folosință îndelungată. Sunați la 2222 222".

Era un subiect ideal pentru un reportaj. S-a ridicat cu virilitate din fotoliu și s-a repezit spre cabinetul șefului, lăsând cafeaua pe jumătate. Pe jumătate uimită a rămas și secretara. Directorul tocmai punea receptorul în furcă și l-a întrebat ce dorește, poate cumva să-și ceară scuze pentru că a întârziat?

I-a spus subiectul și șeful a rămas puțin pe gânduri: „Bine, tinere, ar putea ieși ceva bun, dă-i bătaie!”.

A ieșit triumfător și plin de curaj, iar după ce a mai hoinărit puțin prin oraș, s-a întors acasă. Mătușa Eliza tocmai se pregătea să plece la adunarea de babe melancolice. I-a povestit tărășenia și ea l-a sfătuit să dea un telefon. De bucurie că își găsise subiectul, la asta nu se gândise.

Telefonul suna pentru a treia oară în acea zi și tânărul se grăbi să răspundă. Primul îi propusese o metodă mai puțin decentă de a face bani, iar cu cel de-al doilea rămăsese în coadă de pește. De la acest al treilea telefon aștepta ceva mai mult. O voce îl întrebă dacă e tânărul atletic care cedează organe.

— Da, răspunse el, neîncrezător în vocea subțire și șovăielnică a necunoscutului.

— Aș vrea să cumpăr și eu... aș vrea să cumpăr și eu ceva... dacă ne-am putea întâlni... la un preț mai... De fapt, sunt de la TV, uite, poți face rost de niște bani.

Tânărul se enervă. Nimic serios.

— După vocea dumitale palidă, îmi cam dau seama de ce fel de organe ai nevoie, dar pe alea nu le cedez. Şi du-te dracului cu TV-ul tău!

Astfel, ziua, care începuse atât de prost, după o curbă promițătoare îl aruncase iar în hăurile disperării. Subiectul îi scăpa printre degete; ar fi vrut să-l roage, să-l implore să se întâlnească, măcar să discute... să-i spună ce comunist de șef împuțit are... cu siguranță nu l-ar fi lăsat inima... doar știe și el ce-s alea nevoi. Dar receptorul rămase mut, pasărea zburase din colivie. Mătușa Eliza îi spusese că-i tâmpit, că habar n-are să trateze o afacere, strivindu-i astfel cu cruzime personalitatea prin nechibzuința vorbelor sale. În acest hal nu putea decât să-și dorească să n-o mai vadă în fața ochilor. I-a promis ea că se va interesa prin cartier, prin secta babelor,

cine ar putea fi acest tânăr, dar, cu toate acestea, grava jignire pe care i-o adusese n-o putea șterge din memorie.

„ …drept pentru care” hotărî că:

1. Şeful de scară îi va face scandal mătușii Eliza pentru cine știe ce chichițe și el atunci va interveni. Ca din întâmplare, îi va sugera șefului de scară că el lucrează la televiziune, iar șeful de scară va zâmbi și-și va cere scuze, iar mătușa Eliza îi va mulțumi lui personal și-l va întreba cu ce să-l răsplătească și atunci el o să-i ceară să se trezească la 8.30, ca să poată ajunge și el la serviciu cu nervii echilibrați, că uite ce serviciu important are, că i-a rezolvat până și problema cu șeful de scară.

2. Mătușa Eliza va dormi cu gura deschisă. E bătrână și urâtă și o muscă i se plimbă pe față. Musca îi intră în nas, apoi iese și îi intră în gură. Musca se plimbă pe cerul gurii ei. Așa-i trebuie dacă doarme până la 9.

***

Pe hartă reperă cartierul și îl încercui cu roșu. Trebuia să se gândească la un plan de atac. Cel cu organele avea nevoie de bani. Care pe care. Un reportaj cu el ar zgudui orașul. Pe ecranul minții lui reportajul deja începe să se deruleze, iar telespectatorii stau în fața televizorului cu sufletul la gură.

În prim-plan apar o fetișcană de la crucea roșie, un polițist și doi asistenți sociali de la primărie. Apoi un interior mizer și mai mulți copii care se joacă cu te miri ce. Sonor!

„Dragi telespectatori, nimeni nu știe mai bine că viața-i o tulburătoare pendulare între *da* și *nu* decât acest tânăr.” Camera de luat vederi pătrunde prin geam și filmează un copac singuratic lângă un tomberon. Doi câini scormonesc gunoiul. Apare și un tânăr cu o pungă. Scormonește și el. Câinii și tânărul se iau la harță pentru o bucată de ceva. Text: părinții i-au murit acum doi ani secerați de o întâmplare necruțătoare, are doi frați mai mici... doi? de ce tot doi? unu suna prost... doi ani, doi frați... are trei frați mai mici și o grămadă de datorii la asociație... grămadă? nu, mai bine puzderie... o puzderie de datorii la asociație... o droaie, o multitudine, o avalanșă... nu, și are o datorie imensă la asociație. Cine i-o va plăti? Statul stă cu mâinile în sân! Crucea Roșie stă cu mâinile în sân! Primăria nu se

sinchisește nici ea! Ştiți ce a hotărât acest tată și frate mai mare în același timp? Nu, n-a hotărât să se sinucidă, așa cum ar face un om laș, ci a hotărât să-și vândă trupul. Nu... nu, nu sună... să vândă o parte din trup... să-și vândă niște organe... nu, nici... să-și comercializeze măruntaiele... ha, ha, ha... Îi venea și lui să râdă... a hotărât să-și rupă din propriul trup pentru a-și hrăni frații... nici așa... ei bine, a hotărât să-și vândă un rinichi. De fapt, cel mai bine ar fi să-l întrebe ce vrea să-și vândă, să nu inducă publicul în eroare, poate el vrea să cedeze un plămân, un ficat, o inimă...

Oh, dar pentru asta ar trebui să-l găsească. Iar ca să-l găsească, i-ar trebui un plan minuțios, impecabil, pe care să-l creeze la micrometru. Deși starea lui fizică nu-i permitea prea mult efort, s-ar înhăma la o asemenea treabă. Un subiect bun rămâne întotdeauna un subiect bun. Puse buricul degetului mare pe hartă. Acel cartier ar fi trebuit „măturat” până dimineața, împreună cu un om capabil. În doi e mai ușor. El și acel om capabil ar fi trebuit să pornească la drum. Să se oprească în prima crâșmă de cartier, să bea câte un rom și să-i spună: „Om capabil!”. Sau, mai pe scurt: „Capabil!”. Sau mai pe scurt: „Bil, avem o misiune grea, dar sunt sigur că împreună vom reuși!”. Apoi să ciocnească și să dea încă un rom peste cap. Să-și aprindă câte o țigară și să fileze prin jur. Să întrebe barmanul și vreo câteva fufe dacă nu cunosc o persoană care vrea să-și vândă un rinichi. Dacă nu vor să răspundă nu înseamnă că nu știu, ci că nu-s motivați, iar teoria motivației e limpede în acest sens. Dă-le o bancnotă și vezi că poți ridica pământul. Până dimineață, printre prostituate și bețivi, printre boschetari și pești, printre mahalagii și borfași ar fi reușit cu siguranță să dea de el. Dar de unde să-l scoți pe acel Bil, din ce joben fermecat să-l extragi?

Ar fi mare păcat să nu-l găsească. La acest gând cartofii își pierdură orice gust, chiar și acela de ars. Acum, când avea în față scenariul, acum, când din întreg reportajul nu lipsea decât personajul, tocmai acum să-l rateze? Ascultați numai:

„Un sportiv de performanță e nevoit să-și schilodească trupul pentru a supraviețui. Înalt, spătos, viguros, practicând sportul de mic. E o speranță a sportului românesc încă de la 11 ani, când a câștigat prima medalie. De atunci medaliile s-au ținut lanț. A urcat pe treapta cea mai înaltă a podiumului de câteva ori, făcând să triumfe imnul României în eterul întregii lumi. Acum, părăsit de iubită și de prieteni, cu niște părinți

neputincioși, trece prin grele clipe de mizerie. La ce-i mai ajută imnul solemn al țării? La ce-i mai ajută brațul de medalii, dacă stomacul lui ghiorăie de foame?”.

Simți că nu-i bine, dar nu se mai întoarse din drum. Era prea înflăcărat. Cauza tânărului merita apărată. Dincolo de subiectul de reportaj, dincolo de șeful tâmpit, dincolo de mătușa Eliza, tânărul ăsta merita mai mult de la societate. Comuniștii ăștia împuțiți îl distruseseră.

Ar fi vrut să pornească chiar atunci prin noaptea neagră să-l caute. Să-l bată cu palma pe spate și să-i spună că are un prieten. Să-i spună că nu-i singur pe lume, că un suflet se mai gândește la el. Încercă un telefon pentru a-i mărturisi asta, dar nu-i răspunse nimeni. Tânărul poate își cedase deja rinichiul. Acum se trezea din anestezie și-i părea rău, nu trebuia să facă asta. Dar frații lui mai mici? Dar gloria lui sportivă?

Numai mătușa Eliza era vinovată de toate, ea și pozele ei. Dacă n-ar fi fost fotografiile ei și fotografiile din fotografiile ei, el n-ar mai fi trebuit să alerge bezmetic după un subiect și tânărul n-ar trebui să cedeze organe. El n-ar trebui să alerge după tânăr și tânărul să fugă de el. De aceea deschise albumul mătușii și-l invită pe tânăr la treabă. Dă tu un șut în fund burtosului, că eu le dau peste cap cu tabloul. Nu-l lăsa să râgâie, pocnește-l peste bot. Mama lor de limbrici roșii! Arde-l la boașe, așa, și pe ăla cu cioc. Nu, pe chelbosul cu cioc! Așa. Şi pe bărbos! Frige-o și pe aia cu cunună. Așa, zboară-i cununa, să joace țăranul român pe spice și floricele. Rade-i mustața! După ce-i isprăviră pe toți, își făcură din ochi. Hai să mergem la o bere! Hai! Şi porniră către grătarul cu mititei și sticle de bere. Se văzură jumătate din tânăr și el. Apoi jumătate din el. Apoi numai un picior. Şi așa-mi ieșiră din fotografie, către o bere rece.

Spre cimitir

O femeie stafidită veni cu o tavă cu păhărele și servi pe fiecare. „Sunteți colegi de-ai lui?”, întreba ea în șoaptă, ca și cum ar fi fost răpusă de durere.

„Lucram în aceeași echipă”, răspunse un bărbat înalt, lat în umeri, care părea să fie șeful și de piciorul căruia era sprijinită o coroană din flori de hârtie. Albe și roze.

Femeia dădu cu înțelegere din cap și-l servi pe următorul.

„De sufletul lui Aurel!”, zise acesta. „Dumnezeu să-l ierte, că n-a fost om rău!”

„N-a fost om rău”, îngână femeia stafidită ca pentru sine.

Cei zece bărbați, cu căștile pe cap și salopete noi, stăteau sub vie la umbră. Așteptau să pornească lumea la cimitir. Aveau cu ei două coroane: una din partea sindicatului și alta din partea echipei. Dinăuntru se auzeau bocete. Că a fost bun. Că unde se duce? Că lasă doi copii și o femeie singuri. Că cine-i hrănește?

Bărbatul lat în umeri întinse mâna și luă un ciorchine. Rupse o bobiță și o strecură în gură. „O să iasă vinul bun anul ăsta, îs copți bine!”, zise el pentru cine voia să-l audă. Un tinerel cu mustață ciupi o bobiță din ciorchinele șefului. „O să fie tare, că-s dulci!”, adăugă el. Şeful zâmbi din colțul buzelor, dar redeveni pe dată serios.

Aurel căzuse de pe schelă cu câteva luni în urmă. În raport scrie că erau schelele umede și a alunecat, dar unii spun că era nițel aghezmuit. Dacă scria în raport că era aghezmuit era nasol − gândi omul lat în umeri. Nu știa sigur de ce, dar ar fi fost nasol.

Femeia stafidită îi povestește unui omuleț din echipă cu obrajii scofâlciți și nasul subțire și ascuțit ceva cu niște medicamente. Femeia are aceeași voce șoptită, de parcă o ghiară i s-ar fi înfipt în gât.

„A stat în spital și nici un doctor nu se uita la el. A vândut Maricica porcul ca să le umple buzunarele și de-abia s-au uitat cu coada ochiului la el. Când l-au trimis acasă, au zis că-i sănătos, dar el se plângea că-l doare înăuntru. I-au dat numai medicamente scumpe și l-au pensionat. Banii de pe

pensie nu veneau, Maricica vânduse porcul, pe ce să cumperi medicamente, pe nasturi?” Cineva îi puse mâna pe umăr și se opri din povestit.

„Ce-i, maică?” „Unde-i toaleta?” „Vespasiana-i în grădină. Mergi pe după casă și-ai s-o vezi mata.”

Câțiva copii se băteau cu bobițe de struguri. Curtea începea să se umple încet-încet. O femeie cu mustață prinse un copil de urechi și-l zgâlțâi cu putere. Copilul începu să plângă. Îl pocni peste gură și se răsti la el. Copilul își înghiți lacrimile.

„Mai luați un pahar, de sufletul lui Aurel!” De data asta veni o femeie grasă, care abia respira. Dar tava era aceeași: cu doi trandafiri mari, roșii, imprimați în relief. Semănau cu obrajii stacojii ai femeii.

Doi din echipă începură să vorbească despre fotbal. Bocetele dinăuntru se întețiră. Se apropia momentul plecării. Cel mai tare dintre toate se auzea o voce răgușită. Vocea Maricicăi.

Un bărbat cu cască se așeză direct pe pământ, sprijinindu-se cu spatele de gard. Şeful puse coroana alături. Cel așezat aranjă iute câteva flori strâmbe. Își scoase casca și o puse pe genunchi. Citi pe panglică: „Să-i fie țărâna ușoară! Sindicatul constructorilor și al fierarilor-betoniști”. De fapt, el nici nu-l cunoscuse prea bine pe Aurel, căci venise abia cu o lună înainte de accident. Şi apoi, de șase luni, de când nu-l mai văzuse, aproape că uitase cum arăta. Dar fuseseră cu toții învoiți de la lucru pentru a merge la înmormântare. Important era că li se pontează ziua.

Un câine se gudură între picioarele lui. Îi mirosi casca. Un băiețandru scoase o găleată cu apă de la fântâna din fața casei și întrebă ce e în curte. Câinele o zbughi spre el. Mirosi găleata. O palã de apă stropi din găleată. Câinele sări într-o parte. Bărbatul de lângă coroană zâmbi. Apoi își privi ceasul. Voia să ajungă acasă mai devreme, dar, după cum mergeau treburile, nu era chip.

„În ultima vreme se simțea rău, vomita tot ce mânca. Bani de doctor n-avea, ca să vină să-l vadă acasă. Ăștia de la sindicat n-au dat un șfanț, n-are formă legală, așa spuneau, acum au trimis coroană, dacă-i mort, are formă legală.”

Câteva priviri indignate asupra femeii stafidite. Dar ea vorbi în continuare, măcar acum să fie ascultată.

Sub doliul de deasupra ușii apăru bărbatul cu umeri lați. „Să vină patru băieți încoace!” Se executară cu repeziciune. Şușotelile încetară. Câțiva

ochi începuseră să lăcrimeze.

„Haideți să scoatem sicriul!”, adăugă cu vocea îndulcită.

„După ce-l îngroapă, îl uită și sindicatul, și doctorii, și tot.”

Bocetele se înteţiră. Ca un val de durere trecu prin mulțime smulgând suspine, oftaturi, păreri de rău. Pentru o clipă se simțiră toți neputincioși în fața morții. Parcă uitaseră că se aflau lângă un mort, iar vocea omului cu umeri lați îi surprinse. Chiar cel ce venise numai cu o lună înainte își simți sufletul greu.

Cei patru cu căștile negre purtau sicriul pe umeri.

O femeie în negru, închircită de durere, fiind prea scundă pentru a se agăța de sicriu, se prinse de salopeta unui șantierist. Doi copii palizi, cu ochii plânși, o urmau ținându-se de mâini. Apoi veneau un frate al lui și un cumnat. Abia pe urmă vecinele cu vocea răgușită și mâinile uscate.

Mulțimea din curte făcu loc. Pe fețele celor patru care duceau sicriul se amesteca sentimentul de importanță cu teama și durerea.

În poartă apăru poștașul. Își scoase chipiul și cu mâna dreaptă flutura o hârtie: „A venit pensia pe șase luni. Dacă e a decedatului, să semneze ruda cea mai apropiată!”.

Cineva îl trase de braț într-o parte. Poștașul se zbătu și țipă tare că e în exercițiul funcțiunii. Veni femeia stafidită și spuse că ia ea banii. O întrebă cine e.

„Sunt mama lui.”

„E bine. Semnați aici!” Apoi numără bancnotele.

Femeia stafidită îi umplu un pahar de rachiu. Poștașul îl dădu pe gât. „Dumnezeu să-l ierte!”

„Nu mai iei unul?”

„Bogdaproste! încă unul și gata.”

Convoiul cu cele două coroane în față se îndepărtase deja.

Promisiunea

Avea aceeași gură mică deasupra unei bărbii ascuțite. Același aer de curcă plouată, de veșnică stângăcie, care, adăugat frumuseții ei discrete, o făcea bizară de-a dreptul. Nu știuse că-i frumoasă sau numai se purtase ca și cum n-ar fi știut că-i frumoasă. Fotografia ovală, în bătaia soarelui, îi păru o piatră prețioasă montată pe un inel. Venise la cimitir fiindcă o visase. Un vis liniștit, semănând mai mult cu o amintire. De fapt, multe li se întâmplaseră aievea, totul părând mai curând un colaj de lucruri trăite, numai că înlănțuite altfel, după o altă logică. Ca și cum cineva străin și-ar fi ales după bunul său plac niște ilustrate pe care le privește într-o ordine secretă, înjghebând o altă viață cu întâmplările tale. Acest cineva străin ai putea fi chiar tu, de ce nu? Dar asta numai uneori. De exemplu, atunci când o visezi pe Luiza. A murit iarna, la mijlocul lui februarie. A dus-o la groapă cu sania, fapt care i se potrivește de minune. La înmormântare a fost doar mătușa ei, la care locuise în ultima perioadă. De părinți nu-i vorbise niciodată. Poate nici nu avusese așa ceva, poate fusese născută de o mătușă. Mătușa Veronica, pensionară și îndoliată de când o știa el și chiar de când o știa ea. Soțul ei fusese aviator în al doilea război mondial. În locul lui au îngropat un sicriu gol. Adică nu chiar gol, că mătușa Veronica a ținut morțiș să-i pună o pereche de pantofi din cei mai buni, o cămașă albă nouă, un costum elegant și mai multe rânduri de schimburi intime păstrate cu busuioc. Pentru toate astea a făcut un împrumut la CEC. Mai târziu i-a părut rău că nu i-a pus și un motor alături, fiindcă probabil asta îi lipsea cel mai mult. Luiza purta fotografia lui în buletin. Un om urât, cu fața osoasă și cu doi ochi încremeniți sub cascheta de aviator. Dar perfect ras. Datorită lui o cucerise și pe ea, într-o duminică dimineața, în sala de conferințe a Muzeului județean de istorie. Era cu mătușa ei undeva în dreapta, în spate. La capitolul aviație s-a vorbit și de vitejia căpitanului Nechifor, căzut la datorie, în plină misiune de apărare a pământului strămoșesc. Căpitanul Nechifor, fiu de țărani, al șaselea dintr-o serie de opt. Mătușa, ajutată de nepoată, a dat de pomană: de sufletul lui Aurel. Luiza parcă aluneca printre scaunele pliante, coliva parcă îi plutea în palmă și ochii ei triști se potriveau foarte bine cu uneltele de silex. Nu reușea deloc să facă parte din

realitate, iar toate gesturile ei erau la fel de nepotrivite ca ale unui înotător în plin uscat. Au căzut de acord să mai caute fotografii, scrisori, obiecte personale ale căpitanului. Să facă o donație către muzeu, care urma să inaugureze o sală specială pentru eroii locali. Luiza s-a bucurat în felul ei șoptit. Își aminti perfect zâmbetul acela oprit sub buze, veselia răspândită sub piele, fără să iradieze. Mai târziu însă, i-a povestit că ar fi sărit într-un picior de bucurie, „lucru pe care nu l-aș fi făcut nici dacă aș fi fost singură”. Cum adică? Cum ai fi sărit fără să sari? Dar ea n-a răspuns. Mai mult, n-a schițat nici un semn de stânjeneală că nu poate să explice, ba și mai mult, n-a schițat nici un semn că-și dă seama că a fost întrebată ceva. Devenea surdă ca o cărămidă pentru fracțiuni de secundă, întrebarea trecea pe lângă ea fără să o atingă. Apoi continua să existe, să vorbească și să dea din mâini, să-și ducă gesturile până la capăt, întregi și rotunde, lucru la care nu te mai așteptai. Mergeau prin parc, într-o după-amiază de toamnă. Apăruse asta în vis? Nu, nu chiar așa, apăruse aceeași stare, dar despuiată de mers, parc și toamnă. Astea se presupuneau. Ca și cum sub o memorie mai mare stă o memorie mai mică, la care apelezi în mod explicit numai în caz de nevoie. În rest, ea te alimentează discret, doar cu esențialul. Atât de discret, încât uiți că există. În vis faptul acesta îi era mult mai limpede, deși lipsit de importanță. În fine, în după-amiaza aceea s-au întâlnit pe o alee lăturalnică a parcului. Nu era una din întâlnirile lor obișnuite, fixate dinainte. Luiza i-a dat un telefon și i-a spus să vină repede. El s-a scuzat soției că trebuie să plece negreșit la muzeu, fiindcă este inundație la demisol. Porni speriat, îi spuse Luizei să folosească telefonul doar în cazuri extreme. Inundația era adevărată, numai că fusese cu două zile înainte. Noroc că îi venise în minte. Cum nu stătea departe de parc, a ajuns repede. Luiza stătea pe o bancă, cu trei frunze în mână: una galbenă, una roșie și cea de-a treia roșiatică. Avea o rochie în verde cu ruginiu, oprită deasupra genunchilor.

— Ce bine că ai venit!

Doar atât i-a spus. Apoi s-a întors înapoi la frunzele ei, plimbând arătătorul pe nervurile celei galbene.

— Ce s-a întâmplat, Luiza, de ce ai telefonat?

Piatră. Piatră și gata! Nici măcar n-a întors capul spre el, puteai jura că n-a auzit. Fierbea! Nu așa le fusese înțelegerea. La telefon ar fi putut răspunde Marieta. Ce-ar fi făcut atunci?

— Am fost ieri cu mătușa mea la Obor. Ştiai că n-am fost niciodată la Obor? Dar niciodată-niciodată...

— Luiza, explică-mi de ce mi-ai dat telefon! Am convenit să nu suni decât în cazuri extreme.

Era prima dată când repeta întrebarea și n-ar fi făcut-o dacă nu și-ar fi ieșit din pepeni. Îi trecuse prin minte că a telefonat intenționat, pentru a-i da de bănuit Marietei, pentru a forța lucrurile să se clarifice. Dar totul se potrivea atât de puțin cu ceea ce era Luiza, încât a realizat imediat că e o prostie. Apoi nici nu avea nimic de clarificat, fiindcă lucrurile erau limpezi. Luiza strânsese frunzele în pumni și plângea încetișor, cu lacrimi mărunte. Ce putea el să facă? Nu era prima dată când n-o înțelegea, dar chiar să plângă nu se așteptase. Un adolescent cu mingea la picior i-a privit curios. A întors capul după ei. Ar fi urmat să o întrebe de ce plânge, dar i s-a pus un nod în gât. L-a înghițit zadarnic de două-trei ori. Parcul era multicolor și soarele încălzea printre frunzele rare. O rază rebelă s-a adăpostit ca o șopârlă la gâtul Luizei, chiar lângă venă, parcă să se încălzească. A vrut să prindă șopârla de coadă, dar capul Luizei s-a speriat, s-a tras puțin îndărăt, iar șopârla a fugit. Probabil undeva sub rochia verde cu ruginiu, spre ținuturi mai sigure. Întâmplarea măruntă l-a binedispus și, nemaiîncercând să înțeleagă comportamentul Luizei – capricios și îndărătnic după spusele lui de atunci, obscur și fascinant ulterior morții ei –, ochii lui au văzut altceva, altă bancă, alte frunze, altă toamnă, altă Luiză. Același peisaj de până atunci a devenit mai atrăgător. Era o zi diferită, mai caldă și mai luminoasă, mai limpede, așa cum fata cea mai mică a împăratului e mai frumoasă decât toate. Simțea un imbold s-o ia de mână și să meargă printre copaci, să înoate ca peștii în lumina curată a după-amiezii. Era unul dintre acele momente – probabil rare, bine ascunse în economia temporală a unui an – când te poți îndrăgosti de prima femeie ieșită în cale. Spre seară a condus-o acasă.

În visul lui – primul lui vis cu Luiza de când aceasta murise – starea de fericire reținută l-a urmărit permanent și a știut exact ziua din care venea, chiar dacă nimic din ceea ce memorase, nimic din cadrul exterior nu o trădase. Cineva avusese grijă de mormântul ei, îi pusese flori. Arseseră și lumânări, judecând după bălțile de ceară încremenite și dârele haotice de funingine. Aprinse și el o lumânare, protejând flacăra cu palma, așa cum îi proteja ceafa delicată, uneori, când ieșeau pe întuneric la plimbare. Îi

simțea pașii zvâcnind în ceafă, ritmic, ca o muzică ce se împrăștie cu forță egală în tot corpul. Când călca pe o pietricică, pe un macadam mai ridicat sau cumva oblic, el simțea imediat în palmă ceafa panicată, căzută pradă unor ușoare convulsii, apoi se reechilibra, respira normal, reintra în ritm. Niciodată, cât fusese cu Luiza – scurt timp, e drept –, nu a simțit că o înșală pe Marieta. Relația cu Luiza a fost inocentă, indiferent ce se întâmplase. N-a făcut decât să-l apropie și mai mult de propria soție, s-o descopere altfel, mai feminină și mai misterioasă. Era modul ei elegant de a pierde: talentul ei cel mai de seamă. Deși n-o spusese niciodată, Luiza ținea la Marieta, așa cum ținea și la el, și n-ar fi putut să-i facă niciodată vreun rău. Visul pe care îl avusese la mormântul ei – fără ca prin asta să fie patetic sau să aștepte vreo dezlegare, venise pentru simplu fapt că își amintise de ea – își avea rădăcina într-o întâmplare de la sfârșitul toamnei, în casa mătușii Veronica. Ajunseseră în acel apartament cu două camere, la etajul trei, pentru a patra sau a cincea oară de când făcuseră cunoștință. De fiecare dată el era introdus în camera Luizei și i se aducea tot ce dorea, fără a i se da posibilitatea să se simtă ca acasă. Camera Luizei era modestă, văruită alb simplu, cu un pat, o masă, un corp de bibliotecă miniatural și un imens pinguin de pluș și o baie austeră, fără a indica dacă apartamentul e locuit de femei sau bărbați. În bucătărie și în camera mătușii Veronica n-a intrat niciodată, deși mai ales camera bătrânei în negru îi ațâța curiozitatea. Asta poate fiindcă și-o imaginase toată în negru, cu perdele și lenjerie negre, cu o pisică neagră. Doar pe vreo masă, o fotografie mare-mare cu aviatorul încruntat, dar proaspăt ras. De acolo ieșea mătușa Veronica în fiecare dimineață și făcea – ce făcea? nici nu-ți vine a crede: mergea la piață și cumpăra un kil de lapte și două-trei legături de verdețuri, după sezon. Asta îl dezarma.

— Ai vrea să știi cum e dincolo? l-a întrebat Luiza, a patra sau a cincea oară, în timp ce bea din paharul cu suc de roșii.

A tresărit, s-a fâsticit și, firește, n-a zis nimic. Poate s-a înroșit puțin, fiindcă se simțise prost de-a binelea.

— Sunt sigură că nu există om pe care să nu-l intereseze. Uite, îți promit... Îți promit că, după... după ce mor, vin la tine în vis și îți spun cum e...

Vorbea poticnit, ca și cum i-ar veni greu să spună ceea ce spune.

— Știi, eu întotdeauna m-am gândit cum e dincolo... a continuat.

A răsuflat uşurat, îngăimând ceva cum că sigur îl interesează, că-i un mare mister, că de mii de ani şi că el ca istoric, dar nu numai el, că umanitatea, ca şi bunicul lui.

Restul nu mai contează, fiindcă s-au despărţit la scurt timp, Luiza nemaivenind la întâlniri, nemairăspunzând la telefon şi nemaidând drumul la uşă. Simplu şi fără explicaţii, la fel cum începuse. O vreme i-a fost dor de felul ei stângaci de a fi, de tăcerile ei neguroase şi de bucuriile ei copilăreşti:

— Uite o furnică pe un băţ, ştii că n-am văzut niciodată o furnică pe un băţ? Dar niciodată-niciodată...

Într-una din zile s-a întâlnit cu mătuşa Veronica la piaţă şi a întrebat-o de Luiza.

— Luiza a plecat la o mânăstire, i-a spus ea cu părere de rău, m-a lăsat singură. Dar poate că e mai bine aşa!, a adăugat.

Şi, privindu-l în ochi, a încheiat:

— Pentru toată lumea!

Apoi s-a îndepărtat ca o furnică grăbită. De moartea ei a aflat la vreo două săptămâni după ce o îngropaseră. Fotograful muzeului se plângea că domnişoara aceea drăguţă, nepoata căpitanului Nechifor, murise şi că nu apucase să-i dea copiile mărite după fotografia originală a aviatorului. Îl rugase să-i facă zece copii mărite, acum cine le plătea?

La două morminte mai încolo veniră o femeie şi doi adolescenţi. Se apropia de amiază şi printre ierburile înalte, gălbui începu să bată furiş vântul. Scoaseră trei colaci şi lumânări şi le aşezară pe o măsuţă de lemn paralelă cu lespedea. Adolescenţii se hârjoneau în spatele femeii, împingându-se sau plesnindu-se peste pulpe cu ramuri mlădioase de salcie. Femeia îşi făcu o cruce largă şi îngenunche. Nu se aşteptase să mai vină cineva, fiindcă nici nu-i trecuse prin cap că la cimitir nu eşti singur, aşa cum singur eşti la spovedanie. Adică ştia că mai pot veni şi alţii, dar nu tocmai când el voia să fie singur cu Luiza. Îi fu ciudă, exact ca atunci când îi faci curte unei femei şi vine un imbecil şi se bagă în discuţie ca musca în lapte.

În visul de cu o seară înainte Luiza apăru aşa cum îi promisese. Numai că el uitase între timp de promisiunea ei, nici n-o prea crezuse, dacă stătea bine să se gândească. Era îmbrăcată în mov şi părea emoţionată, ca o liceană la prima întâlnire. Se purta la fel de stângaci. Dar, până s-o vadă pe

ea, el stătea în capul câmpului și se gândea pe unde să meargă, câmpul era ca primăvara. deasupra plutea un soare fără zimți, verde, ca o balegă de vacă. știa că trebuie să ajungă la căsuța de după râu, chircită în coasta dealului, acolo era luiza. a ales cărarea care-i stătea drept la picioare, dar mergea greu, parcă mergea prin apă. aerul era vâscos. mirosea a scoici putrede, mergea încet, ca pe sârmă, minunându-se că în nici un chip nu trebuie să calce iarba.

Stând și analizând aceste prime imagini și senzații, îi găsi fiecăreia locul în scurta istorie a lui cu Luiza, deși erau disparate și, cel puțin pentru el, fără vreo legătură evidentă. Starea de bucurie lăuntrică, din parc, se desfășura acum pe porțiunea unui câmp de la marginea orașului, unde au mers într-o dimineață de primăvară, luând autobuzul 11, numai că nu exista căsuța cu urechea lipită de deal. Atmosfera acvatică venea dintr-un alt obicei al Luizei, și anume acela de a merge din când în când în fața vitrinei unei cofetării, unde, într-un acvariu, trăia o broască. Era atracția copiilor, care umpleau cofetăria s-o admire și, drept urmare, goleau galantarele de prăjituri. Luiza o privea fascinată de pe trotuar.

— E prietena mea, i-a spus, are peste o sută de ani.

Țestoasa se cățăra pe niște pietricele, acoperite de un strat verzuliu și clisos, după care făcea câteva figuri de înot și se lăsa la fund.

— Parcă e un soare verde căzut în apă, luminând de jos în sus", a spus Luiza despre una din pietre.

Acea piatră, în vis, se urca pe cer. Numai că lui îi semănase a balegă, poate fiindcă la picioarele lui se întindea un câmp pe care te aștepți să vezi vaci păscând.

...urma îndemnul cărării, iarba devenea tot mai înaltă, cu cât se apropia de căsuță, uite un fluture albastru! se auzeau voci, undeva departe, el nu le vedea, nici aluzia n-o înțelese, după aceea, astfel că fluturii și scoicile rămaseră cumva în afară, rupte de amintirile lui, o pată albă în planul de reconstituire, cu cât se apropia, mirarea îi creștea, căsuța nu era întreagă, ci părea o parte dintr-un întreg, capetele zidurilor arătau urmele rupturii din ceva mai mare. ajuns aproape, își dădu seama despre ce-i vorba, recunoscu ușa. nu era altceva decât camera mătușii Veronica, cineva o smulsese din miezul de asfalt al orașului și o instalase în coasta dealului, la capătul autobuzului 11. înăuntru îl aștepta Luiza. stătea pe un pat, cu mâinile pe genunchi, pe o masă rotundă, chiar în mijlocul camerei, erau puse unul

lângă altul zece chipuri identice de aviatori. încruntați, gata de luptă, pe perete, chiar deasupra patului, într-un cadru oval, Veronica și Aurel Nechifor tronau înveșmântați în mireasă și mire. mirosea a busuioc, iar macatul cu roșu și negru i-a adus aminte de bunicii lui. mătușa Veronica nu era acolo, doar Luiza se ridicase și acum îi venea în întâmpinare: „Mă bucur să te văd...”. „Ai plecat așa, fără să spui nimic...” „Dar uite, am venit, așa cum ți-am promis...” „Ei, și cum e dincolo?”, a întrebat-o.

Dar ea n-a răspuns nimic, parcă nici n-ar fi auzit interogația.

„Cum e dincolo, Luiza?”, a repetat întrebarea.

Însă Luiza a plecat capul în jos și a început să plângă. Apoi, ca și cum ai derula un film în sens invers, a prins să se îndepărteze cu spatele, ștergându-și lacrimile cu mâneca rochiei. Ar fi vrut s-o facă să mai rămână, dar nu știa cum.

„Hei, iar te-ai supărat?”, i-a strigat.

Ea a ridicat ochii din pământ, a zâmbit și a dat din cap că nu, făcându-se tot mai mică, pierzându-se pe câmpul verde ce pătrundea în cameră pe fereastră. Când a pierdut-o din ochi, s-a întors cu privirea în cameră, cercetând-o amănunțit.

„Deci așa trăia bătrâna!”, a mai zis, ieșind pe ușă drept în recamierul său, alături de Marieta.

Aprinse din nou lumânarea. Probabil că duminica dimineața mătușa Veronica ar fi de găsit acolo, ciupind firele de iarbă de pe mormânt și arzând tămâie. Își privi ceasul. Trebuia să se grăbească dacă nu voia să întârzie la serviciu. Porni grăbit către ieșire. Spre marginea cimitirului, lângă liziera de salcâmi, se auzeau vocile celor doi adolescenți.

— Uite un fluture albastru! zise unul din ei, printre trosnituri de crengi.

Dacă nu-i vine autobuzul în jumătate de oră, va fi nevoit să ia un taxi.

Călătoria

Femeia din fața ta îți păru foarte frumoasă. Cu părul tuns scurt, băiețește, de culoarea castanei; cu fața prea albă pentru a fi perfect sănătoasă, ochii mari, foarte verzi, parcă rostogoliți de pe proeminența pomeților − chiar în acel moment − în golul flămând al orbitelor. Niște ochi speriați sau poate cuprinși de mirare. Buzele pline − ai fi jurat că sunt puțin tumefiate −, deși cu un contur foarte precis, te îndemnau să bănuiești un corp la fel de împlinit, ceea ce nu era deloc adevărat.

Paloarea feței se răsfrângea și asupra gâtului − prea fragil pentru o față atât de rotundă −, care se pierdea în deschizătura îngustă a unei bluze de mătase.

Trenul a oprit într-o gară mică, din cărămidă roșie. Ea își puse piciorul drept peste cel stâng și privirea îți alunecă aproape involuntar către genunchii osoși, țâșnind cu obrăznicie în sus. Privirea ți se împleti apoi printre picioarele cu carne lemnoasă și, fâstâcită, căzu lângă pantofii de lac, pe capătul flendurit al unui muc de țigară.

Trenul porni dându-i capul pe spate, de parcă, printr-un gest brusc, ar fi încercat să-și aranjeze un păr lung. Atunci i-ai zărit nasul nu tocmai mic, însă destul de bine echilibrat de bretonul îndrăzneț, care se oprea la un deget deasupra sprâncenelor.

Călătoriile îți deveniseră tot mai nesuferite în ultima vreme.

Femeia din față ți se păru un noroc teribil.

Şi asta nu atât pentru că ți se oferea ocazia unei cuceriri care, în condiții de plictiseală, devine mult mai lesnicioasă, cât pentru șansa de a putea admira cu minuție frumusețea unei femei singure.

De ce singură?

Pentru că orice femeie însoțită de un bărbat își pierde ceva din farmecul ei natural, așa credeai, devine mai artificială, ceea ce nu se întâmpla și prin simpla ta prezență acolo, în acel compartiment de clasa întâi dintr-un tren lenevos, căci cu abilitate ai ocolit orice formă de conversație − prin cuvinte, gesturi, priviri − tocmai pentru a împiedica o apropiere. Astfel femeia din fața ta îți părea o gâză bine înfiptă în insectar. Alții sunt de părere că o femeie numai în preajma unui bărbat e feminină

până la capăt, numai lângă el iese din carapacea străină a cărnii, dar tu niciodată nu ai crezut asta.

Femeia a ridicat capul și și-a privit bagajul, ocazie pe care nu ai pierdut-o pentru a-i admira în voie gâtul. Femeia a zâmbit mulțumită, sigură pe sine și a continuat să citească.

Pentru o călătorie cu trenul – și asta am admirat întotdeauna la tine – aveai un întreg arsenal de exerciții contra plictiselii, și nu o plictiseală oarecare, ci aceea ivită din țăcănitul exasperant al roților ruginite. Fie îți luai ziare de citit, adică soluția banală, la îndemâna oricui, fie studiai cu atenție fețele și gesturilor celor prezenți, fie te adânceai în situații imaginate, deformând cu ură scene din viața ta sau a altora, împingându-le până la limita absurdului. În situații extreme, făceai același lucru cu ideile. Jocuri din care adesea ieșeai șifonat și cu moralul precar, căci acrobațiile sofistice îți surpau și bruma de încredere pe care o mai aveai în ceilalți.

Femeia a adormit. Cartea i-a alunecat alături, închizându-se. Fața i s-a destins, eliberând parcă trăsăturile de o tensiune nefirească. O femeie adormită seamănă foarte mult cu un copil, ai spus tu în gând.

Parcă până atunci, mai în glumă, mai în serios, îți ascunsese ceva și, deodată, a abandonat acel joc. S-a lăsat nevinovată privirii tale. Insecta din vârful acului s-a zbătut cât s-a zbătut și a cedat. Abia murind nu mai ascundea nimic, nu mai avea sens nici un secret. Când afli totul deodată, când înțelegi brusc, realizezi cât de stupid e faptul de a ascunde.

În somnul ei părea să știe totul, ca atunci când visezi și ești stăpân deplin al visului tău. Nu vezi fețele, poate numai se profilează siluete, cu toate acestea tu știi exact cine e fiecare, știi ce spune, știi tot ce se întâmplă. Înțelegi pur și simplu.

Dar cum poți ști totul treaz fiind? Te-ai încăpățânat, privind cu înverșunare fața senină a femeii. Acum plictiseala fugise, trenul mergea mai departe, parcă fără călători. Un tren de sticlă. Un tunel prin care înaintează ca printr-un vagin rece.

Fiind *atent,* numai așa, ți-ai răspuns.

Fiecare lucru ascunde după el alt lucru, asta până la lucrul care ascunde toate lucrurile. Borțos, leneș, îndepărtat, lucrul acela îți părea gaura de la capătul tunelului. De ce nu? Jocul te prinsese, într-un vertij tot mai mare, gândul tău se înfășură în jurul roților de dedesubt, un ghem de incertitudine, un bulgăre de zăpadă rostogolit pe calea ferată.

Pentru a ajunge acolo, poți porni de oriunde. Centrul cunoașterii e pretutindeni. Orice amănunt e o comoară.

Trebuie să știi tot, dar absolut *tot* ce se află în jurul tău.

Nimic să nu ți se ascundă.

Femeia, bancheta, șireturile, mucul, garniturile de cauciuc, respirația ei, țăcănitul roților, oglinda, muchiile.

Privește!... Ascultă!

Pipăie! Fii curios! Miroase!

Interiorizează!

Gândește!

Între porii tăi și porii lucrurilor să nu mai fie nimic.

Fii curios! Obraznic de curios!

Ai privit atunci cu atenție compartimentul, fiecare margine, fiecare culoare, fiecare amănunt. Erai numai ochi, urechi, limbă și miros. Compartimentul pulsa ca o inimă, provocându-ți mici neplăceri de adaptare. Ți-ar fi plăcut să ai un bisturiu și să cercetezi femeia din fața ta bucățică cu bucățică. Să îi miroși sângele... să-i mângâi oasele albe... să pipăi cu atenție fiecare organ adâncit în somn.

Dar ai văzut bagajul. Deasupra. O geantă maro.

Trebuia să știi totul.

Trenul a oprit. Mintea îți lucra febril.

Totul, trebuia să știi totul.

Te-ai aruncat asupra genții, ai înșfăcat-o și ai fugit pe culoar. Ai sărit pe peron și te-ai pierdut în mulțime.

Cinci, cinci și jumătate

Întreaga industrie de profil să lucreze timp de zece ani, câte trei schimburi pe zi, și tot n-ar produce atâta cerneală câtă trebuie să curgă pentru a blestema nerecunoștința femeii!

Vă spune asta un om care știe ce spune!

Care a scris sute de acte la viața lui și care știe valoarea cernelii!

V-o spune asta un om pățit!

Un om pentru care, cu puțin timp în urmă − un minut? o oră? o zi? oricum, n-are importanță − lumea s-a sfârșit. Desigur, oamenii continuă să meargă, chiar să ridice pălăriile sau să fumeze, să se oprească în dreptul primăriei și să-și lege un șiret descheiat la pantof sau să șușotească clătinând din cap, vacile continuă să pască, să producă cu răbdare tone de lapte, pe care le vor consuma, inevitabil, sugari și adulți, femei și bărbați, muștele continuă să bâzâie, clopotele bisericii să facă să vibreze vitrina bufetului. Numai că, vedeți voi, nimic din toate astea nu mai este convingător, totul pare în reluare, fără culoare și fără miros. Îmi aduce aminte de o petrecere la care m-am întristat brusc, iar veselia celorlalți îmi părea prefăcătorie sau demență, prăjiturile căpătaseră gust de celofan și cărnurile de plastilină. Adică, așa cum am mai spus, lumea s-a terminat. N-aș putea aprecia că e un eveniment mic sau mare, groaznic sau, mă rog, înfiorător, nu! La mine totul s-a întâmplat repede, pe nesimțite, n-am avut timp să spun nici au! N-a durat și n-a durut nici cât un vaccin! Un moment absolut obișnuit, dacă n-ar fi avut urmările pe care le-a avut. Adică acel sentiment că lumea este o limbă amorțită, o măsea din care s-a extras nervul. Așadar, pentru mine sfârșitul lumii a venit după-amiază, pe la cinci, cinci și jumătate, la terasa lui Ciolovecu, odată cu autobuzul de Botoșani. Eu stăteam liniștit la masa de plastic alb, pe care scria Mărioara + Costeluș = semnul fulgerului. Sincer să fiu, începusem să mă gândesc, din lipsă de altceva mai bun, care Mărioară și care Costeluș și, pe măsură ce nu-mi aminteam, mă enervam tot mai tare, că doar satul nostru nu-i cât Tokyo. În acele momente a venit autobuzul de Botoșani.

Acum sunt convins, să nu mă întrebați de unde, că apocalipsa e o chestiune particulară, de neâmpărtășit, la fel de intimă, dacă îmi dați voie,

ca o boală venerică. Aaa, și ar mai fi ceva: dacă la început a fost cuvântul, la sfârșit tot cuvântul e. Simplu ca bună ziua! Dacă m-ar auzi cineva din sat vorbindu-vă astfel, nu m-ar recunoaște de fel, ar spune că mutălăul de ajutor de notar s-a țicnit de-a binelea. Şi, la urma urmei, de ce nu i-aș da dreptate?

V-o spune asta un om ale cărui sentimente, speranțe, înțelegere și fidelitate au fost răsplătite cu un scuipat. Şi n-aș greși prea mult dacă aș adăuga: cu un scuipat aruncat drept între ochi. Nici mie nu-mi mai vine a crede, dar cândva am iubit. Doamne, cât am mai iubit-o! Nici mie nu-mi vine a crede, dar pe atunci oamenii mergeau cu mersul lor, muștele bâzâiau cu bâzâitul lor, iar laptele era lapte. Nici ea nu știe cât am iubit-o! Nici tata, nici mama, nici Ciolovecu și poate că nici eu nu știu totul. Sărmanul tata, n-a știut niciodată nimic despre mine. A dorit din toată inima să ajung medic, să mă întorc în sat, să-i oblojesc la bătrânețe varicele și rinichii, iar eu n-am aspirat decât la filosofie sau filologie, pentru a ajunge în cele din urmă înlocuitorul lui la întocmit actele. Am fost, cum se spune, dezamăgirea vieții lui, dar constat că nu-mi pasă prea mult. M-a ajutat toată viața, iar eu, la schimb, l-am mințit toată viața. Asta poate și pentru că am simțit că nu pe mine vrea să mă ajute, ci propria bătrânețe, că nu pe mine mă iubește, ci că-i este frică de bolile lui. Dumnezeu să-i ajute, a fost un tată cum mai sunt alte cincisprezece milioane de tați în România. N-am putut trăi pentru el, nici pentru mama și nici pentru nimeni altcineva. Am încercat să trăiesc pentru mine, ceea ce nu-i lipsit de dificultăți. De pildă, mi-a fost destul de greu să aleg între a merge la liceu în oraș și a rămâne să fac zece clase în sat cu ea. Firește, am rămas alături de lumina ochilor mei, urmând să învăț de unul singur ceea ce aș fi putut învăța în oraș. Era o zi de vară frumoasă, înaltă și curată ca o amintire, când, abțiguit, tata mi-a tras o bătaie soră cu liniștea. Că, vezi doamne, am picat la treaptă, că are un copil nătărău care-i face neamul de rușine. Numai eu știu cât m-am chinuit să scriu tâmpenii, ca să fiu sigur că nu trec examenul. N-am plâns, n-am protestat, n-am considerat că sunt victima unei nedreptăți. M-am bucurat să iau bătaie pentru ea. Asta îmi arăta că sunt pe drumul cel bun, că sufăr ca în cărți, că mă apropii de țintă. Mi-am purtat vânătăile cu mândrie secretă și cu nesfârșită încredere în ce va să vină.

Ei nu i-am spus niciodată nimic. Marile iubiri − mistuitoare, năvalnice, destinale − nu se divulgă niciodată. Ele se simt reciproc, se împărtășesc

încă de dinaintea nașterii. Cele două jumătăți – chiar dacă una e pitită sub calota polară, iar cealaltă e rătăcită pe *Apollo 15* – se atrag în mod irezistibil. Așa trebuia să se întâmple și cu noi! Așteptam în fiecare secundă acest moment, cu inima tăbăcindu-mi pieptul. Lucrurile esențiale se întâmplă orice ar fi, oricâte piedici ar întâlni în cale. Ele sunt ca Ana lui Manole, cum spun profesorii de limba română. Totul e să ai răbdare. Eu aveam răbdare, da, aveam multă-multă răbdare... Biata mama, lumea spune că ei îi semăn. Biata mama, îmi tremură inima când vorbesc despre ea. M-ar fi ținut o viață pe cuptor și m-ar fi hrănit cu plăcinte și cu lapte proaspăt muls. Nu m-ar fi dat la școală nici în ruptul capului, să stau pe lângă ea. E o femeie blândă, care lăcrimează mult și lumea spune că e cam prostuță. E miloasă, plânge la toți morții din sat de ți se rupe inima. Oricum, asta nu mai contează. După terminarea celor zece clase, aici, în această cameră, mi-am petrecut cea mai mare parte e vieții. E o cameră înaltă, văruită în alb, cu un birou imens, câteva scaune și trei fișete metalice. Are o fereastră mare, chiar spre stradă. E camera secretarului primăriei, adică a tatălui meu. Există o sobă de teracotă în colț, unde iarna se face focul, iar vara pot fi adăpostite sticle cu băutură. Paharele se află în fișet, după teancurile de hârtii. Sărmanul tata, în fiecare zi îmi repeta că e bine să ai un păhărel pentru diferite notabilități, că asta face parte din secretele meseriei. În fine, ea, iubita mea predestinată, a rămas în sat, așa că am rămas și eu. Am rămas să întocmesc actele tatălui meu, în timp ce el rezolva tot felul de treburi. Adică stătea la taifas cu directorul școlii, cu polițistul și cu medicul veterinar, jucând câte un șeptic în patru și degustând după anotimp. Din când în când se mai rătăcea în satele învecinate în scopuri obscure. Astfel eu o puteam iubi aproape netulburat de vreo prezență. O urmăream pe fereastra înaltă cu sufletul fremătând, lăsându-mă furat de fiecare gest al ei. Câteodată mă trezeam cu mâinile încleștate de câte un registru, cufundat în întuneric. Ştiam că e a mea pentru totdeauna, că mi-e sortită, așa că privirea mea o urmărea protectoare și plină de îngăduință. Așteptam doar ca și ea să-și dea seama de acest fapt, ceea ce nu putea să întârzie prea mult. O însoțeam cu privirea ore întregi, zile, săptămâni. Aflată undeva nu prea departe, în vale, îi ocroteam cu ochii casa în care noaptea aprindea și stingea lumini. Mi-o închipuiam cum trece dintr-o cameră în alta, cum se trezește de sete și bâjbâie cu mâna după paharul cu apă, cum întoarce perna, de căldură, cu partea mai răcoroasă sub obraz. Cum transpiră dulce

în timpul somnului, cu mâinile răstignite în lături și cu trupul abandonat. Chiar acolo, departe, era a mea și numai a mea, așa că o vegheam cu discreție. Inimile noastre comunicau printr-un tunel secret, deocamdată numai de mine știut, însă eram una și aceeași ființă. Saliva ei era saliva mea, transpirația ei era transpirația mea, sângele și umorile circulau dintr-unul în altul ca într-un sistem de vase comunicante. Prin plămâni îmi trecea respirația ei. Numai că, iat-o, într-una din zile, în spatele rafturilor cu sticluțe și cutiuțe, sărutându-se cu fiul farmacistului. Se lăsa pe spate și-i încolăcea brațele în jurul gâtului. Îi vedeam aproape perfect, prin geam, dincolo de stradă, reflectați în oglinda din farmacie. Erau cât pe ce să se dezechilibreze și să arunce în aer rafturile cu aspirine, sticluțe cu rivanol, săruri, frecții și pungi de vată. S-au reechilibrat și au râs. Ea i-a împins barba cu degetul, ca și cum n-ar fi încăput de el. Am iertat-o pentru asemenea gingășie și implicit pentru tot restul. Despre durerea mea nu vreau să vorbesc. Mi-am alinat-o cu gândul că, probabil, acestea sunt căutările ei în drumul spre mine, că acestea sunt încercările prin care trebuie să trec pentru a o merita. Acesta era prețul pe care trebuie să-l plătesc pentru fericirea care nu putea să mai întârzie prea mult. Nu mă simțeam mai puțin stăpân, fiindcă eu însumi îi dădusem această libertate. Numai căutându-mă cu deplină libertate de decizie și găsindu-mă în cele din urmă, chiar dacă asta presupune diferite erori pe parcurs, ea ar fi înțeles pe deplin destinul de excepție care ne leagă. Eu aveam privilegiul să știu dinainte toate aceste lucruri și-i urmăream șovăirile chiar cu amuzament, atunci când nu întreceau măsura. În camera mea din burta primăriei mă simțeam ca la un sofisticat bord de comandă. Urmăream, supravegheam, prelucram informațiile. Totul era prevăzut, totul era sub control. Ieșirile ei după pâine, așteptarea fratelui la autobuz, aprinsul și stinsul luminilor, mersul la biserică, prezentele și viitoarele trădări. Ea era oricum a mea, atât în ceruri – asta de la începutul începuturilor cât și pe pământ – asta dintr-o marți noapte. Am deschis fișetul din dreapta, am scos certificatele de căsătorie și, cu aceleași gesturi pe care le-am făcut de sute de ori pentru alții, am completat un certificat cu numele nostru. Numele ei, numele meu, data nașterii, numele părinților ei, numele părinților mei și iată-ne împreună. O căsătorie de taină, pe care am celebrat-o singur, veghindu-i de la distanță fereastra până în zori. Când s-a luminat și mi s-a părut că zăresc mișcare în curtea ei, i-am spus: bună dimineața, soția mea, iată-ne

împreună. Apoi am plecat la culcare, turmentat de fericire și de oboseală, ca după noaptea nunții. La prânz m-am trezit și i-am așteptat cu nerăbdare venirea după pâine, nu-mi încăpeam în piele de bucurie, era prima noastră zi de căsnicie, cum s-ar spune, chiar dacă asta n-o știam decât eu. Aș fi vrut să-i cumpăr un cadou, dar nu voiam să dau nimic de bănuit. Mă întrebam dacă nu cumva mă pripisem, dar, urmând oricum să fie a mea, nu mi se părea prea mare păcatul. Când va afla ce am făcut pentru ea, îl va considera un gest de înțelepciune și tandrețe. Dar, până atunci, multă răbdare și discreție.

Am și acum certificatul în buzunarul de la piept, alături de certificatul de naștere, buletin și livretul militar. O zi de pomină! Umbla frumoasă, într-o rochie subțire și largă, de culoarea untului, cu două pâini mari în mână. Toți întorceau capul după ea, de parcă aflaseră ceva. Eu stăteam, ca și acum, în aceeași încăpere și în fața aceleiași ferestre. Numai că fișetele metalice nu erau proptite în ușă, ci, pe atunci, erau la locul lor. Un autobuz hodorogit a spart liniștea satului, învăluind-o în praf gros din cap până în picioare. Două gâște speriate au bătut-o cu aripile peste glezne. A sărit șanțul, scăpând o pâine. S-a bătut cu gâștele să o recupereze, mai ales că se rostogolise ceva mai încolo. Apoi a dispărut pe după Căminul Cultural și am mai zărit-o aproape de casă. Apoi a tras o bură de ploaie, cât să liniștească praful. Cam așa a decurs prima noastră zi de căsnicie. Încet-încet am început să mă obișnuiesc cu sentimentul vieții de familie. Aș fi vrut să am copii, dar, înțelegeți, cel puțin momentan era imposibil. Am început să o cert când întârzia după pâine, când venea cu câte o rochie care n-o prindea sau când se întindea prea mult la vorbă cu te miri cine. Începusem să o bodogănesc când nu-mi convenea câte ceva și chiar să-i interzic anumite lucruri. Seara târziu, când luminile satului se stingeau rând pe rând, scoteam certificatul, îl puneam pe masă și ne citeam numele. La început cu voce joasă, șoptită, apoi mai tare și mai tare; mai groasă, mai subțire, mai fornăită, mai cristalină... Da, vreau să-l iau în căsătorie! Da, vreau s-o iau în căsătorie! Așa se termina de fiecare dată.

Am fost totuși fericiți! Acum... acum nu mai contează. Oricum, n-am fost mai nefericiți decât alții. Mai ales că i-am lăsat toată libertatea. Din momentul în care între cinci și cinci și jumătate, știți cum vin autobuzele în satele noastre, a coborât acel om și mi-a spus că s-a dat sentința, pentru mine lumea a încetat să mai existe. Nu vreau să intru în amănuntele

divorțului, vă dați seama că nici nu mă interesează. Chiar dacă stau aici, înăuntru, și o ocrotesc cu privirea de la distanță... Nu-mi fac decât datoria!

Buldozeristul

Cum cobori în stația de tramvai de la Fabrica de Pâine, dacă o iei prin gangul blocului cu tutungerie la parter și treci pe lângă tomberonul revărsat, ajungi la un șir de blocuri cu patru etaje, coșcovite, care au fost cândva portocalii. În spatele acestora începe câmpul, unde oamenii de la cele câteva case uitate printre blocuri dau drumul la găini, porci și vaci. Tot acolo se joacă și copiii, în aceste blocuri locuiesc muncitorii de la IUPS, adică Întreprinderea de Utilaje și Piese de Schimb, cum ar afla un curios dacă ar pune o întrebare. Majoritatea sunt fii de țărani din satele mai apropiate sau mai îndepărtate, care au făcut o școală profesională și „s-au aciuat la oraș, că se mănâncă o pâine mai albă”. Ei s-au însurat cu fiice de țărani, care au făcut la rândul lor o școală profesională, și lucrează împreună în întreprindere. Au un apartament „bun, râu, asta e!” „la blocurile de plăci”, în zona industrială, „da-i bine, că-i aproape de servici”.

Buldozeristul nu e fiu de țărani și ceilalți râd de el, îl întreabă câte măsele are oaia sus. Părinții lui fuseseră muncitori și aveau apartament aproape de centru. S-a certat cu ei de la o fată, pe care a luat-o de nevastă. A făcut profesionala și s-a mutat cu soție cu tot „la blocotețe”. Dar asta mai demult. Acum are 42 de ani, e înalt și vânjos. Are o mustață neagră, cănită, vorbește tare și sparge nucile în dinți. E un om liniștit, nu se enervează la table și-i place să stea cocoțat pe buldozer, care parcă-i numărul lui. „Mă numesc Virgil și sunt buldozerist!”, se recomanda strângându-ți mâna și râzând din toată inima. „Ești mare, Virgile, ești la înălțime!”, îi striga, de fiecare dată, pirpiriul de la parter, încântat de propriile cuvinte.

„Condoleanțe, domnu’ Virgil!”, îi spuse o bătrânică, fostă contabilă. Asta când i-a murit soția. Era pe buldozer și era primăvara. Geta se internase pentru o operație ușoară, „o nimica toată, tovarășe!”. La început a fost vorba de două zile, apoi de o săptămână, „că s-a ivit o mică complicație”, de două săptămâni, apoi a venit un vecin să-l anunțe că-l cheamă de urgență la spital. „Să-i facem autopsie, tovarășe?”

De fapt, toate evenimentele importante din viața lui sunt legate cumva de buldozer. Pe Geta o cunoscuse într-o sâmbătă dimineață. Era adolescent, nebun după macarale, elevatoare, buldozere sau ifroane. Ştia un loc la

marginea orașului unde se construia un bloc. Acolo stătea sâmbăta și duminica, pe-o rână, un buldozer ca o gutuie gata să se rostogolească. La fiecare sfârșit de săptămână mergea să-l vadă. Se așeza pe un val de pământ și-l admira. Printre cofraje, fier-beton, butii de smoală sau vrafuri de pietriș, buldozerul părea cel mai mișto. Nici grinzile de beton, nici stivele de *bca* și nici măcar munții de cărămidă roșcată nu-l atrăgeau mai mult. Într-o sâmbătă dimineața, la o zvârlitură de băț, doi mucoși ațineau calea unei fete. O tachinau cu două vergi lungi de răchită și-i strigau porcării. I-a luat apărarea și a condus-o spre oraș. Venea de la pădure, unde fusese cu școala, dar se plictisise și hotărâse să se întoarcă de una singură. O chema Geta și pentru el acest nume a devenit unul foarte frumos. Apoi a venit Ana, alt nume frumos. Ana s-a născut în primul an al căsniciei lor. Vestea nașterii ei a primit-o tot pe buldozer, de parcă nu s-ar fi clintit nici o clipă de acolo.

Fosta contabilă i-a spus: „Condoleanțe, domnu' Virgil!”. N-a știut ce să-i răspundă, dacă să-i mulțumească sau nu, așa că a tăcut. Ceilalți vecini își aminteau că Geta era o femeie de treabă, că fusese bună la suflet, că e păcat că s-a dus așa tânără, că doctorii ăștia ar trebui spânzurați de stâlpii de pe marginea străzii. El le-a dat tuturor dreptate. Trei zile n-a putut să mai încalece pe buldozer. L-a curățat, l-a uns cu vaselină, i-a schimbat uleiul, i-a făcut plinul cu motorină, l-a îngrijit ca pe cineva bolnav. Ar fi vrut să-l boteze *Geta,* așa cum văzuse în filme că puneau nume vapoarelor. Vaporul *Polar,* goeleta *Speranța,* iahtul *Bunavestire,* buldozerul *Geta.* După trei zile a pornit din nou treaba. Ana a învățat să facă mâncare, să spele rufe, să măture.

Din când în când mergeau la mormântul Getei, îi sudase un grilaj de fier pe care-l vopsise în verde și Ana sădise câteva flori. Tot cimitirul se umpluse de grilaje de fier, doar modelele se deosebeau. Toate erau făcute la ITJPS și scoase peste gard sau cu o jumate la portar. Îi trecu prin minte că e liniștitor să fii împrejmuit cu un gard făcut de colegii tăi de muncă.

Ana se smiorcăia de fiecare dată, tăcută și cocoșată peste cruce. Semăna cu o băbuță. Aprindea și câteva lumânări. Apoi se întorceau acasă, nu prea departe. După ce ieșeau, Ana mai întorcea privirea. Cimitirul nou se născuse odată cu zona industrială. O bucată de pământ, înconjurată cu plăci de beton și cu o poartă destul de mare, încât să poată trece și camioanele militare, căci pe aproape exista și o unitate militară. Virgil avea mai mulți

cunoscuți îngropați în acest cimitir: un băiat, Tănase, de la turnătorie, care s-a fript cu aluminiu topit, unul Brânză, de la Ghireni, care a murit de inimă, cu toate că era tânăr, Amariei, pe care l-a strivit un drug de fier... și parcă mai era unul... dar nu, pe Ailenii l-au luat și l-au îngropat în sat, în Todireni. La început nici nu exista biserica, îi duceau la o biserică mai la vale și după aia îi urcau înapoi spre cimitir. Asta până într-o zi, când a trimis directorul o echipă de sudori buni și materiale, într-o săptămână a fost gata. O biserică din tablă de cinci, cu cruci din tablă de șapte, sudate a-ntâia.

Revoluția l-a prins – asta-i viața! – călare pe buldozer. Astupa niște gropi cu dărâmăturile de la casele din capătul Naționalei. Unora le-au luat numai grădina, altora le-au prins acareturile, dar celor mai mulți le-au luat chiar casa. Se construia un cartier nou pentru muncitorii de la o fabrică nouă.

Când l-a zărit pe Artimon cel mic și gras sărind gropile ca un cal nărăvaș, nu s-a gândit decât că a luat foc undeva. „A căzut Ceaușescu!”, a mai apucat să zică Artimon, cu vocea gâtuită și cu amândouă mâinile sprijinite de buldozer, de parcă voia să-l împingă spre oraș. „Ce zici, bă?”, l-a mai întrebat o dată, răstit, să fie sigur că a auzit bine. „Cea... Ceaușescu... s-a terminat!” Pentru o clipă, Virgil a rămas cu gura căscată. La așa ceva nu se așteptase.

În fine, s-au uitat la televizor cu toții, în întreprindere, au trimis un tinerel după vodcă, s-au îmbrățișat, s-au pupat și, la sfârșit, au jucat și Hora Unirii în curtea interioară, printre colaci de sârmă, țevi, elemenți ruginiți de calorifer și suluri de carton. Au înțeles cu toții că din acea clipă încep o viață nouă.

Virgil a rămas în continuare călare pe buldozer și n-au trecut doi ani că, într-un miez de vară, mai precis în ziua de 16 august, la ora 4 după-amiaza, portarul fabricii i-a făcut semn de departe, cu mâna rotită în dreptul urechii și pumnul strâns în dreptul obrazului, că-l cheamă cineva la telefon.

Privi la omulețul cu caschetă și se miră, îngânând pentru sine: „La telefon?!”. Nu vorbise decât de vreo cinci ori în viața lui și numai forțat de împrejurări. Coborî de pe buldozer și-și îmbrăcă o cămașă în carouri, apoi porni agale către gheretă. În bucata de plastic, o voce tot de plastic îl întrebă dacă se numește Virgil Crâsnic. Ar fi vrut să-l înjure pe ăla de dincolo, dar nu putea înjura pe cineva pe care nu-l avea în față. Cum adică? Îl chema

tocmai de la buldozer, adică îl chemase pe el, și nu pe altul, tocmai să-l întrebe dacă-i el. „Aveți o fiică, Ana?”

Tresări și totul îi fu limpede. La spital, așa cum se aștepta, fata murise. Toți doctorii ăștia meritau spânzurați de stâlpii de pe stradă. „Domnu’ Crâsnic, doriți să-i facem autopsie?” „E din cauza cordului, să știți. Mult *stress,* a suferit cumva niște deziluzii sentimentale?” Doar să vină Ghiță cu mașina și să o ducă acasă. „Era o ființă sensibilă, se vede. Probabil oboseala... alimentația... micile necazuri... știți și dumneavoastră...” Trebuia să cheme câteva femei și să pregătească o înmormântare, cât de cât. „A căzut pe stradă, mai bine zis în stația de autobuz. Era aglomerat, era cald... Au adus-o un bărbat și o femeie. O recunoașteți?”

Fața mică și albă, mâinile slăbuțe, rochia de stambă cu buline... Dădu din cap că da. Trupul lui mare începu să se zgâlțâie încet, ca și cum ai încerca să trezești un copil, în puterea nopții, fără să-l sperii.

Într-un târziu a adus-o acasă și și-a chemat neamurile, puține la număr. S-au adunat mai mulți vecini. Cum afară era nădușeală, se șușotea că trebuie îngropată repede. „Mai ales cei cu inima... Da, da... Cei cu inima nu țin mult...”

La cimitir, părintele-i spuse că are nevoie de certificat de deces, altfel, asta-i legea, n-o poate înhuma.

La tribunal i-au cerut ceva de la medic și niște timbre fiscale.

La chioșcul tribunalului nu aveau timbre. Poate lângă Casa Tineretului.

Lângă Casa Tineretului nu aveau timbre. Poate lângă cinema Luceafărul.

Nu aveau nici acolo. N-aveau nicăieri în oraș.

— Dom’le, nu găsesc nicăieri, dați-mi hârtia aia și om rezolva-o noi cumva... Știți... e cald... ee... azi e a treia zi.

Amploaiatul, în picioare, mic de statură, cu un început serios de chelie, se sprijină cu palmele de tăblia biroului. În ciuda căldurii, sacoul gri e încheiat până la ultimul nasture. Privește grav, cu ochii cenușii, plini de importanța locului său. De funcționar.

— Domnule Crâsnic, regret foarte mult, dar nu vă pot ajuta cu nimic. E împotriva legilor țării și a principiilor mele personale. În plus, dacă eu

procedez la ce mă îndemnați dumneavoastră, asta înseamnă pentru mine detenție sută la sută.

— Dați-mi hârtia aia, că doar suntem oameni de înțeles, semnez pentru ea, ce naiba?!

— Domnule Crâsnic, mă puneți într-o situație delicată (dă semne de nervozitate). Dacă nu-i legal, nu-i legal! De asta am făcut noi Revoluție, să ne ținem de ilegalități?

— Nu pot s-o îngrop în câmp... ca pe un câine... e botezată creștină! Ce să fac cu ea?

— Nu mă interesează! Nu știu!

— După ce o îngrop, pornesc prin țară după timbre... vă aduc... și terminăm... terminăm cu toate astea.

Domnul de la birou se apleacă spre urechea lui Virgil, șoptindu-i confidențial:

— Nu mai căutați timbre, că nu sunt. De cele cu Republica Socialistă nu se mai fabrică, s-au terminat stocurile, iar de cele noi nu s-au pus în vânzare... nici nu știu dacă s-au tipărit. Mai bine îngropați-o așa cum v-am spus, în grădină și fără popă.

— Dar e creștină, cum s-o îngrop ca pe un câine?

— Atunci ține-o în casă, să se împută! răbufnește funcționarul izbind cu pumnul într-un teanc de dosare.

Rudele, sub un pretext sau altul, fugiseră. Mătușa Sanda a plecat ultima, spunând că știe ea o șmecherie cu timbre de pe acte mai vechi, că așa făcuse o vecină de-a ei, care tocmai își îngropase bărbatul. Mirosul începuse să coboare încet pe scări, strecurându-se pe sub ușile vecinilor. Nu îndrăzni să ridice cearșaful de pe fața Anei. Un vecin i se plânse că mirosul a ajuns insuportabil, că poate ar fi mai bine să o scoată afară, la aer. „Te rog să mă scuzi, Virgil, dar nici copii nu mai vor să mănânce!” Cineva bătu în calorifer. Poate doamna contabilă sau poate strungarul de alături. Puse voinicește sicriul pe umăr și-l duse în spatele blocului, pe câmp. Ştia pas cu pas ce are de făcut, numai că n-o putea lăsa pe Ana singură. Aprinse un foculeț cu scaieți, balegă uscată și pungi de plastic. O figură bărboasă, cu ochi apoși, îi ceru voie să se încălzească. Îl știa pe Costică, de multe ori îi dăduse chiar el un colț de pâine. Avea mintea rătăcită și trăia din pomană, dar, la nevoie, te puteai înțelege cu dânsul. Îi spuse să stea liniștit acolo și să-l aștepte, că-i aduce ceva.

Trecu în spatele fabricii, la gropi. Cu un gest firesc, își trezi buldozerul, care începu să fornăie cuminte. Îl controlă de benzină și îl mângâie. Îi spuse că aveau treabă. „O luăm pe Ana și mergem în oraș. Dimineață, la prima oră, o s-o găsească pe birou. Să vezi ce-o să se bucure!” îl mai bătu de două ori bărbătește pe crupă, îl încălecă și-i dădu pinteni. Nechezatul îi înfioră șira spinării. Iar levierul luci ca o sabie în bătaia lunii.

Intimități

Cumpără și un borcan de murături, pentru orice eventualitate. Cine știe ce găsea la ea în frigider și după aceea i-ar fi fost lene să coboare la alimentara și ar fi mâncat fără poftă. Mai bine să rămână decât să-i pară rău că nu le-a cumpărat.

N-o mai căutase de trei zile și avea să-l întrebe unde a fost și ce a mai făcut între timp. Nu pregăti nici o minciună, ci se lăsă în baza inspirației de moment. Uneori se mira și el cât de ușor poate minți. Aproape totdeauna îl credea. Îi trecu prin minte că secretul stă în adecvarea minciunii la starea de spirit a victimei. El făcea involuntar chestia asta și îi ieșea de minune. E dezastruos să-i spui unui om nervos și iritat că ai plecat într-o excursie cu prietenii sau că ai tras un chiolhan pe cinste, fiindcă asta îl va enerva și mai tare. Va fi tentat să nu te creadă, chiar dacă-i adevărat ceea ce-i spui. Fără îndoială, unui om supărat trebuie să-i spui că ai avut necazuri la serviciu, că s-a defectat mașina, că te-au furat hoții ăia de la service sau că ai umblat să împrumuți bani. Astfel nimeni nu te va întreba de ce nu ai trecut pe la el. După ce-i torni minciuna, ascultă-i fără crâcnire lamentațiile și totul e în regulă. Omului bucuros spune-i că te-ai distrat și tu și va fi mulțumit.

Prins de aceste gânduri, abia în fața ușii realiză că uitase cheia acasă. Un vecin îl salută. Credea probabil că se va căsători cu ea. Sau chiar că erau soți. I-a răspuns mai târziu, chiar prea târziu și destul de încet.

Sună. Se simți obosit și se sprijini de tocul ușii. După câteva foșnete, ușa se deschise și se ivi Olivia. În pantaloni de trening și tricou. A închis ușa după el și l-a sărutat pe gât. I-a fost dor de ea? Cu siguranță că da. Cât de mult? Mult de tot. Ce i-a adus în sacoșă? Un borcan de murături. Olivia râse și-l puse în frigider. Lucrase toate zilele astea la un bilanț și avea capul plin de cifre. Era un mod subtil de a-l întreba ce a făcut, dar se hotărî să-l ignore. Adică eu, uite, asta am făcut și asta și asta, tu cum ți-ai petrecut timpul? − cam așa suna povestea ei cu bilanțul. Drept răspuns, o sărută pe frunte.

Apoi se dezbrăcă de cămașă și răsuci butonul radioului. Olivia făcu un o! scurt și vocea îi fu acoperită de o voce stridentă care-și cânta iubirea

pierdută, frunzele îngălbenite ca nişte scrisori şi ceva cu un castel de vise prin care se întâmplă ceva cu fantoma disperării.

Horia intră la toaletă. Jetul i se auzea din cameră. Apoi se auzi duşul şi oa! uu! sss! Nu curgea apa caldă. Reveni în cameră frecându-şi pielea cu palmele. Olivia îi zâmbi. Şi îl întrebă dacă nu-i e foame. El spuse că „da" şi ea reluă povestea despre controlul financiar, despre inspectorul libidinos care i-a pipăit sânii ca din greşeală. Horia o întrebă dacă i-au plăcut şi ea râse scurt. „Cred că da, din moment ce s-a făcut stacojiu la faţă." „Are şi ce să-i placă!", îi spuse şi îi cuprinse talia cu braţul, strângând-o lângă el.

O ţinu puţin, pe urmă deschise frigiderul. „Ce e bun de potol?" „Caută şi tu, ia ce vrei." Şi-a tăiat nişte felii de salam şi a pus la fiert două ouă. Ea îl întrebă dacă nu-i e ruşine să umble în chiloţi pe la ea prin casă şi el răspunse că „Nu, de ce?". „Uite aşa, mă gândeam că ţi-e ruşine." Horia închise radioul. Se aşeză pe pat lângă ea şi simţi că vrea să-l întrebe unde a fost, dar nu îndrăzneşte. Poate că e chiar puţin geloasă şi că nu vrea să recunoască. Oricum, trebuia să-i spună ceva, ca să-l creadă, altfel se posomora şi se închidea în sine, nu mai puteai scoate o vorbă. Aproape că nici nu conta adevărul şi Horia ştia bine asta. La început aşa făcea, spunea exact ce se întâmplase şi deseori era privit cu suspiciune, căci ceea ce spunea nu se potrivea stării ei de spirit, nu era ceea ce aştepta să i se spună. De aceea prefera minciunile. Adesea neînsemnate, dar salvatoare.

Olivia îi mângâie spatele, aţâţată. Îşi plimbă arătătorul pe coloana vertebrală. Horia se ridică obosit, apa clocotea. Băgă ibricul sub un jet rece. Tăie câteva felii de pâine şi desfăcu borcanul de murături. „Salam cu murături?" „Da, nu crezi că merg?" „Nu ştiu, n-am mâncat niciodată." Horia se lăsă pe scaun şi începu să cureţe ouăle. Ea se aşeză în spatele lui, punându-i palmele pe umeri, începu să mănânce cu poftă. Murăturile se potriveau de minune. Olivia vru să-l întrebe ce se întâmplase, de ce nu mai trecuse de trei zile, dar Horia, parcă ghicindu-i gândurile, i-o luă înainte şi o întrebă ce mai face maică-sa. Ea începu să sporovăiască despre serviciu, cu spălătoria, cu o scurtă călătorie nu ştiu unde, dar lui aproape i se închideau ochii. Vorbind, ea îi masa umerii. El mesteca tot mai greu. Îi simţi mâna prelingându-se pe burtă, strecurându-se pe sub elasticul chilotului. Stătea mult aplecată peste umărul său, aşa că o prinse cu o mână de sub genunchi şi se ridică în picioare, cu ea pe umăr. Nu era foarte grea, dar acum era frânt. Olivia chicoti. El se aşeză din nou pe scaun, gâfâind uşor. Mai luă o

gură din ou și mușcă din castravete. Ea îi prinse ceafa cu dinții și își înfipse mâinile în părul lui. Apoi își încolăci brațele în jurul gâtului. El spuse că îi e foame „și nu pot să înghit”. „Ți-e foame de mine?” „Şi de tine.” „Şi de mai cine?” „De salam.” Ea râse. Când Horia se ridică puțin, întinzându-se după o felie de pâine, Olivia se retrase iarăși la spatele lui, pe scaun, și-l cuprinse cu brațele.

„Ca doi motocicliști!”, zise ea.

Horia băgă o bucată de pâine în gură și spuse un *îhîm* din gât. Olivia își lipi sânii de spatele lui. Horia se întoarse și-i scoase tricoul. Cu cotul lovi borcanul de murături. Vru să-i apuce cu dinții sfârcul unui sân, dar, fiind prea jos, când se aplecă, se lovi de masă.

Se ridică și trecu în spatele ei. Îi prinse amândoi sânii în pumni. Încercă să-i scoată pantalonii de trening. Ea ridică genunchii și izbi masa pe dedesubt. Un ou se rostogoli și se sparse. Horia întinse mâna.

„Lasă-l acolo!”

Îl lăsă.

Olivia se sprijini cu coatele pe masă. Melamina rece o fripse. Firmiturile își băgară colții în pielea subțire de pe antebrațe. Horia nu avu nimic împotrivă și mormăi ca un urs bolnav. Pleoapele îi cădeau ca picăturile care curg din strașină. Lipi pulpa de tocul ușii și-l simți rece. De la un vecin mirosea a ceapă prăjită. Simți pe la șale un curent, dar nu putea în același timp să închidă fereastra și să vorba ceea. Niște voci jucau șotron. O voce întrebă cum se ajunge la depozitul de butelii. Horia termină repede. Se duse primul la baie, ușor amețit. Ştia că Olivia mai are chef, dar tot la fel de bine știa că, oricât s-ar strădui, mai mult de atât nu poate scoate de la el. Apa rece îl mai învioră puțin, dar nu-l opri să se trântească în patul nedesfăcut. Aude apa la baie, pe când...

Un reporter samarizat cu tot felul de aparate și hățuri îl întreabă: „Ce doriți cel mai mult și mai mult în acest moment?”.

„Să pot mânca liniștit.”

Toată lumea râde, îl aplaudă. Vin și mai mulți pe capul lui.

Olivia se așeză goală lângă el. Se trezi. Privi în jur, mijit, ca și cum i-ar intra soarele în ochi. Ea își puse capul pe umărul lui. Se întreabă unde o fi umblat cele trei zile cât nu dăduse pe la ea. Horia se dezmetici și ceru un castravete. Olivia se ridică și-i aduse borcanul cu totul. Apoi scoase un

castravecior și puse recipientul lângă pat. Apoi își reglă un ton prefăcut dezinteresat și, în același timp, cald: „Ce-i cu tine? Ce s-a întâmplat?”.

Horia înțelese bine întrebarea din spatele întrebării.

De aceea încruntă puțin din ochi și întinde nefiresc mâna stângă după castravete: „Ce să se întâmple? Mi-a amorţit mâna dreaptă c-am adormit pe ea”.

Apoi crănţăni ușor castravetele.

Ca de fiecare dată

Faptul că aproape în toată Europa va fi soare avu darul să-l liniștească, deși, la drept vorbind, trebuia să se ducă oricum. Doar undeva prin nordul Franței pluteau câțiva norișori leșinați de ploaie și la noi, în zonele de munte, era mai rece. În rest, între două și patru grade în timpul nopții, iar maximele între opt și zece grade. Vântul ‒ nu cine știe ce, intensitatea la moderat. Asta era bine. Își coborî cu ajutorul mâinilor piciorul de pe scaun. Guta. La a treia încercare, reuși să bage piciorul în papuc și se ridică; păși amorțit către ecranul alb-negru și stinse televizorul. Crainica dispăru și casa rămase brusc goală și tăcută. Bătrânul stătu puțin în cumpănă, sprijinit de colțul mesei, dădu din cap și apăsă din nou pe butonul roșu. Televizorul începu să toarcă mulțumit, lămpile se aprinseră, împrăștiind o lumină de jăratec, care încet păli sub raza cenușie, dar mai puternică a neonului. Bătrânul tresări. Un ins neras, cu pălărie pe cap, pantaloni cu franjuri și nojițe ținea sub barbă un ditamai pistolul cu gura țevii îndreptată spre el. „Dacă aș fi fost mai tânăr, te rog să mă crezi, m-aș fi aruncat la pământ." Omul cu haină de piele va scuipa o pereche de coji de semințe și-i va da dreptate. Apoi își va privi ceasul, se va scotoci prin buzunare și își va scoate o țigară și o brichetă. „Da' spune și dumneatale, astea-s filme? Dacă se uită un copil, face noaptea în pat." Stinse televizorul și aprinse lumina din plafon. Nerasul nu apucase să tragă, tocmai începuse să-și îngusteze ochii pentru mai multă siguranță, așa cum faci când îți bate soarele în ochi. Pas cu pas, se îndreptă spre bucătărie. „Şi, așa cum l-a îndreptat asupra mea, l-a îndreptat asupra a sute de mii de oameni, dumneatale îți dai seama? Eu ca eu, sunt bărbat și nu m-am speriat, dar poate sunt copii, poate sunt femei gravide, dumneatale îți dai seama?" Bărbatul cu mâinile la spate ‒ domnul Chirnase sau Chirvase sau cam așa ceva ‒ îi va spune că nu-i decât un film, că nu era nici un pericol real, că nu existase nici un antecedent de acest tip și, drept urmare, „temerile dumneavoastră sunt nefondate și neavenite, dacă-mi dați voie să-mi spun părerea cu absolută sinceritate". Aprinse lumina și căută din ochi ceainicul. Îl depistă după trompa care se ițea din spatele pungii cu pâine. Era un ceainic vechi, cu smalțul sărit în două locuri (dădu puțin cu unghia) și interiorul galben-maroniu. Adăugă

mușețel uscat peste pasta de pe fund („Păcat s-o arunci; n-am folosit-o decât o dată!”), îl umplu cu apă și-l puse la dat în clocot. Apoi se așeză pe scaun, rupse o bucățică de ziar („Am ziare de când eram obligatoriu abonat la *Scânteia;* le-am păstrat și acum îmi prind bine”) și, ca de fiecare dată, începu s-o împăturească migălos, apoi s-o ruleze, obținând un cilindru perfect. Îl adăposti în podul palmei și așteptă. După pocnetele mici și tot mai dese, în două minute ar fi trebuit să apară primele semne ale fiertului, ceea ce se și întâmplă. Stinse ochiul și fixă cilindrul de hârtie chiar în capătul trompei ceainicului („Așa nu pierde nimic din aromă”). Pregăti termosul și un pahar, ca de fiecare dată în astfel de situații. Nu puteai să pleci nepregătit, iar el știa pe de rost cel mai mic amănunt. Paharul și-l puse pe noptieră, la capul patului, în caz că-i era sete, să-l găsească printr-o simplă întindere de mână. Dacă n-ai un astfel de pahar, trebuie să te ridici și să mergi la bucătărie să-ți ostoiești setea și, odată trezit, îți pierzi tot somnul, care și așa urma să fie puțin într-o astfel de noapte. Ce, numai o dată o pățise? Termosul îl așeză lângă punga din hol. La întoarcere, căută într-un sertar pixul și carnețelul cu coperți de mușama. Încercă pixul pe un colț de ziar. Scria. Asta era bine. În debara, pe raftul de jos, găsi frânghia, iar în caserola cu cuie și șuruburi scormoni după o bucată de cretă. Așa, era acolo unde trebuia să fie. Privi ceasul și nu-i veni a crede că se făcuse nouă și jumătate, se vede că îmbătrânise de-a binelea. Se așeză obosit pe marginea patului și luă ceasul Slava în mâini. La ora două? Mai bine la două fără cinci... Sau nu, fără zece. La două fără zece e numai bine. Îl întoarse de trei ori, până simți în buricele degetelor arcul cabrându-se, ca de fiecare dată. Îl așeză lângă paharul de ceai, dar puțin mai departe, pentru ca, atunci când ceasul va suna și va vrea să-l oprească, să nu-l răstoarne din greșeală. „Deși, să știi matale, am un ceas la fel, care e în mine... ha! ha!... și mă trezește înainte de a suna ăla de pe noptieră. Tot un ceas rusesc, vechi, trainic. Îl visez că sună și mă trezesc. Hai, moșnege, scoală-te! – așa sună.”

Afară se înnoptase și un vânt subțire alerga printre crengile copacului, crescute până la etajul doi. Își aranjă grijuliu hainele pe spătar și se schimbă în pijamale. Se culcă la marginea patului, ca de fiecare dată când trebuia să plece în toiul nopții, să n-o deranjeze pe Ortansa. Ortansa murise de câțiva ani, dar obiceiul îi rămăsese. Lui niciodată nu i-a plăcut să doarmă

la margine, nu se odihnea ca lumea. Dacă nu băga capul în perete, în colţ, dacă nu înghesuia perna, uneori nici nu putea adormi.

În fine... Pixul, carnetul, creta, sfoara... domnul Voinea de la aprozar fusese un drăguț, i-a umplut punga cu scândurele de la lăzi. Mare păcat că desfiinţase aprozarul, lumea se obișnuise cu el. Zeci de ani au cumpărat ulei și ceapă, cartofi și mere de la el. Dar câtă tocană de legume cumpărase numai el. Cică nu-i rentabil... Cum nu-i rentabil, dacă toată lumea cumpără de la el? „Tineretul nu mai cumpără de aici, ce știi matale", i-a spus domnul Voinea, „cumpără de la privați. Nu mai e ceapeurile alea de altădată să ne trimită marfă bună, proaspătă și ieftină... Nu mai e ce-a fost, gata! Toți se duc la privați să-i jupoaie, că ceapeurile să le dăm dracului, că nu-s bune... că cartofii și varza și roșiile îs comuniste și au gust de căcat, că pământul e comunist, că grajdurile, că vacile e membre de partid, e din nomenclatori, nu? Nu, la...".

Chibriturile!! Cum putuse să uite chibriturile!? Aprinse lumina și, dintr-un sertar de la bucătărie, scoase o cutie nouă-nouță. Decât să stai să te chinui cu cine știe ce cioarsă de cutie, mai bine ai una nouă. Oricum, și-ar fi adus aminte înainte de plecare, nu i se întâmplă lui prea des să uite ceva. Era zece fără două minute și încă nu adormise. Intră într-o panică surdă că nu se va trezi, mai mult un soi de enervare că până la această oră nu reușise să se liniștească. Luna lumina ceaiul. Închise ochii forțat, cu toate că, din cauza ușoarei enervări, somnul îi fugise. Tic-tacul ceasului parcă tăia lemne.

Ca un făcut, îi apăru în minte și nerasul cu pistolul lui cu tot. „Vrei să adormi, moșneagule?", i se păru că i-a spus. Dar nu, el n-a zis nimic, buzele nu i s-au mișcat. Ținea pistolul așa, ca prostul, nici nu trăgea, nici nu-l băga la loc. „Dacă adormi, te împușc, să știi! Drept în inimă!" Şi n-avea nici o monedă în buzunarul de la piept ca să-l protejeze. El ținea ochii închiși și se prefăcea că doarme cuminte, nici nu mișca, nu cumva nerasul să se sperie și să tragă. „Degeaba te faci că dormi, eu știu foarte bine când dormi sau nu." Al naibii, nerasul, dar cât o să stea cu pistolul ăla așa? Până la urmă o să-l doară mâna și-o să-l pună la loc. Atunci el o să adoarmă repede și-o să doarmă iute-iute până la două fără zece.

Când sună ceasul, luna bătea cu putere, sleind toate lucrurile din cameră. Dar bătrânul nici nu se clinti. Peste două minute, sună și ceasul de pe noptieră, iar bătrânul sări ca ars. Aprinse lumina și se frecă la ochi, dar

nu înainte de a potoli alarma. Bău jumătate din paharul cu ceai, să-și revină. Cu toate acestea, la început umblă în vârful picioarelor, să n-o trezească pe Ortansa. Ştia, ca de obicei, tot ce are de făcut. Bineînțeles că acum și-ar fi adus aminte și de chibrituri. Totul se derula ca de fiecare dată, numai că mersul îi era mai târșâit și mâinile mai tremurătoare. Deschise fereastra și consultă termometrul: patru grade. Se lumină la față, cu mulțumirea omului căruia nu-i sunt înșelate așteptările. Un pârlit de neras nu putea să zdruncine cu una, cu două ordinea lucrurilor. Nu-l putea împiedica pe el, om cu experiență, la o adică i-ar putea fi tată, să fie primul.

Mai aruncă o privire asupra întregii sale înfățișări în oglinda din baie și ajunse la concluzia că trebuie să se bărbierească. Barba crescuse neașteptat de mult și – de ce să se ascundă? – a doua zi dădea ochii cu doamna Verzea și nu voia să arate oricum. De aceea, când ieși pe ușă, arăta astfel: o pălărie maron, folosită numai la ocazii, deasupra unei fețe rase la sânge, care contrasta cu pardesiul bej, ponosit, dar bine strâns la mijloc cu un cordon fixat în două catarame, de-a stânga și de-a dreapta buricului. La gât se lăfăia un fular de mătase cumpărat în ’65 la Timișoara, de care fusese mândru o viață întreagă și, „Să vă spun? Hai să vă spun: mi-a purtat întotdeauna noroc în campaniile feminine”. Silueta coborî în liniște scara și porni printre blocuri, ducând în mână sacoșa cu scândurele, sfoară, cretă și capacul metalic al buteliei, iar sub brațul mâinii drepte – scaunul pescăresc. Luna atârna grea, deasupra copacilor, decupând taliile monstruoase ale blocurilor și poleind cioburile de sticlă răspândite pe asfalt. Cineva spărsese o sticlă de țuică de prună. După al treilea rând de blocuri, făcu la dreapta, pe lângă un teren de joacă, și ajunse la strada mare. Traversă prin colț, pe la trecerea de pietoni, deși nu era nici țipenie. La zece metri, pe una din străzile laterale, se opri lângă afișierul cu zilele de schimb. Era primul. Asta însemna că a patra sau a cincea butelie schimbată va fi a lui, după prietenii șoferului sau ai manipulatorului. La zece și jumătate ar putea fi acasă. Scoase frânghia, o legă cu un nod trainic de afișier, apoi deșurubă capacul, scrise un *unu* apăsat cu jumătatea de cretă, un *unu* drept, țanțoș, ca un soldat care dă raportul, și introduse capacul pe frânghie. Astfel nimeni nu se putea băga în rând, nu te puteai trezi că unul venit de o oră schimbă înaintea celui care stă de dimineață. Apoi scoase carnețelul cu coperți de mușama, pixul și, în dreptul unui *unu* la fel de dârz ca și cel de capacul buteliei, scrise *Vladimir Pro-co-piu,* mărunt și citeț, numele său. Primul ține lista,

asta se știa dintotdeauna. Odată îndeplinită această formalitate, fruntea i se descreți și privi în jur cu responsabilitate. Ştia că va fi o zi grea, că mulți vor veni cu gura mare sau cu frumosul să se bage înainte, că vor încerca tot soiul de șiretlicuri, să se lipească cu capacul pe lângă vreun cunoscut sau chiar să taie frânghia și s-o înnoade după aceea („De aia-i mai bun lanțul!”), dar lista-i la el și va sta cu ochii în patru. După ce va schimba el, treaba lor, dar până atunci – ordine și corectitudine. Era deja trei, din două în două ore va face prezența; cine nu-i – el sau altcineva din familie – va fi șters din carnețel și i se va scoate capacul. Îi știa foarte bine pe ăștia care-i cred pe ceilalți proști, vine unul din bloc cu cinci capace, le trece pe listă și după aia pleacă binemersi și se culcă, doarme până îl bate soarele pe burtă, își bea cafeluța și pe la zece fără cinci se prezintă ca boierul; mai stă cât mai stă și își schimbă butelia la fel ca unul care a stat toată noaptea. E corect? Păi, nu-i corect, că una-i să dormi și alta-i să stai toată noaptea și să te treacă os prin os ca să ai la ce-ți face un ceai cu care să-ți bei pastilele. Mai ales că primăvara, pe la cinci dimineața, e destul de frig și nu-i mare lucru să răcești.

Se ridică de pe scăunelul de pescar și aranjă focul. Scândurile domnului Voinea erau numai bune (să-i dea Dumnezeu sănătate!). Mai găsi două pungi de pufuleți și un toc de la făină grișată, așa că focul se aprinse repede. Mai căută prin preajmă și descoperi niște vreascuri, păreau de salcâm, o scândură pe jumătate putrezită, o cutie mare de carton, ambalaj de la banane și două brichete de pus pe foc, căzute de cu toamnă de prin vreo remorcă. Altădată, la această oră erau o puzderie de copii pe care îi trimitea încoace și încolo după orice putea arde. Culegeau totul pe o rază de cinci sute de metri, ba chiar unii care stăteau la casă furau lemne din magazie. Ținea minte perfect că într-un an au copt cartofi, au băut vin și chiar au cântat. Erau alte vremuri, lumea știa să se distreze pe atunci. Chiar la coadă dacă stăteau, știau să vorbească, să zică glume, să bea un păhărel de ceva și trecea timpul mai repede. Cu vreo cinci ani în urmă, era cam tot pe primăvară și tot la butelie – dar pe atunci trebuia să stai două sau trei nopți și tot nu știai dacă apucai să schimbi, că venea unul cu mașina, deschidea ușa, se ridica în picioare și striga: „Asta-i ultima mașină!” și n-aveai ce zice, cui să te plângi? –, era primăvară, dar era rece și, într-o noapte, a venit unul cu vioara, un țigan care cânta pe la nunți, era a doua sau a treia noapte de când stătuse și nu schimbase nimeni nici o butelie și toți erau supărați.

„Măi, și când a început țiganul ăla să cânte, la început îți rupea inima, apoi au prins doi tineri să danseze, să se mai încălzească, și pe urmă încet-încet s-au pornit și ăi mai mari, iar spre dimineață dansau și moșnegii și babele. Se umpluse drumul de veselie, mai ales că unii au adus de acasă vin. Pare-mi-se că era chiar înainte de Paște, că ăștia așa băgau de toate, chiar înainte de sărbători, să nu se răscoale lumea. Când au venit ăia cu buteliile, prima dată au crezut că au nimerit la nuntă și voiau să fure mireasa. Apoi, după ce a început să strige lista și să se împartă buteliile, țiganul a rămas singur. El era tocmai la coadă și nu intra la mașina aia, iar alta nu se știa niciodată când vine. A început țiganul să înjure de nu-ți venea a crede, să înjure și să blesteme de la prim-secretar la tovarășa și la tovarășul. Câțiva mai cu funcții și-au luat butelia, așa goală cum era, și au plecat împușcați. Le era frică să nu iasă cine știe ce dandana și să-i prindă vremea pe-acolo, că numai pentru ce auziseră îi puteau zbura de să nu se vadă. „Nu știu ce s-a întâmplat după aceea, fiindcă eu fusesem chiar primul, așa că am luat a zecea butelie și am plecat. ”

Omul cu haină de piele venise imediat după apelul de la ora cinci, când el, Vladimir Procopiu, fusese singurul strigat și singurul prezent. Fuma țigară de la țigară și, după ce își scrisese numele și îl trecuse și pe listă, n-a mai scos un cuvânt. De o bucată de vreme se apucase să despice semințe și să scuipe cojile la întâmplare. Una nimeri chiar pe carnetul domnului Procopiu, ceea ce îl descumpăni pentru o clipă, enervându-l în cea imediat următoare. Dar mai văzuse asemenea necioplіți, care nu-s în stare să strângă cojile frumos în pumn și să le depună civilizat la cel mai apropiat coș de gunoi (privi în jur zadarnic) sau, dacă-s prevăzători, ar putea avea o pungață luată de acasă, că doar sunt atâtea pungațe pe care orice om gospodar le strânge într-un sertar. Dar el nu, nesimțitul scuipa ca la mă-sa pe masă.

Bărbatul înalt îi dădu bună dimineața și îl întrebă dacă el e cu lista. Sigur că el era, nu se cunoștea? Dar nu, nu-i spuse chiar așa. Îi scrise *trei* pe capac și îl trecu în carnețel. Era șase fără un sfert și veniseră două persoane, cu el trei. Altădată, la acea oră, cei pentru prima mașină se cunoșteau deja între ei. Nu, nimic nu mai era ca altădată. Alte timpuri, alți oameni. Nici n-aveai pe cine să lași în loc, să tragi o fugă să prinzi și rând la lapte. Pe mâna cui să lase carnețelul? Ăla cu haină de piele i l-ar fi umplut de bale în cinci minute, iar ăsta înalt... ăsta înalt părea mai serios,

dar în oamenii din ziua de azi nu te mai puteai încrede. Apoi, ăsta înalt deabia venise, nu puteai așa... tam-nisam, să-i lași carnețelul și pixul. Şi parcă prea se plimba cu mâinile la spate și cu nasul pe sus. Numai să îndrăznească să nu fie la șapte acolo, că-l taie de pe listă. Dar la șapte au fost acolo amândoi. Apoi, după vreun sfert de oră, a venit și o femeie cu butelia și cu un copil. La cinci minute a sosit un bărbat mic și slab, cu basc. Încet-încet, odată cu zorile, lumea începuse să se dezmorțească. Pe la opt, deja avea o filă de carnet plină cu nume scrise citeț și mărunt unul sub celălalt și apăruseră primele tentative de a-l păcăli. Pe doi-trei îi știa deja, erau clienți vechi la asemenea încercări. Pe cei de la blocurile noi nu prea îi cunoștea bine, dar de regulă aceștia nu făceau probleme. Erau disciplinați și destul de vorbăreți, numai buni să omori timpul. Mai mare dragul să lucrezi cu astfel de persoane. Răspundeau la apel, nu făceau glume proaste și nu încercau să te tragă pe sfoară. De fiecare dată, pe un astfel de cetățean îl lăsa să-i țină locul, cât timp prindea și un rând la carne sau până pleca să-și aducă butelia care venea înșurubată în capacul numerotat.

Numără numele din carnețel, douăzeci și opt, apoi numără și capacele. Totul era în regulă. Frânghia era suficient de lungă, era pregătită chiar pentru cincizeci-șaizeci de persoane. Soarele apăru între două blocuri, înfoiat ca o coamă de leu. Domnul Vladimir Procopiu îl privi drept în față și se simți mai tânăr și mai puternic. Aruncă o privire și peste cele douăzeci și opt de persoane, chiar mai multe, și fu mândru. La vârsta lui, tot însemna ceva! Două cărucioare dădură colțul străzii. Clipi de trei ori la rând și își pregăti carnetul. Treizeci era totuși o sumă.

Da, pe la zece și jumătate ar putea primi butelia. Atunci va rupe foaia din carnet și i-o va lăsa... cui? Poate avocatului Dobrinescu, nu știi când ai nevoie de un sfat. Sau lui Bebe Costăchescu, și să-l roage să-i aducă și frânghia. Va vedea el! Va lua butelia și se va duce direct la doamna Verzea. Va suna la ușă și-i va spune: doamnă, v-am schimbat butelia, așa cum v-am promis. Poate va intra la o cafeluță, dacă nu va fi prea ocupat. Ei na, el și ocupatul. Nu, barba nu-i crescuse într-atât încât să nu poată da ochii cu o doamnă, chiar cu una cum e doamna Verzea. Apoi, săptămâna viitoare, cui i-o va schimba? Zăngănitul mașinii cu butelii îl prinse cu zâmbetul pe buze.

Bătrânul, Ceaușescu și planul

În casa aia a lui n-aveai loc să întorci o bășină, chiar așa îi spusese. Şi Relu a dat din cap că da, că are dreptate, dar că ce poate el să facă. I-a spus ceea ce i-a spus dintotdeauna: „Rău ai făcut că ai plecat!”. A dat din cap că da, că rău făcuse că plecase, dar că nu s-ar fi întors nici să-l poleiască cu aur. I-ar fi lăsat totul, fără locul de la cimitir. Dar el nu și nu. Încăpățânat ca mă-sa, ca tot neamul Teslarilor, pe care, când îi apucă, îi apucă. „Trebuia să-i zici că scoți curul pe geam când ai o bășină!”, l-a sfătuit Vastița, după plecarea bătrânului. Relu nu i-a zis nimic, a lăsat-o să vorbească singură. Ca televizorul. S-a dus *La Maiorul* să tragă o *Săniuță.* S-a dus agale. Bătrânul n-a mai trecut pe la ei. Pe la soră-sa trecuse, i-a spus când s-au întâlnit în piață. Îi mai aducea câte ceva, dar nu numai de asta venea. Mai era vorba de niște procese, niște pământ. „O să vină vremea când o să-ți pară rău, ascultă-mă pe mine!” Și Relu a dat din cap că da, că va veni, probabil, o astfel de vreme. Vastița nu se arătase, stătea înghesuită în bucătărie. Dar nici el n-a întrebat nimic, de parcă nici n-ar fi știut că Relu e însurat. Ştia că din bucătărie se aude tot ce spune, așa că și-a deșertat tot sacul. Ca să audă și Vastița, să nu creadă că se ascunde de ea. Dar cum de încăpea Vastița în bucătărie? Îl pufni râsul. Şi-i trecu prin minte că o fi stând cu fundul pe geam afară, pe geamul de la bucătărie. S-o creadă ea că nu aflase cum l-a comentat după ce a plecat. Vica îi spunea tot, așa o obișnuise de mică. Vastița, cea care se făcuse cât o scroafă de când era cu Relu. „O duce bine, nimic de spus!”, vorba Vicăi. Făcuse niște buci de n-aveai loc să te încalți. Prostul de Relu muncea și jumătate de bani îi aducea acasă. Ea îi scotea ochii că din când în când mai trage o vodcă. Tramvaiul opri brusc, săltându-i înainte. Apoi porni la fel de brusc. Cineva zise că vatmanul e tâmpit, că parcă ar căra cartofi. Cineva de lângă el. Un ins mărunțel, cu venele de pe gât groase de-un deget și cu un basc vișiniu pe cap. Doamna îi spusese că are cinci stații, dar acum uitase numărătoarea. Mai sus de Fabrica de Lapte? Probabil că era bolnav, de avea niște vene așa de groase. Şi măcar de-ar fi fost gras, dar așa sfrijit... Mirosea a brânză. Insul mărunțel îl anunță că-i curge ceva din geantă. Atunci îi spuse că are niște caș proaspăt și că se scurge zerul. Mărunțelul dădu din cap că pricepe și întinse binevoitor cu

piciorul pata de zer pe podeaua tramvaiului. I-ar fi dat o felie de caș, dar nu avea cu ce să o taie. Poate că venele se umflaseră în așa hal de poftă, ca țâțele la gravidă. Şi apoi, trebuia să coboare. Acum știa exact unde se află. O hurducătură a tramvaiului îi aminti de calea ferată care venea pe lângă Plafar, traversa șoseaua și intra după niște dâmburi în iarbă. Parcă Relu îi spusese că se oprește undeva în spatele Uzinelor Textile Moldova. Așa îi cursese și în autobuzul în care venise de la țară. Zerul. O cucoană strâmbase din nas. Voia să deschidă geamul. Mirosea șervețele parfumate. Lui îi plăcea mirosul de brânză. Şi de oaie. Doar toată viața numai cu asta se ocupase: cu păscutul și cu mulsul. Acum îl cam dureau degetele. Mai ales pe frig. Îl dureau toate oasele și-l cam furau ciobanii tineri. Nu mai avea încredere în nimeni. Cum întorceai capul, cum te furau. Altădată, geanta nu i s-ar fi părut atât de grea. O puse jos, pe iarba prăfuită din fața Fabricii de Lapte. Se udase de zer și pe pantaloni. Nu mai avea mult. Îi deschise chiar Relu, negru ca ducă-se pe pustii. Tocmai venise de la serviciu și, fiindcă se spărsese o țeavă, n-a avut parte de apă caldă. Lucra la IATC. „Sunteți actor?”, l-a întrebat cineva mirat în tren. „Nu!”, a dat din cap că *nu.* „Atunci?”, a insistat doamna între două vârste, strângându-și ziarul, ca și cum ar fi așteptat o poveste lungă, plină de peripeții. I-a spus că-i muncitor la Întreprinderea de Articole Tehnice din Cauciuc sau, cum îi spune lumea, Fabrica de Cauciuc. Făceau cauciucuri? „Nu.” La vizita bătrânului nu se așteptase, îi spuse să intre. Se auziră câteva zdupăieli. Vastița se introduse în bucătărie. „Ți-am adus niște caș proaspăt, bagă-l în frigider!” Apoi adăugă: „Vezi că curge. Tot drumul a curs!”. Nu pricepea de ce venise bătrânul, cum de trecuse pe la el. El de Vastița nu se mai putea despărți. De întors, n-avea de gând să se întoarcă. Nu se putea despărți, fiindcă nu se putea despărți. Şi gata! „Am auzit că ai avut necazuri!”, mormăi bătrânul. Îi întinse un scaun și îi spuse că-l lasă puțin singur, trebuia să facă duș. „Altfel nu se mai duce nici cu cărămida.” în bucătărie se auzi o oală trântită. În baie, apa de la duș. Bătrânul cuprinse cămăruța într-o privire și fu, din nou, de acord că nu aveai unde învârti o bășină. Blocul era din plăci de beton și se fisurase la încheieturi. Un bloc de garsoniere amărâte. N-ar fi stat în așa o chichineață nici să-l poleaiască cu aur. Măcar de-ar fi fost una mai mare, ’tu-i damingeana mă-sii, ca la Vica. Acolo, când rămânea peste noapte, nu trebuia să doarmă nimeni pe jos. Ionică, cică, stătea mai bine. Nu a ajuns pe la el, la Lugoj, dar i-a spus Vica.

A făcut școala profesională acolo și acolo a rămas. S-a însurat cu o Ană Lugojană de pe la Vaslui, confecționeră, câștigau bine amândoi. Pe Relu ar fi vrut să-l țină la oi, să-i lase pământul, casa, tot. Toată viața a tras de țâța oii, a îndurat frig și a stat la stână. I-au mâncat și urechile. La urma urmei, altfel vorbind, poate era mai bine într-o garsonieră, oricât de amărâtă, decât la stână, când dă ploaia, glodul sau frigul. Poate... Relu reveni mult mai alb și mai vesel. Scoase o sticlă de vodcă și turnă în pahare. „Am auzit că ai avut un necaz!", mormăi bătrânul. Relu dădu din cap că da, așa este, avusese un necaz. Bătrânul știa de la Vica. Vica aflase de cine știe pe unde. Un accident. Era cât pe ce să se curețe. Accident de muncă. Lumea vorbea că nu fusese accident-accident, ci... mă rog... alții ar fi vrut să-l... „Dar ce au, Vico, cu el?" „Cine știe, cu șomajul ăsta... cu interesele... a scăpat ca prin urechile acului." „L-a avut Dumnezeu în paza Lui că l-a ferit, Vico!" „Da, numai că lumea spune că cineva l-ar fi aruncat. Şi dacă nu... accident și gata! Mai poți să mai spui ceva?" Dar Relu tăcu. Turnă în pahare din nou. „Ce-i asta?", întrebă bătrânul. „Vodcă!" „Nu seamănă cu rachiul de sfeclă." Relu dădu din cap că nu, nu seamănă cu rachiul de sfeclă. Apoi întrebă ce mai e pe la țară. Bătrânul se lumină și dădu paharul peste cap. Pe la țară treburile erau complicate, nu se puteau spune într-un cuvânt, două. Relu turnă. Îmbătrânise și ciobanii tineri îl furau. Cum întorcea capul, cum îl furau. Vindeau brânză fără știrea lui. A aflat în sat. Era tot mai obosit în ultima vreme. Şi visa urât. De vreo câteva ori a visat același vis. Îl bat tot felul de gânduri. Şi-a făcut ceai de roiniță, cu levănțică și lemn galben, dar tot degeaba. Nu trecuseră trei săptămâni de când i s-au prăpădit două oi. Era al lui Bostan rândul, Valerică. Cât are, cinșpe-șaișpe ani. S-a supărat că nu i-a cumpărat țigări și i-a lăsat oile de izbeliște, s-a dus în sat după țigări. Două oi s-au înecat în mlaștină. Relu turnă. Nu mai avea răbdare la muls și îl dureau degetele. După cinșpe-douăzeci de oi îi amorțeau degetele, nu le mai simțea. Mai lăsa lapte în țâță și e rău, e rău de tot. După aceea oaia dă lapte mai puțin. Îi amorțea mâna până la cot. Nu mai avea vlagă. A murit și Boieru. Ținea la Boieru. Îl avea de când erau ei mici, îl mai ținea minte? Relu dădu din cap că *da,* îl mai ține minte. Şi lumea îl vorbea de rău. Cel puțin unii. Așa i-a ajuns lui la urechi. Că-i prea bogat... Că are oile cele mai grase și mai bune... că ce-i trebuie lui atâta avere... că are pășunea cea mai bună... că tot el și pe timpul comuniștilor, tot el și acum... Dar ce-i vinovat el că primarul vine să ia brânză de la el? Că brânză lui e mai bună? Doar a

plătit pentru pășunea aia, nu i-a dat-o nimeni pe ochi frumoși. A muncit pentru oile alea, că de aia are mâinile betege, nu i le-a dat nimeni de pomană. Că a furat de la CAP... Dar cine n-a furat de la CAP? Ce, e vreunul în sat care n-a băgat mâna? Că a fost bine cu toți ștabii comuniști... Şi ce dacă? Doar tot oameni sunt și ei, nu urangutani. Şi-apoi numai el știa câtă brânză le-a cărat, le-a dus-o până în fața ușii, că și acum știe unde stau toți. Dacă ar socoti, ar vedea că a ieșit mai mult în pagubă. Dar ei știu? Relu turnă din nou. „Ei știu? Ei, dacă n-au muncit și-au stat o viață cu mâna-n cur, acuma mă judecă pe mine că am. Dacă nu munceam, nu aveam, am spus-o și-n gura mare la bufet, să audă toți cei care îmi poartă de grijă. Cine să mă judece pe mine, Relule? Lepădatu? Zi și tu, Lepădatu? Lepădatu, care bea și apa de la pui... Sau Dârvaru? Dârvaru să mă judece? Care s-a îmbolnăvit de șale cât a furat de la stat? Că el nu fura cu plasa, nu, tataie, el fura cu sacul, cu țuhalul, și-l umplea ca hapsânul, că-ntr-o zi l-a tăiat de șale și a venit salvarea în lanul cu păpușoi să-l ieie. Ăștia să mă judece?” Apoi tăcu, sorbind cât mai rămăsese din pahar. Relu coborî să mai cumpere o sticlă. Din bucătărie auzi zdrăngănit de borcane. Afară, glasuri groase ca păcura: „Trei-patru, ca la teatru! Trei-unu, poartă-n casă!”. Niște voci subțiri care făceau un pod pe râu în jos, parcă mai trainic și mai frumos. Pe fereastră se vedea calea ferată și BJATM-ul. De acolo cumpărase azbest pentru acoperit grajdul. Vagoane cafenii, unul după altul, ca niște oi mai grase, care așteaptă la muls. O oaie așa de mare ar putea să dea și 20 de kile de lapte. Înmulțit cu trei sute. Oho! Şase mii de kile de lapte. Asta la o mulsoare. Dar ori trei? Optășpe mii de kile de lapte. O-ho-ho! Ți-ar trebui cisternă și încă un om, doi la muls. În stânga, într-un nor continuu de praf, lățit, zări o construcție metalică de culoare galbenă. Apoi își întoarse privirea în cameră. Când Relu reveni, îl întrebă dacă el – vorba aia, om mai cu carte, că doar a făcut profesionala, nu? și tot a învățat el ceva acolo – a auzit să existe oi care vorbesc. Dacă s-a întâmplat pe undeva chestia asta vreodată. Sau dacă ar fi inventat oamenii ăștia învățați, care au ajuns și pe Lună, așa ceva. Relu dădu din cap că nu, nu auzise de așa ceva. Apoi îi zise că el la profesională n-a făcut niciodată despre așa ceva, că ei învățaseră altele, cu substanțe, cu materiale, cu protecția muncii, că de oi, capre, vaci și alte animale se ocupă cei de la Zootehnie. Că după școală el n-a mai citit mare lucru, dar, din câte știa, așa ceva nu se pomenise și, cel puțin, nimănui din fabrică nu i se întâmplase una ca asta. Auzise el câte și mai

câte, că mai citea ziarul lui Aurel când lucrau în aceeași tură, un ziar care povestea tot felul de întâmplări adevărate din întreaga lume, dar de oi care să vorbească... Citise de unul care făcea treaba aia cu o capră, dar nu scria nicăieri că l-ar fi reclamat capra, adică să vorbească. Citise că, tot așa, un porc se întorlocase cu o vițică, că unul handicapat, fără picioare, și-a violat nepoata în clasa a treia, că o femeie a fost găsită cu j'de mii de lovituri de cuțit, că o fată, după ce a născut, și-a aruncat odrasla la WC, tot felul de grozăvii, că te și crucești, dar nu, de oaie care să vorbească chiar că nu auzise. Dar de ce îl interesa? Iaca așa, întrebase și el, ca omul. Apoi, bătrânul i se plânse că a luat diazepam și extraverale și tot degeaba. I le-a dat Vica, i-a dus și farmacistei un caș. Uneori se trezea, noaptea, transpirat de parcă ar fi muls o mie de oi. Lua o pastilă, își făcea cruce, scuipa în sân și se culca înapoi. Îmbătrânise și-i era frică. Da, îmbătrânise, dădu din cap Relu, cercetându-l. Şi, într-adevăr, umerii veniseră mai în față, slăbise și, mai ales, ochii nu mai erau aceiași. Acum erau pâcloși și înceți. Relu își aminti de privirea lui de altădată. Se cutremură. Când erau mici, îi trecea pișarea, așa niște ochi avea. Şi toți îl furau. Cum întorcea capul, cum îl furau. Şi unii îl judecau. Dar cine putea astupa gura lumii? Pământul. Doar pământul. De Ghiță a' lui Bulău nu zicea nimeni nimic, că a făcut avere în cinci ani cât el în cincizeci. Şi pe ce? Pe băutură! Şi-a deschis cârciumă imediat după revoluție și acuma are bani căcălău. Iar oamenii mor pe capete din pricina băuturii. Toamna le plesnește capul de la atâta tulburel. Le mai pune la televizor și emisiuni cu de alea în curul gol și vezi de poți să-i mai scoți la câmp. Prost a fost că nu și-a vândut el oile, să-și facă o cârciumă. Acuma nici capul nu l-ar fi durut. Nu stai în câmp, în vânt, în ploaie, în soare... nu mulgi de ți se înțepenesc degetele. A muncit pentru oile alea, ce, dacă era comunism, nu trebuia să muncești? Doar n-a venit Ceaușescu să-i zică: „Uite, bădie Vasile, ia din partea mea și a partidului trei sute de oi!". Nu, n-a venit. Şi nimeni nu-l aude că-i bolnav. Toți știu că are oi multe, mândre și mai cum or fi, dar nimeni nu știe cât dă el pe doctorii. Cât dă la stat și la farmaciste. Cât îl fură alții. Te jupoaie, nu alta. Nimeni nu știe cum visează el noaptea, cum se ridică în capul oaselor și nu mai închide un ochi până în zori. Dealuri de miei, dealuri de oi, ca viermii. La înmormântare sau la nuntă, n-ar putea spune. Fără popă, cu unul tuns chilug, roșu pe cap ca sângele închegat, care stă în mijloc. Mestecă într-un blid cu un linguroi și cântă. Cântă și dansează, dar nu ca oamenii. Își

bălăngăne mâinile și picioarele ca apucatul, de nu mai știi care-i una și care-i alta. Un deal de oi albe, undeva într-o parte, bocește. Par un cârd de mirese. Plâng oile de ți se rupe inima, plâng ca pruncii în covată. Le curg lacrimile cât oul de potârniche și te înspăimântă, că parcă s-ar oua pe ochi. În stânga e un deal de oi negre. Oile negre râd, dar râd cu așa o poftă, că te apucă veselia pe loc și, dacă te uiți mult la ele, poți crăpa de râs. Între cele două dealuri e o oaie, de fapt o mielușică. Sau un mieluț. Nu se vede bine. E ceva de rău cu el sau cu ea. Simte el asta, acolo, în vis. Arătarea tunsă chilug nu-l scapă din ochi. Ăla e soarele, îi orăcăie un pitic cu fălci de broască. Iar aceea e luna. Luna e una cu țâțele goale, întinse până la buric, slabă ca o cute. Dansează cu chilugul. La început mai încet, apoi tot mai repede. Se învârt așa de repede, că nu-i mai vezi. Dar uite că au apărut lângă el cu o cunună de spini. „Hai să te însurăm!”, îi spune arătarea cu capul roșu. „Ți-o dăm de mireasă pe aia care vrei tu. Ia și alege!”, zice așchilopata. Dar el nu vrea să aleagă. O oaie albă sau una neagră? Dar el nu, dă din cap că nu, nu vrea să aleagă. „Hai, că avem o mină de aur și mărgăritare pentru înălțimea Ta!”, zice în bășcălie slăbănoaga și gura îi pute a căcat. „Dar de ce trebuie să aleg?”, răcnește el. „De-aia!”, răspunde cel tuns chilug. „De-aia, de-aia!”, orăcăie și piticul cu fălci de broască. Dar el nu vrea. De ce să aleagă? Şi așchilopata se face în pasăre, iar arătarea în vânător. „Uite, bădie Vasile, ia și învață!” Duce pușca la ochi și trage. Pasărea cade. Oile negre râd și mai tare, oile albe plâng și mai tare. „Ai văzut? Ai învățat?” Aici se trezește leoarcă. Câteodată visul e și altfel. Cu totul altfel. Poate o să i-l povestească vreodată. Relu mai scoase de sub pat, dintr-o cizmă, altă sticlă de vodcă. Bătrânul spuse că nu mai vrea și își turnă numai lui. Da, se țicnise bătrânul. Trebuia să-l ducă la Vica, să-l culce. Vastița nu putea rămâne toată noaptea în bucătărie. Şi ea a dracului, măcar bună ziua ar fi putut să-i spună. Ce zicea? De ce venise? De ce să vândă casa? De ce să vândă oile? Că își făcuse el o socoteală. Era bătrân, nu mai putea sta singur în câmp. Putea să-l apuce, Doamne ferește, vreo criză, să-l calce hoții sau, de ce nu, să-l omoare vreo careva. Cu lumea din ziua de azi, te puteai aștepta la orice. Din sat și până la el lăsase o dâră de zer și pe aia puteau veni hoții. Ştiau că are bani. Trebuia să fie atent, să nu dea drumul la oricine. Uite cum se gândise să facă: vindea casa, vindea pământul, vindea oile, vindea tot. Vorbea și cu Fănică, să se întoarcă în oraș cu tot cu copii. Să stea toți laolaltă. El s-a gândit că ar putea să cumpere un bloc cu totul, să

fie blocul lor. Nu de ăsta cu garsoniere, cu apartamente, ca la Vica, mari și frumoase. Un bloc cu patru etaje, cu o scară sau două, să stea el, bătrânul, Relu cu Vastița, Vica cu Radu, cu copiii Andrei și Monica, Ionică cu Cristina și copiii lor, Măricel și Bogdan. Când se vor căsători copiii, vor putea rămâne tot acolo. Şi copiii copiilor lor la fel. Că doar el n-o să moștenească pământul, așa că, de fapt, blocul nu-i al lui. Da, ar putea vinde tot. Om pentru casă și pământ deja găsise. El ce spune? S-ar fi putut împăca și cu Vastița. Oile le-ar putea vinde bine, deși târgul de pe la Botoșani nu era prea bun. Să aibă blocul lor și să nu-i doară capul. Să-i lase pe toți ăia care-i purtau de grijă mamii ciorilor. El n-avea nevoie de mare lucru, ce-i mai trebuia lui? Doar o oaie să-și mai păstreze și să-i facă un țarc jos, lângă bloc. S-o scoată la păscut pe lângă BJATM sau, dacă nu, în partea cealaltă, pe lângă IUPS sau la MAT. Doar o oaie să-și mai țină pentru el, să aibă ceva treabă. El ce spune? Că doar cu Vastița se putea împăca la o adică. Şi pe oi ar putea lua bani buni. A auzit de un târg la munte. Cică la munte oile se vând mai bine. „Așa spune ăla, Costică a' lui Petre Ungureanu, și cu nașu'. Şi ei au niște oi de vândut și cam într-o lună vor să meargă." Ar putea merge cu ei. Ei au mai fost. Ştiu locurile, știu prețurile, cunosc oamenii. Vorbise și cu Vica și nu spusese nu. Doar că să se mai gândească. Că drumul era lung, obositor și să fie atent cu cine merge. El, Relu, doar să aibă grijă de oaia pe care o ține pentru el și, eventual, să se intereseze de un bloc bun. Să se vorbească și cu Vica în treaba asta. Să-i dea un telefon și lui Ionică. Acuma, că făcuse planul, putea să-i mai tragă un păhărel. „Noroc și la mulți ani!"

Marea împăcare sau Micile aventuri ale domnului Silvian și ale blândei (dar îndărătnicei) Tantilili

Episodul 1

(în care domnul Silvian găsește un pix, ceea ce-i mai alină suferințele)

Singurul eveniment ce reuși să-l mai scoată din pasa proastă, survenită cu o zi în urmă, fu găsirea unui pix. Îl zări cam cu zece metri înainte de a ajunge în dreptul lui, nu departe de bordură, dispus aproape perpendicular pe aceasta. Se aplecă, îl culese cu vârful degetelor și se opri în loc pentru a-l cerceta amănunțit; în acest scop își scoase ochelarii. Îi încercă pe dosul palmei virtuțile și se bucură: era un pix adevărat, un pix care scrie. Duse către nas mâzgălitura de pe spatele palmei și inspiră: mirosea a pastă, a pastă adevărată, cu izul chimic bine cunoscut lui. Vântul îi umflă sacoșa goală de plastic ca pe o pânză de corabie, grăbindu-l spre piața către care, de fapt, pornise. S-ar fi lăsat împins ușurel din spate de suflul domol, dacă nu l-ar fi ținut în loc pixul, cu forma lui pătrățoasă, culoarea lui galbenă și ‒ cine ar fi bănuit? ‒ pasta lui verde.

— Mmda, totuși e o chestie să găsești un pix, mormăi pentru sine, cuprins de o mulțumire reconfortantă.

Abia acum își dădu seama că într-o viață de cadru didactic, desfășurată înainte de revoluție, la una din cele mai bune școli generale din oraș, nu găsise niciodată nici un pix. Fusese profesor de geografie și într-o vreme chiar director, dar nu-și amintea să se fi căpătuit din întâmplare cu vreun pix. E drept, pe vremea aceea pixurile erau mai rare, puteau fi cumpărate numai la raioanele de papetărie, nu în toate chioșcurile din stația de tramvai. Achiziționarea unui pix nou era totuși un mic eveniment. De obicei, îi schimba cu grijă pasta celui vechi, cam o dată la două luni. Bucuria îi fu cu atât mai mare cu cât micul cadou al sorții era la fel cu cel de pe vremuri, și nu unul de unică folosință. Se îndrepta deja spre pensie când a ținut pentru prima dată în mâini un pix a cărui mină pur și simplu nu

putea fi înlocuită. Îl adusese un coleg în cancelarie pentru a se distra. Îi îndemna, ca test de perspicacitate, să ghicească cum i se putea schimba tubulețul de plastic din interior. În zadar s-au străduit mințile cele mai luminate ale școlii, de la profesorul de sport la cel de matematică, pauză de pauză, nu i-au dat de capăt. Atunci au apelat la el, directorul școlii. L-a sucit și l-a răsucit, l-a întors pe toate părțile și, în cele din urmă, a fost obligat să-și recunoască neputința, consolat de faptul că nimeni înaintea lui nu reușise să dezlege misterul. Când, victorios, proprietarul instrumentului de scris, devenit persoană interesantă în ochii tuturor, le-a dezvăluit că pixul, atunci când dă semne de oboseală, întrerupând linia, sau se epuizează, zgâriind hârtia, este pur și simplu aruncat la coș, pasta neputând fi înlocuită, surpriza a fost la fel de mare ca și dezamăgirea. Lui – și nu numai lui – i s-a părut de-a dreptul absurd: la ce bun un pix a cărui mină nu poate fi detașată? De ce să arunci bunătate de carcasă de plastic și de arculeț doar pentru că tubulețul dinăuntru s-a golit? Nu se numește asta risipă? Cum mai obturezi capătul minei cu bucățele de hârtie răsucite sau cu bețe de chibrit atunci când, încălzit în buzunarul de la piept, conținutul vâscos se lichefiază și se scurge în căptușeală? Cum mai resuscitezi mina, frecând-o zdravăn între palme și suflându-i în capăt, atunci când în sălile de clasă frigul îi înțepenește conținutul? Blocând din fabricație accesul în interiorul pixului, nu-ți refuzi din start posibilitatea de a verifica din când în când nivelul pastei? Or, asta nu înseamnă că poți rămâne oricând în pană? Toate aceste nedumeriri, nerostite de vreunul din cei prezenți, însă comune aproape tuturor, l-au condus la cea mai probabilă concluzie: occidentalii s-au tâmpit cu totul. Între timp, revolta i se mai potolise. Pe lângă aberațiile ce-i fusese dat să le vadă în ultimii ani, pixurile de unică folosință păliseră. Ele doar anunțaseră o lume din care, pe zi ce trece, înțelegea tot mai puțin: un haos infestat de corupție, egoism și proastă creștere.

— Cine îți dă în ziua de astăzi măcar un pix? Nimeni! – sintetiză mormăind situația lumii care îl înconjura, bucurându-se indirect de norocul de a găsi acest pix, dacă tot nu era dispus nimeni să i-l ofere.

Îl cântări în palmă binedispus ca prin farmec, cu sentimentul că îl merită, că venise ca o recompensă modestă, dar concretă. Gândul că cineva, oricine ar fi fost, își manifestase în acest mod neașteptat grija față de el îi mai estompă nemulțumirea legată de micile neînțelegeri cu Tantilili. Căci, într-adevăr, se ciondănise cu ea; nu-i părea rău, fiindcă era convins că

dreptatea era de partea lui, însă, cu toate acestea, un disconfort subtil, ca o umbră, îl urmărea pretutindeni. Strecură pixul în sacoșa goală și își continuă drumul. Tantilili ‒ așa îi spuneau toți vecinii de scară, cunoștințele și chiar colegii de serviciu pe vremea când era angajată ‒ era o doamnă vioaie, mereu binevoitoare și respectuoasă; tot timpul îl salutase cu „tovarăşe profesor” sau „tovarăşe director”, când devenise director, până într-o zi, cam la un an după moartea soțului, când el însuși îi permisese să i se adreseze pe numele mic:

— Vă rog să-mi spuneți Silvian, doamnă Săcăleanu, suntem totuși vecini.

Ea l-a privit fâstâcită, și-a strâns stingheră cheile în palmă, vădit emoționată, i-a zâmbit altfel decât până atunci și a zis:

— Numai dacă îmi veți spune Tantilili, ca toată lumea.

În același timp Tantilili era o gospodină desăvârșită. Faima mâncării ei de castraveți murați, pe cât de bizară auzului, pe atât de delicioasă, depășise de mult granițele scării lor de bloc străjuite de interfon, răspândindu-se ca un miros ispititor în tot cartierul. Zacusca ei de toamnă și compoturile pentru iarnă nici nu intrau în vreo competiție pe o rază de câteva sute de metri: Tantilili era mai degrabă solicitată în calitate de consilier sau arbitru în chestiuni culinare. Pe pipăite, extrase pixul din sacoșă; nu, nu acolo era locul lui. Îi cântări din nou silueta severă, galbenul solar și îi probă arcul de două-trei ori. Îi plăcea țăcănitul acela scurt și disciplinat, plin de vitalitate. Avea un efect tonic asupra sa. Chiar procedă la câțiva pași mai vioi, cadențați, în ritmul țăcănitului de pix, însuflețit, brusc, ca un veteran care mai simte în piept bubuitul tobei ce punctează ritmul marșului. Tot timpul îi plăcuseră curățenia, ordinea și disciplina. În timpul liceului, la internat fusese un fel de șef de cameră tocmai din această pricină. Nu suporta haosul, adică acea situație în care oamenii nu-și știu exact locul, se plimbă de colo-colo fără căpătâi, puși pe gâlceavă și furtișaguri. Şcoala lui fusese ca o floare, cum se spunea pe vremuri; fusese recompensată cu un premiu chiar la nivel de județ. În timpul directoratului său, planul economic era plan economic. Asta tocmai fiindcă îi plăcea ca fiecare lucru să fie la locul său. Borcanele goale erau borcane goale; maculatura, maculatură; fierul vechi, fier vechi. Iar plantele medicinale, nici vorbă, erau plante medicinale. Podbalul, socul, măceșele, mușețelul sau ce-or fi fost trebuiau să fie bine uscate, prin întindere pe hârtie de ziar, în podul casei sau pe balcon, căci

avea atât elevi care locuiau la casă, cât și din cei de la bloc; apoi mai trebuiau să nu conțină corpuri străine, să corespundă cantității prevăzute pe cap de elev și să fie îngrijit împachetate. O singură condiție dacă nu era respectată, la luat comanda. Cadrele didactice și elevii îi spuneau pe ascuns „bursucul", nu dădeau dovadă de prea multă imaginație. Dacă a fi corect și a-ți îndeplini exemplar sarcinile înseamnă a fi bursuc, atunci da, era de acord, toată viața lui fusese un bursuc, fără prea multe regrete. Un bursuc, da, oameni buni, dar nu un bursuc de rând, ci unul care nu lipsise de la panourile de onoare și care fusese decorat, atât înainte, cât și la revoluție. Deși nu purta cele două decorații simultan, „să nu se certe între ele", nu le găsea cu totul incompatibile, căci nu le considera decât semnul seriozității, al disciplinei și responsabilității acolo unde te afli, în timpul pe care-l trăiești. Profesorul de istorie, după ce au ieșit la pensie, i-a spus într-o împrejurare oarecare: „Domnule director, dacă toți românii ar fi fost ca dumneata în perioada interbelică, probabil că în România nu s-ar fi instalat niciodată comunismul; dar, dacă, Doamne ferește, ar fi fost cu toții așa după '45, comunismul n-ar mai fi căzut niciodată". Nu se supărase pe el, înțelegea prea bine că un om care făcuse pușcărie politică pe vremea puterii populare avea destule sechele. Țac-țac! Țac-țac! Țac-țac! Introduse pixul galben în buzunarul de la piept al sacoului sare-și-piper, cum se purta pe vremea directoratului său. Se simțea bine în el, atât datorită croielii, cât și amintirilor; pe atunci, se făceau lucruri trainice, să te țină o viață, nu să le arunci la coș după o singură folosință. Sacoul parcă mai păstra pe la cusături și în căptușeală mirosul inconfundabil de cancelarie, de cretă, de holuri proaspăt văruite și de scări lustruite temeinic, de elevi tunși regulamentar și de numere matricole. Unii îi mai salutau și acum, pe el și pe sacoul lui, pătrunși de respect, și găsi că se potrivește foarte bine capătul galben al pixului, ca o decorație discretă, de profesor. La urma urmei, o merita, nu se ivise întâmplător la vârful pantofului, într-un moment tensionat al relației lui cu Tantilili. La urma urmei, servise patria timp de treizecișiopt de ani cu creta și catalogul, inițiase treizecișiopt de generații în sfintele taine ale geografiei patriei. Simți că nu-i deplasat să lase să-i înmugurească în colțul ochilor o pereche de lacrimi. Oricât de îndărătnică și de blând-necuviincioasă se dovedea Tantilili, meritele trecutului său nu puteau fi șterse cu buretele, iar pixul acela galben, cu arc și cu mină detașabilă, îl întări în convingerea sa. Grație lui, sute de elevi învățaseră

unde se află cutare sau cutare oraș și toate formele de relief, care sunt bogățiile solului și subsolului sau centrele industriei constructoare de mașini ori ale extracției cărbunelui. El le împărtășise cunoștințe despre râuri, Deltă și mare, despre zonele de cultivare a grâului, porumbului, soiei și sfeclei de zahăr. Toate acestea nu puteau fi îndepărtate ca și cum ai șterge cu buretele o tablă. E drept, și el avusese norocul să-și plimbe arătătorul pe harta unei țări frumoase și bogate, cu toate formele de relief. Simți nevoia să se așeze câteva minute pe o bancă. Mai avea o oră până să ia medicamentele.

Publicitate

(Cu părul încâlcit și nespălat, un copil stă pe vine, concentrat asupra zemii groase, ca un rest de cafea, acumulată în spărtura din asfaltul trotuarului. Pare un băiețel de 7-8 ani, cu coastele lunecând, sub pielea tuciurie, la fiecare mișcare, acoperit cu o pereche de pantaloni scurți, fără încălțări. Cu degetele rășchirate greblează fundul bălții înconjurate de fiorduri de bitum, acompaniindu-și mișcările sincopate, mecanice cu un bârâit modulat cu îndemânare de buzele crăpate. La cinci pași în spatele său, bărbați și femei întind gâturile, pe deasupra spinării lui, în direcția tramvaiului. La doi pași în stânga, un bărbat destul de copt sărută mâna ce iese prin deschizătura îngustă a unui chioșc de ziare, iar trei pași la dreapta bâzâie mașinile, una după alta, printr-un tunel molatic de praf, lăsând în urmă mirosuri, așchii de melodie și, mai rar, câte un scuipat, fluturând nehotărât, din pricina curenților de aer, înainte de a plescăi. Plin de seriozitate, copilul, cu călcâiele ușor ridicate, balansează înainte și înapoi, pieptănând cu nădejde fundul ochiului de apă împuțită. Captura este ținută un timp pe buza spărturii, în mreaja degetelor, până când picăturile cafenii se răresc, după care este ordonată cu meticulozitate: pietricelele la pietricele, chibriturile arse la chibrituri, chiștoacele la chiștoace, biletele de tramvai la bilete, iar ce se află în cantitate nesemnificativă sau e lipsit de importanță pentru a face obiectul unei clase separate este trecut la o grămăjoară de diverse (o monedă, două pene, un bețigaș, un căpăcel de plastic, o brichetă spartă). Mâlul este dispus de-a lungul malului neregulat, în chip de dig. Sosește tramvaiul. Oamenii își retrag gâturile ca pe niște

pistoane care intră în lăcașul lor, acționează asupra picioarelor, care descriu mișcări compuse, și asupra degetelor de la mâini, care-și efectuează mișcările complicate la adăpostul buzunarelor. Bărbatul relativ copt privește cu un aer încurcat spre tramvai, capul ar lua-o într-acolo, dar trupul îi rămâne nemișcat. Mângâie mâna ce pare să crească din chioșcul de ziare, o masează, șușotește conspirativ, o frământă delicat − un aluat de prăjitură. Mâna reacționează cu toate cele cinci degete, ca un animal fericit. Copilul decolmatează cu scrupulozitate, abstras. De chioșcul de ziare se apropie un bărbat sobru, ras până i s-a făcut pielea transparentă, încheiat la toți nasturii. Bărbatul relativ copt face un pas lateral, mâna se retrage rapid, dar cu grație, ca un corn de melc, până la cot. Bărbatul sobru se apleacă direct din șale, frânt, și se adresează palmei ca și cum ar vorbi unei urechi. Palma îi răspunde ceva cu degetul mare, bărbatul sobru insistă, în unghi drept. Bărbatul relativ copt scoate un pachet de Carpați și își aprinde o țigară. Mâna extrage sacadat un ziar dintr-un suport metalic exterior, ca o pasăre care își smulge o pană. Bărbatul relativ copt atrage atenția copilului, atingându-i spatele cu vârful piciorului și întinzându-i pachetul cu țigări. Copilul își întoarce fața somnoroasă către el și întinde mâna. Copilul e o fetiță, în cealaltă ureche are un cercel. Bărbatul relativ copt o plesnește peste mână și zâmbește cu toți dinții pe care-i mai are. Copilul zâmbește la rândul lui. Bărbatul sobru s-a îndepărtat, fluturând ziarul ca pe o aripă de hârtie. Mâna se lungește precautăși umedă, ca un corn de melc. Bărbatul relativ copt, cu țigara în colțul gurii, îi împletește degetele. Fetița s-a așezat jos, ostenită. Cu arătătorul ia mâl din zidul de apărare și îl întinde cu migală pe unghiile degetelor de la picioare. Când termină un picior, îl întinde, își dă capul ușor înapoi și apreciază de la distanță cum îi stă. Pare mulțumită.)

Episodul 2

(în care domnul Silvian este apostrofat în piață, ceea ce nu-l împiedică să rememoreze)

Se ridică și porni mai departe. Amintindu-și de isprăvile tinereții sale, îl cuprinse o nostalgie molicică și călduță ca un halat de baie, care-i dădu un sentiment plăcut de plutire, ca și când sângele i-ar fi devenit mai ușor.

De când nu mai avea atâtea treburi pe cap, ca odinioară, nu-și refuza clipe de reverie cu ochii deschiși, în care scene de viață – reale, rememorate sau posibile – se desfășurau nestingherite, în virtutea unor legi întortocheate. Ca director, nu și-ar fi îngăduit nici în ruptul capului asemenea derapaje, n-ar fi fost deloc potrivit ca un elev, adus cu urechile înroșite de profesorul de sport fiindcă spărsese un geam, să-l găsească cu privirea imponderabilă, alunecând peste inventarul biroului; dar acum, ca pensionar, după o viață de muncă, odată ce responsabilitățile se restrânseseră simțitor, considera că se poate înfrupta din hrana poeților. Chiar dacă uneori îi treceau prin fața ochilor fapte neverosimile, atât timp cât făceau să treacă timpul mai ușor și nu-l lăsau captiv singurătății, erau bine-venite. Decât să urmărească telenovelele, pe care Tantilili le sorbea din ochi, prefera să-și deruleze momente și aspecte din propria viață, mai adevărate și mai instructive, mai pline de miez. I le-ar fi povestit și ei, măcar pe unele dintre ele, ca pe un film, dacă nu ar fi fost atât de îndărătnică. Așa se face că, uneori, în timp ce, tolăniți în fotolii, îi ține companie în fața televizorului, el privește la alt film, al lui, iar ea comentează degeaba, îl întreabă zadarnic ce crede că se va întâmpla și, în cele din urmă, se înfurie când realizează că el nu e atent. Alteori, el e cel care povestește întâmplări, care-i vin în minte cu lux de amănunte, sau despre curiozități geografice, în timp ce ea trebăluiește la inegalabilul borș de sfeclă roșie, învăluită în abur ca într-o gogoașă de mătase, fără să se întrerupă și fără să se mire de ceea ce-i spune, ca și cum ar fi cu gândul în altă parte. În astfel de momente izbucneau replici nepotrivite, de o parte sau de cealaltă, care necesitau, după aceea, o serie de gesturi diplomatice, atent cântărite, pentru a restabili armonia. Într-un anumit fel, tot despre asta era vorba și atunci când discutau, în contradictoriu, despre soarta televizorului. El era de părere că ar putea renunța la posturile prin cablu, canalul public era suficient pentru doi bătrâni al căror viitor abia depășea granițele cartierului, în vreme ce Tantilili nu numai că refuza îndărătnică suspendarea cablului, ci preconiza și o investiție într-un televizor color, singura – și acest „singura” îi zgâria auzul – bucurie a bătrâneții ei.

Cu sângele mai ușor, nu se putu stăpâni să-și închipuie – poate ușor hazardat, dar unui pensionar, cu responsabilități restrânse, i se permite acest lux – că pixul galben, cu arc, este simbolul recunoștinței a sute de elevi, poate mii, pe care îi purtase, cu arătătorul, de-a lungul și de-a latul

României, în călătorii inițiatice. Fără îndoială, un obiect mic, un flecușteț la prima vedere, nu un serviciu de cafea sau un set de tacâmuri, cum primea pe vremuri, numai la ocazii, însă plin de semnificație. Cu atât mai valoros cu cât nu era un cadou oferit de un elev, un grup sau o clasă, ci, prin mâna nevăzută a sorții, de generații întregi. Ar fi putut foarte bine să nu-i iasă în cale, să pășească furat de gânduri peste el sau să-l strivească pur și simplu sub talpa pantofului. Ar fi putut foarte bine să-l găsească un alt cetățean înaintea sa, poate chiar tinerelul care îl depășise fluierând anapoda; ori ar fi putut să aibă pasta consumată. Dar nu, el era întreg-întreguț, funcțional și de modă veche, așa cum îi plăcea lui. Iar ca să-i spulbere orice dubii că n-ar fi fost un semn, mai ales lui Tantilili, culoarea pe care o lăsa în urmă nu era albastră, cum se întâmplă în mod obișnuit, ci verde, o culoare rară pentru un pix, dar atât de dragă geografilor. Îl desprinse din buzunarul de la piept și îi mai încercă o dată cromatica, de această dată în podul palmei. Verdele intens, previzibil îi întări mai mult retoric raționamentul.

— Dom'le, cumperi ceva sau nu? Ce tot te foiești pe-aici? Om bătrân și umbli să dai cu șmangla... E-he-heee, las' că vă știu eu!

Două doamne îi aruncară priviri zburlite, strângându-și convulsiv poșetele. Abia atunci realiză că vocea îl vizase pe el și, pentru moment, își pierdu cumpătul, însă reacționă destul de prompt:

— Vă rog!... Aveți grijă cum vorbiți! Nu vă permit!

Însă o oarecare nesiguranță, cauzată de cuplarea prea rapidă la realitate, persistase.

— Las' că vă știu io pe ăștia, pensionarii – interveni o femeie zdravănă, în halat de doc, încinsă cu borsetă, de după un vraf de cartofi. N-aveți parale, vă târguiți și tot nu luați nimic până la urmă... N-aveți ce face acasă și vă omorâți timpul prin piață.

— Ba iau o cireașă de ici, o prună de acolo, o felioară de ceva de dincolo și pleacă acasă cu burta plină... Se îmbracă la mâna a doua și crezi că-s domni, da' ei numai după gratis umblă...

— Nu vă permit!

— Lăsați-i, bă, că-s necăjiți! zise împăciuitor un bărbat spătos, cu mustața dreaptă ca firele de mătură. Ia, tataie, de-aici un pătrunjel, că n-oi sărăci dintr-atâta. Ia de-un borș!

Domnul Silvian încremeni; atât acuzațiile, cât și apărarea îl lăsară fără replică. E adevărat, nu fusese de ani de zile în piață – o vreme avusese

menajeră, apoi gătise Tantilili și pentru el –, nu-i mai știa pulsul și obiceiurile, dar la o asemenea situație nu se așteptase. Mârlănie, îi stărui în minte. Apoi, ca un fulger, îi trecu prin gând că, de fapt, i se confirmă imaginea pesimistă despre lumea care se instalează: un haos infestat de corupție, egoism și proastă creștere.

— E-he, tataie, da' matele ești și fudul, nu-ți place pătrunjelul meu! Cu fudulia mori de foame în ziua de azi, îți spun eu, adăugă bărbatul spătos, fugărindu-și fără astâmpăr mâinile printre morcovi, ceapă și legături de mărar și pătrunjel.

Domnul Silvian Chiorescu consideră că ar fi cel mai potrivit să tacă superior, să nu cumpere nimic de la asemenea specimene și să părăsească senin, cu fruntea sus acest loc, al lipsei de respect. Se îndreptă de spate și se orientă cu pași ostentativ calmi către ieșire. Hotărî să nu mai calce niciodată acolo; chiar dacă va fi nevoit să-și scoată abonament la tramvai, pentru a ajunge în piețe mai îndepărtate. Pe trotuar, abandonă ideea de a găsi în acel moment o piață și își lăsă pașii în voia unei plimbări fără scop. Ouăle umplute cu maioneză, clătitele cu dulceață de afine, plăcintele cu mărar, dar mai ales borșul cu sfeclă roșie făcut de Tantilili i se îngrămădiră în minte, sâcâindu-l. Chiar în momentul în care se certaseră, aveau în mâini câte o farfurie cu budincă delicioasă, după o rețetă chibzuită chiar de ea. Nu era ceea ce se numește un mâncău, însă o slăbiciune pentru specialitățile culinare avea. Chiar budincii pe care o înghițise cu noduri îi enumerase în gând calitățile, ceea ce în alte circumstanțe ar fi făcut cu voce tare, de la frăgezimea miezului și aroma echilibrată de vanilie până la marginea crocantă, fără excese în grăsimi vegetale. În fond, de la ce pornise ciondăneala? Punctul culminant fusese probabil obsesia televizorului color, deși o oarecare tensiune se instaurase de mai mult timp. Stăteau cufundați în fotolii, savurând budinca, iar el îi vorbea despre înflorirea industriei metalurgice în România; ajunsese, dacă nu se înșela, la lovitura plină de șiretenie pe care le-o dăduse Gheorghe Gheorghiu-Dej sovieticilor prin construcția combinatului de la Galați, când Tantilili îl întrerupsese fără tact ca să-i comunice bucuroasă, chiar în acel moment, de parcă zilele intraseră în sac, că primise mărci de la băiat și că visul ei de a-și cumpăra un televizor color se putea realiza în câteva zile. Voia neapărat un Samsung. Vestea l-a lovit ca un trăsnet. Pe lângă faptul că, știindu-i opinia în privința acestei achiziții, îl ignorase, nu recursese nici măcar la o consultare finală

formală, alesese cu exactitate și marca televizorului, fără a se trăda vreodată că se gândește la asta, ceea care l-a supărat cel mai mult. Precizia cu care indicase „Samsung” l-a scos din sărite:

— Şi de ce, mă rog, Samsung? a întrebat-o pe ton înțepat.

— Păăăi... de ce nu? Nu sună bine? „Sam-sung”, „Sam-sung”...Ce zici?

— Şi de ce, mă rog, color? Ştiința ne spune că e mai nociv decât cel alb-negru.

— Iaca, vax! Eu vreau să văd mărul măr și calul cal.

— Şi cu alb-negru nu vezi mărul măr și calul cal? a chestionat-o intrigat, mai cu seamă că era de acord că mărul trebuie văzut ca un măr și calul ca un cal.

Atunci Tantilili i-a explicat cum lucrurile și ființele alb-negru își pierd din prospețime, la fel cum se întâmplă cu verdețurile și legumele, iar filmele își pierd gustul, exact ca un borș făcut cu zarzavaturi veștede.

Or, ea voia sa vadă perdelele, tacâmurile, stofele, pantofii și rochiile pline de viață, adevărate. Fântânile arteziene, peluzele, pălăriile și mașinile cât mai apropiate de realitate, nu prostii alb-negru. El i-a replicat că oricum nu va avea vreodată așa ceva, că și-ar face mai degrabă sânge rău să le vadă în toată splendoarea lor. Tocmai fiindcă nu va trăi niciodată în asemenea bogăție își dorea s-o urmărească în fiecare zi, în culori, i-a replicat, „măcar să nu mor proastă”.

— Așa să știi, i-a mai spus.

Cuvinte care l-au înfuriat și mai mult, prin tonul lor sfidător.

În acel moment a reacționat cum nici el însuși nu se așteptase: a lăsat budinca pe jumătate în farfurie, în semn de dispreț, și a ieșit cu următoarele cuvinte, de care nu se știuse capabil:

— Dacă îți iei color, eu nu mai calc pe aici!

Deși clocotea de nervi, nu a amenințat, nu a înjurat, nu a trântit ușa, doar atât a spus:

— Dacă îți iei color, eu nu mai calc pe aici!

Cuvinte care l-au urmărit pe hol, pe scări, până în casă, ca un stol agresiv de grauri. Deși păreau spuse de gura altcuiva, revolta din ele și-o recunoștea. Revoltă la adresa slăbiciunii ei: filmele braziliene. Putea să moară președintele Statelor Unite, să plouă cu broaște sau să anunțe cutremur, ea din fața televizorului nu s-ar fi dezlipit nici în ruptul capului

atât timp cât era un film brazilian. Poate, dacă ar fi ars mâncarea pe foc, ar fi șovăit.

Se lăsă pe bancă, ușor ostenit. Își pipăi buzunarul de la piept în căutarea pixului și se gândi că va trebui totuși să-i mărturisească despre acest semn incredibil.

Publicitate

(Zăpușeala amiezii este ținută sub presiune de norii grei și plați ca niște folii de tablă. Praful înalt, invazie de minuscule lăcuste de piatră abătută asupra orașului, nu cruță nici ochii și nici laringele locuitorilor. Steagurile flasce își preling culorile în adânciturile cutelor, la răcoare, anesteziind elanurile patriotice. Mașina cu braț mobil, destinată întreținerii rețelei electrice, se deplasează lent, ca și cum s-ar afla în fruntea unui convoi funerar, către stâlpul de alături. În țarcul din capătul brațului telescopic, ca într-un ring de box la scară redusă, un adolescent în tricou și pantaloni de trening protejează snopul de steaguri cu pânza înfășurată în jurul bețelor. Stâlpii de iluminat public emană raze scurte, decolorate de strălucirea soarelui, dând parcă, atât cât pot, o mână de ajutor la fixarea drapelelor. Hardughia se oprește silențios. Un cap se ițește pe fereastra mașinii, se răsucește pentru a privi în sus, tendoanele gâtului se încordează. Adolescentul îi face semn cu brațul să dea înapoi. Capul se retrage în cabină, mașina tremură, rafale de fum negru deviază traiectoria celor de pe trotuar. Adolescentul ridică palma, ca un arbitru, spre oglinda retrovizoare. Hardughia icnește și rămâne neclintită. Proprietarul capului se aruncă vesel din cabina înaltă. Se dă doi pași înapoi, evaluează poziția mașinii în raport cu stâlpul și, pentru a pecetlui manevra impecabilă, își sărută vârful degetelor adunate laolaltă. Adolescentul îi răspunde cu același gest. Un bărbat în salopetă, desprins din fluxul trecătorilor, se apropie vioi de șofer. Își dau mâna. Schimbă câteva replici și se amuză. Bărbatul în salopetă își pipăie hainele, scoate un pachet de țigări și, printr-o scuturătură a mâinii, îl îmboldește pe celălalt să se servească. Amândoi își aprind câte o țigară. Șoferul se sprijină cu spatele de roata înaltă a mașinii. Bărbatul în salopetă sugerează, cu brațele în aer, un cerc mai mare decât l-ar putea el cuprinde.

Şoferul își face cruce. Adolescentul stă pe vine, cu brațele și bărbia sprijinite de marginea ringului. Se ridică, scutură picioarele unul câte unul, își întinde mâinile în laterale, într-un simulacru de exercițiu fizic. Se apleacă peste țarc, pentru a-i vedea mai bine pe cei doi de la poala mașinii. Se retrage. Alege un steag și îi desfășoară meticulos pânza. Își îndepărtează picioarele pentru a căpăta stabilitate și, cu mișcări ample, flutură drapelul, cu ochii pironiți pe umbra de pe asfalt. Prinde capătul pânzei cu mâna și o orientează după soare, până când găurii din drapel îi corespunde pe asfalt un disc de lumină. Îngustează și lățește de mai multe ori spotul luminos prin mișcări dibace ale pânzei. Își lipește steagul de față, cu decupajul în dreptul nasului și al gurii. Pata luminoasă a dispărut. Își potrivește apoi gaura în dreptul ochilor și rotește capul în stânga și în dreapta, curios cum se vede lumea din această perspectivă. Încearcă să-și tragă pânza steagului pe cap, cum ai îmbrăca un pulover, însă diametrul deschizăturii se dovedește insuficient. După două încercări, abandonează ideea. Cu genunchiul fixează bățul steagului în colțul ringului, cu stânga îi încordează materialul textil, iar dreapta o introduce prin decupaj. Vesel, face trecătorilor din mână. Nu-i răspunde nimeni. Rotește palma către sine, o saltă mai sus și își face sieși din mână. Acum nu mai fumează decât bărbatul în salopetă. Şoferul s-a lăsat pe vine, rezemat de cauciucul din față al mașinii; e fix cât roata.)

Episodul 3

(în care Tantilili își divulgă slăbiciunile)

Își șterse mâinile de un prosop și își roti mulțumită privirea prin bucătărie: ai fi putut alege mac în ea. Nu arăta ca în filme, dar măcar era curată. Oala clocotea pe aragaz, aburul se bulucea pe fereastră. Dacă ar fi fost mai tânără, s-ar fi dus și ea să muncească prin Israel sau Italia, cum auzise că fac unele femei, poate chiar în Brazilia. La ce bunătățuri gătea ea, nici nu se gândea să nu-și găsească urgent ceva de lucru. Numai la mirosul borșului ei de sfeclă roșie, le-ar fi lăsat brazilienilor gura apă. Însă la vârsta sa n-o mai angaja nimeni și nici ei parcă nu-i mai ardea să se ducă de nebună prin lume. Cum nu putea da timpul înapoi, nu-i rămânea decât să se mulțumească cu ce are, oricum mai mult decât alții. Ca de obicei, în chestiuni care nu mai puteau fi schimbate, se resemnă constatând că asta era

soarta celor care, asemenea ei, crescuseră odată cu comunismul. Ceea ce nu însemna ca uneori nu-l regretă. Nu, nu avusese funcții în partid, nu avusese privilegii, dar nu o dusese rău. Cu excepția filmelor braziliene. Numai că despre ele nu aflase decât după moartea lui Ceaușescu, așa că abia acum o ducea rău în comunism, după ce comunismul trecuse și ea aflase cum ar fi putut s-o ducă. Așa că uneori se gândea că ar fi fost mai bine să nu afle niciodată ce pierduse atâția ani, căci n-ar mai fi avut ce regreta, așa cum cei care muriseră înainte n-aveau de ce să le fie necaz că, de exemplu, nu băuseră niciodată Coca-Cola. Ridică prudentă capacul de pe oală, cu un prosop. Cu o lingură de lemn, gustă borșul. Mai adăugă un praf de sare și mestecă. Alteori își spunea că Ceaușescu ar fi trăit mult și bine dacă ar fi dat filme braziliene. Lumea ar fi stat mulțumită în fața televizorului și nici prin gând nu i-ar fi trecut să iasă în stradă; ar fi avut ce povesti la serviciu și nu ar mai fi spus bancuri, să râdă toți de el. De ce să nu recunoască, îi era ciudă că pierduse atâtea episoade pe care ar fi putut să le vadă până în ’89. O înțelegea bine pe acea telespectatoare, grav bolnavă, ce trimisese o scrisoare la televiziune în care îi ruga să difuzeze mai multe episoade odată, poate prinde și ea sfârșitul filmului. Toată viața făcuse serviciu, călcase rufe, crescuse copii, gătise și spălase, fără nici o altă bucurie; acum, după revoluție, ca și ea, descoperise serialele braziliene, însă doctorii spuneau că nu mai are mult de trăit. Nu merita, oare, să afle cum se sfârșește filmul? Privi pe fereastră, nici urmă de Silvian. Poate se rătăcise în piață. Chicoti. Plecase îmbufnat ca văcarul pe sat, nici măcar budinca n-o terminase. Ea una nu putea înțelege cum un om așa deștept, ca Silvian, doar fusese director de școală, se putea supăra fiindcă îți cumperi televizor color; și nici măcar nu era pe banii lui. Îi primise de la derbedeul ei de fiu, din Germania. Silvian nu-i lăudase absolut deloc budinca, ceea ce-o mâhnise mai mult decât cuvintele lui: „Dacă îți iei color, eu nu mai calc pe aici”. În definitiv, asta îi plăcea cel mai mult la Silvian: știa să-i aprecieze mâncarea. Găsea cuvinte măgulitoare pentru fiecare miros, pentru fiecare gust, plescăia din limbă, mesteca încet, amușina farfuria, se lingea pe degete. De ce să nu recunoască: în astfel de momente, pieptul i se umfla ca un balon, gata să o ia pe sus. Pentru o gospodină ca ea, cuvintele lui, din care unele abia știa ce înseamnă, erau cea mai bună răsplată. Răposatul bărbat-său înfuleca de prin oale, chiar mâncăruri reci și sleite, era rău la foame, înghițea cartofii întregi și carnea nemestecată, fără să le simtă gustul.

Sorbea borșul din farfurie, îl trăgea cu viteză, ca un aspirator nou-nouţ, zarzavaturile și tăițeii din lingură parcă prindeau aripi, indiferent dacă era fierbinte sau rece, și o ștergea la treabă. Tot timpul era pe fugă, alerga dintr-o parte în alta după un ciubuc, niciodată nu avusese timp să plescăie de plăcere. Băiatul, și el mâncase pe apucate, mereu avea ceva de rezolvat cu băieții din cartier, până a pleca în Germania. Băga ceva în fizic, cum spunea el, mai mult după miezul nopții, frânt de oboseală sau duhnind a băutură. Privi ocrotitor oala de pe aragaz. Capacul sălta puțin, ba într-o parte, ba în alta, lăsând să țâșnească jerbe de abur cu miros de sfeclă, parcă gata să-și ia zborul, asemenea navetelor spațiale despre care văzuse un documentar cu două zile în urmă. Numai Silvian mânca cu delicatețe, atent cu fiecare fel în parte, comentând întruna ca un crainic sportiv. Lăsă oala bolborosind, mai înălță o dată capul în dreptul ferestrei, scrutând strada, și se îndreptă spre sufragerie, căutând din ochi telecomanda. Se lăsă indecisă în fotoliu, aprinse televizorul și, în poală, mângâie telecomanda ca pe un animal de casă întesat de butoane. Nimeri în mijlocul unei reclame la chiloți absorbanți, în timp ce o mamă își lipea obrazul trandafiriu de fundul rotofei al unui bebeluș, întrecând-se care dintre ei e mai catifelat. Zâmbi în sine unei amintiri. Prima dată când văzuse reclame la televizor, după ’89, căci înainte nu exista așa ceva, crezuse că s-a defectat televizorul, că se suprapun canalele, cumva. După metoda veche, însușită de la răposatul, se năpustise asupra televizorului, mai ales că-i întrerupsese filmul ei preferat, pregătită cu doi pumni pentru deasupra și o palmă pe laterală, noroc că o potolise băiatul: stai, mamă, nu-l nenoroci, că nu-i vinovat. A priceput cu greu ce căutau acele doamne frumos îmbrăcate, ca de oraș, cu cutii de detergent în brațe, de parcă s-ar fi dus în centru să-și spele rufele, taman în mijlocul filmului ei, când era acțiunea mai palpitantă, și o vreme fusese foarte supărată pe ele, le ocăra cum îi venea la gură; până a rămas singură. După aceea, încetul cu încetul a început să se obișnuiască cu ele, să stea la taifas până la reluarea filmului, să se împrietenească. Își spunea că publicitatea e tot un film brazilian, un film ce repetă de nenumărate ori același episod, ca să apuce să-l vadă toată lumea. Începuse să îndrăgească personajele, chiar dacă știa pe de rost ce vor face. Când era binedispusă și de față se găsea vreo vecină – cu Silvian nu îndrăznea asemenea jocuri –, se amuza poruncindu-le personajelor comportamentul.

— Acum, hai, fii fetiță cuminte și dă-i un pupic băiatului de pe motocicletă, îi spunea fetei blonde și fata se executa, iar vecina se prăpădea de râs.

— Eu zic că ar fi bine să ții ca lumea dopul în mână, altfel îl scapi și-o să-l cauți de-o să-ți vină acru...

Băiatul cu părul vâlvoi scăpa dopul de la răcoritoare, dop care se rostogolea printre picioarele trecătorilor, îl căuta disperat, vecina leșina în hohote.

— Acum te duci și scuturi antena! – și bărbatul se ridica din fotoliu, urca pe bloc și scutura antena.

Era distractiv; în plus, se simțea bine, era singura dată în viață când cineva o asculta întru totul, fără să cârtească.

Cu Silvian pățise altceva. Ca să nu se simtă singură, ea mai obișnuia să le dea nume fetelor din reclame, așa cum punea nume păpușilor când era mică.

— Uite-o pe Bibi, i-a prezentat cu degetul într-o după-amiază o fetișcană călare pe motocicletă, cu o Coca-Cola la gură.

— De unde știi cum o cheamă? a tresărit surprins Silvian, care era obișnuit să-și cunoască toți elevii după nume.

— Păăii, nu știu cum o cheamă, așa am botezat-o eu, s-a fâstâcit un pic, oarecum rușinată. E noră-mea, a trecut ea pe glumă.

Glumă și nu prea, căci îi trecuse prin gând că, în Germania, băiatul ei poate se va însura cu o fată asemănătoare, să lase tot blocul cu gura căscată.

— Termină cu prostiile! a curmat el discuția, fără simțul umorului.

Din primele mărci primite din Germania și-a cumpărat și ea, de curiozitate, o sticlă de Coca-Cola. Să fie în ton cu Bibi, cu noră-sa, cum îi plăcea să glumească. Ar minți dacă ar pretinde că nu i s-a părut bună, pișcă la limbă grozav și, după câte se vorbea, era preparată după o rețetă secretă, și nu din zahăr ars, cum părea când o vedeai doar în sticlă. Cine gusta măcar o dată era lămurit pe deplin că nu este din zahăr ars; doar cei care nu puseseră nici un strop pe limbă puteau să scornească așa ceva sau să întindă vorba mai departe. Apoi a achiziționat o râzătoare, comandând-o prin poștă, deși mai avea una în dulap, dar nu o râzătoare oarecare, ci una complexă, cu set de lame, de inox, multifuncțională, cum fusese prezentată. O gospodină ca ea măcar la bătrânețe merita asemenea minunăție, mai ales că nu costa decât câteva mărci. N-a răbdat-o inima să nu comande și un set de

cuțite, deși, cinstit vorbind, mai avea două, dar s-a lăsat ademenită de prețul incredibil de mic. Şi-a zis că în cele din urmă nu avea ce pierde, putea fi făcut cadou cu o ocazie oarecare sau putea fi dat de pomană când va muri, „doar nu cere de mâncare". În ultima vreme obișnuia să-și cumpere una sau alta, schimbând câteva mărcuțe, numai dacă le vedea la televizor, ca să știe exact pe ce dă banii, căci era imposibil să încerci toate felurile unui produs pentru a vedea care-i mai bun. După părerea ei, înainte era mai bine; nu se găsea decât Dero, așa că asta trebuia să cumperi, atunci când găseai, nu-ți umbla capul ca girofarul în magazin, până să te hotărăști. Înainte, când luai o cutie de Dero, te bucurai ca un copil; acum, indiferent ce detergent ai cumpăra, chiar dacă-i pe alese, tot îți pare rău, te gândești mereu că poate te-ai păcălit, poate altul era mai bun sau la fel de bun, dar mai ieftin. Acum niciodată nu ești mulțumit, pe când înainte tot timpul erai vesel. Ea, ca să-și ia de o grijă, dădea banii pe ce se prezenta pe parcursul filmelor braziliene sau se consulta cu vecinele, în timp ce-și povesteau serialul. Așa se hotărâse pentru un Samsung. Chiar dacă Silvian fusese neașteptat de țâfnos în ultima discuție, ba chiar îi lăsase și budinca pe jumătate în farfurie, ea nu se va lăsa înduplecată, voia să vadă pantofi, rochii și pălării pline de prospețime, canapele, perdele și candelabre neofilite, cu gustul intact, voia un televizor color. Nu înțelegea cum un om așa deștept ca Silvian, doar fusese director de școală, putea fi uneori așa de încuiat; ba, mai mult, cum putea sta în casa cu un televizor alb-negru, care de o bucată de vreme nici măcar n-avea sonor. Oala sfârâi cadențat, ca o locomotivă cu abur care își anunță sosirea în gară. Capacul juca pe crestele borșului, aproape fără a atinge buza de metal. Dădu flacăra ochiului la mic. Găsind ușa deschisă, mirosul de mâncare năvăli în restul apartamentului. Tantilili suflă în lingura de lemn, stârnind valuri învolburate cu zarzavat. După ce gustă, stinse flacăra, adăugă mărar proaspăt și puse din nou capacul. Deschise mai larg ferestrele, lăsând aburul să se înșurubeze în aerul de afară. Dădu cu ochii de Silvian. Stătea pe bancă, cu ochii ca două monede de aluminiu. Cu constituția lui măruntă, ușor aplecat în față și cu mâinile pe genunchi, părea o notă de patru. Sacoșa era goală, înfășurată în jurul mâinii. Tantilili nu se putu stăpâni să nu se gândească la bunătatea de miros de borș de sfeclă care se răspândise în casă fără a gâdila nările nimănui, la culoarea de mărgean îngropată sub lespedea capacului fără a încânta nici o privire și îi flutură din mână cu blândețe.

Duminica domnului Chichifoi

Domnul Titi Chichifoi, începând de prin luna mai, în fiecare duminică dimineața tăia câte un iepure. Se trezea pe la șapte, se spăla pe ochi și, pe stomacul gol, începea să-și ascută cuțitul. Operațiunea dura între cincisprezece și douăzeci de minute, după cum doamna Clara Chichifoi îi utilizase tăișul în alte scopuri, cu toate că el, soțul ei, îi interzisese cu desăvârșire acest lucru. Dar nu se putea supăra pe Clara, deoarece, chiar de la bun început, adică chiar din momentul când l-a rugat pe nepotul său, maistru la IUPS, să-i confecționeze un instrument adecvat sacrificării micilor animale, a știut că soția sa nu se va putea abține să-l folosească în scopuri străine. Cât timp ascuțea „hamgerul", cum îi plăcea doamnei Clara să-l numească, cugeta la alegerea ce o avea de făcut, ce exemplar va sacrifica în acea dimineață de duminică însorită, când razele blânde poposeau pe paharul cu vin rubiniu. Iepuroaica aceea cu pete negre? Năzdrăvanul care evadase cu două zile în urmă? Cel cu un fluture alb pe bot? Şi tot așa, îl cântărea pe fiecare, fără a se putea hotărî. Apoi mai gusta din vin, fiindcă ajungea, inevitabil, ca de fiecare dată, la problema dacă el este sau nu ca un Dumnezeu pentru iepuri și, în acest caz, se împotmolea în chestiunea dreptății, ce era prea complicată pentru a fi expusă. Mai mult o simțea, ca un hățiș de sentimente contradictorii, care forfotesc continuu, ca iepurii când te simt că le aduci lucerna. Cert este că, atunci când punea degetul mare pe tăiș, încercându-i virtuțile, se producea ca o scânteie, ca un șoc electric care îi convulsiona trupul, îl zguduia din toate încheieturile, o căldură nespus de plăcută îi pigmenta obrajii și el afla cu clarviziune care iepure va trebui să-și dea obolul. Așa îi plăcea să glumească. Se ducea spre cușcă, la întâmplare, apuca de urechi sau de ceafă un exemplar și, fără nici o șovăială, curma țipetele ascuțite ale rozătorului. Doamna Chichifoi, în spatele ferestrei, își făcea două-trei cruci largi, murmura o rugăciune și bătea câteva mătănii. Măcar atâta laudă să aducă lui Dumnezeu, dacă tot nu apuca, de când avea nepotul pe cap, să mai ajungă duminica la biserică. Domnul Titi Chichifoi depunea cu precauție – pe un taburet așezat din vreme în preajmă – cuțitul însângerat, puțin incomod la înjunghiat din cauza dimensiunii. Lungimea excesivă se explica prin faptul că nepotul,

maistru la IUPS, cu spirit de prevedere, se gândise ca nu cumva mâine-poimâne unchiului său să-i vină a crește și porci și, eventual, să-i mai solicite alt cuțit. De această dată fu sacrificat un iepure bej, fără un ochi și, în consecință, numit „Chiorul”. Fiindcă, în opinia sa, fiecare trebuia să poarte un nume, concluzie dobândită din cultura generală. Agăță iepurele de cuiul bătut într-o creangă a prunului și privi cum se scurge sângele. Jos, printre găinații de găină și fire vestejite de lucernă, peste sângele închegat de săptămâna trecută, se forma o nouă baltă la care vor veni să lingă pisicile. „Asta-i viața!”, suspină în gând și mai sorbi două guri din vinul sângeriu.

— Vă salut, dom’ director general, îl trezi din reverie bubuitul unei voci dogite, venind dinspre un ins mărunțel, cu ochii suficient de sticloși pentru acea oră a dimineții.

Înainte de a răspunde, privi instinctiv către sticla adăpostită după burlan: era pe un sfert, așa că-i răspunse vesel:

— Ehe! Să trăiți, dom’ inspector! Să trăiți!

Cel numit *dom ’ inspector* se apropie, rupse o frunză de viță-de-vie și începu s-o fărâmițeze, urmărind dâra de sânge. Când obosi, se așeză pe vine, cu spatele sprijinit de perete. Avea răbdare, știa că niciodată domnul Chichifoi nu tăia un iepure fără să aibă vreun păhărel de ceva. De dincolo de turnul de apă se auziră bătăi de clopot. Domnul Chichifoi se apucă tacticos să jupoaie iepurele, urmărind atent fiecare incizie, fiecare fibră a cărnii.

— Să te ajut cu ceva, dom’ director general?

Nu, îi răspunse, n-avea cu ce să-l ajute, și îi turnă un pahar cu vin.

— Din păcate, asta-i tot!

Insul pirpiriu îl privi cu recunoștință și nu se grăbi să termine paharul. Îl știa el bine pe Chichifoi, nu rămânea niciodată fără o rezervă cât de mică, deh, doar fusese portar o viață întreagă la căminele de nefamiliști. Frumoasă viață! Nu ca el, la încărcat și descărcat vagoane, la rupt oasele, îl vizita, da. Adesea. Ehe, stătea ca boierul, avea reșou, era cald, încălzea cârnăciorii cu fasole și toată lumea îi striga: „Să trăiți, nea Chichifoi!”. Da, o sticluță de vodcă întotdeauna era de găsit la el. Când avea și el mai mult, dădea mai mult! Veneau băieți cu fete, n-aveau voie să intre cu fete: ia de-aici, dom’ Chichifoi, bani, cârnați, vin, țuică... El stătea la călduț și le consuma pe toate, rând pe rând. Avea dulăpiorul lui cu provizii. Oricând,

oricând la el găsea ceva bun. Niciodată n-a plecat de la el cu gâtul uscat, nu, niciodată. Să-i dea Dumnezeu sănătate!

— Ehe, alte vremuri, băi Ilie, comentă domnul Titi Chichifoi, întinzând blana bej pe o crăcană și îmbujorat de amintiri. Acum sunt pensionar, băi Ilie. Nu vezi? M-am apucat de crescut iepuri.

Era ca-n rai acolo, la el, în cămăruța aceea mică, dar ce-i trebuia mai mult? Avea un reșou ca de jar, puteai părpăli și o felie de carne, călduț, cu dulăpiorul totdeauna plin. Ținea minte că o dată, era iarnă, era frig, el descărca un vagon de anvelope sau nu, nu, de cutii mari de marmeladă, veniseră pentru unitatea militară, i-a adus și lui Chichifoi marmeladă. Ținea minte perfect, au mâncat cârnăciori cu fasole și toți care treceau le ziceau: „Să trăiți!" sau „Ce mai faceți?", „Poftă bună!" ‒ iar el, Chichifoi, numai dădea din cap. Au spart și o ceapă. După aceea au mâncat marmelada care se dezghețase între timp și au băut vin. S-au încălzit bine la reșou. Au dus marmeladă și la copii.

— Era, băi Ilie! Era! Când a fost, a fost; când nu mai e, nu mai e...

În ultimă instanță, și lui îi dădeau lacrimile când se gândea la acele vremuri, așa că se hotărî să mai scoată o sticlă de vin, chiar cu riscul ca vocea doamnei Chichifoi să răsune până noaptea târziu.

Când o cunoscuse, Clara nu era așa și nici el nu era așa. El era tânăr, cu mult mai tânăr, s-ar putea spune, și mergea agale. Niciodată în viață nu s-a grăbit, așa cum nici tatăl său nu se grăbise. A trăit 90 de ani, fuma pipă și stătea la coadă la lapte, unde a și murit. Senin, fără îndoială, totdeauna explicând ceva. Ura și acum vremea când a fost căruțaș la moară, la insistența tatălui, pe care nu l-a contrazis nici acum nu știe de ce. Nu fusese sever niciodată cu copiii, doar la mama lui se răstea. Poate de aceea. Era în perpetuă ceartă cu vlăjganii morii, proști murdari de făină, mirosind acru. El era curat datorită unei mame destoinice, care freca și spăla toată ziua, orice. A plecat de acolo cu prima ocazie, nu-i plăceau nici caii transpirați, bălegându-se din mers. De când a ieșit la pensie, a început să crească iepuri. Niciodată nu s-a întrebat de ce iepuri, și nu altceva, până într-o zi. Atunci și-a dat seama, dacă ar fi să recunoască cu toată sinceritatea și dacă așa ceva există, că îi părea rău de multe lucruri. Multe și dintre cele mai diferite, la care nu știa de ce nu se gândise până atunci. Poate, dacă nu s-ar fi gândit la ele, nici nu i-ar fi părut rău. Dar este ceva greu de spus, mai ales de verificat. De astfel de lucruri inutile se săturase în chioșcul lui strâmt de

la intrarea în cămin, unde, într-adevăr – Ilie avea dreptate –, toată lumea îl saluta respectuos. Nimic nu i-a plăcut mai mult în viață decât să stea la cald, să bea o țuiculiță bună, să mănânce bucate apetisante, îndeosebi cârnăciori cu fasole, să stea pe gânduri și să fie salutat respectuos. Dar mai ales să stea pe gânduri, fiindcă natura serviciului său îl obliga la acest lucru. De aceea el putea merge și sute de kilometri cu trenul singur-singurel, lucru care i s-a întâmplat întocmai când a fost la Herculane, la băi. De la îndeletnicirea cu căratul sacilor la moară a trecut imediat în serviciul de pază și protecție a căminelor de nefamiliști, de unde n-a mai plecat toată viața. Ştia pe de rost fiecare cotlon, fiecare treaptă, fiecare stingător de incendiu, fiecare scârțâit de ușă. Două sute doi scârția cel mai neverosimil, abia auzit, destul de complex pentru o ureche obișnuită. Numai o ureche de portar cu vechime și cu pasiune pentru munca sa, un împătimit al căminelor, putea desluși acel sunet stingher, incomparabil cu oricare altul. Cunoștea fiecare clanță, fiecare picur de vopsea căzut aiurea, pe banda neagră de pe margine, fiecare coșcoveală, adâncă sau superficială, mică sau lățită, de pe brâurile verzi ale holurilor. Când se făcea curățenie generală, parcă îi murea cineva. Când se muta un locatar, tot așa. Umbla tulburat câteva zile, năuc, împleticit. Parcă nu mai cunoștea pe nimeni, ca un pacient pe holurile unui spital, parcă cineva îi voia răul. Ştia pe de rost fiecare miros. Pentru băieții de după ușa cărora mirosea a cârnăciori cu fasole simțea o duioșie subită, o prietenie fără cuvinte, le accepta sticla de vin cu mult mai multă căldură în ochi. Numai mirosul de var proaspăt îl debusola, îl fugărea în cușca lui, în carapace. Acolo își pansa rănile, pândind. Când Ilie venea înfrigurat, îi vorbea. Ilie muncea la gară și bea vodca din picioare. Așa ceva el nu încercase niciodată, nici nu știa că se poate. Ilie îl invidia și lui îi făcea plăcere. Îi dădea tot ce avea mai bun. „Să trăiți, dom' director general!”, îi striga Ilie. Chiar și în glumă, respectul tot respect rămâne. „Ia, Ilie, și mănâncă! Ia, Ilie, și bea!” – așa-i spunea. Iar cât timp Ilie mânca, el se cufunda într-o carte. O carte groasă, roșie, cu tartaje tari, cu un cerc negru în care era desenat un vultur. Un vultur și încă ceva, nu mai ținea minte exact ce. Se ștergea Ilie la gură și stătea. Se scărpina la ceafă, se descheia sus la cămașă. „Ce-i aia, dom' director general?”, întreba nădușit Ilie. „Ce să fie, un fel de povești de-ale grecilor!”, și umplea din nou paharele cu vin. Avea paharele lui, proprietate, frumoase, nu borcane de muștar. Acolo, în chichineața lui, a citit aproape

toată biblioteca destinată celor trei cămine de nefamiliști. Un raft sau două poate să-i fi rămas, în mod excepțional, cele din dreapta jos.

***

— îmi place, domnu' Chichifoi, în fiecare duminică, la datorie! Dați pielicica, oleu, oho, frumușică, ia să vedem cât face. Aașa, poftim banii, domnu' Chichifoi, vă aștept și duminica viitoare.

Omulețul grăsuliu vorbea așa de repede, încât el niciodată nu reușea să mai scoată un cuvânt. Se învârtea ca un titirez prin magazia cu teancuri de piei și saci de lână. Îți dădea banii cât ai zice pește și privea, peste umăr, la clientul următor. Nici la revedere nu apucase să-i spună.

***

Cel mai mult s-a minunat când a dat peste *Dicționarul explicativ al limbii române,* nicicând n-ar fi bănuit că există atât de multe cuvinte în limba noastră. Din când în când citea două-trei cuvinte și le memora. Așa i-a spus unei tinere gingașe, cochete că e inexpugnabilă ca o cetate cu creneluri și ea a râs. A râs și l-a luat de bărbat. A devenit doamna Clara Chichifoi, coafeză de categoria întâi, actualmente pensionară, cu un nepot. În plus, a mai citit două broșuri lăsate de o femeie înaltă, îmbrobodită, care pretindea că e martoră pe undeva.

***

„Vă salut!” „Vă salut!”

***

Pe una dintre ele era desenat un ochi mare uman, vorbea de perfecțiunea văzului și alte lucruri asemănătoare. Dar cel mai mult i-a atras atenția faptul că de acolo rezulta că Dumnezeu știe biologie, nu glumă.

Relația lui cu Dumnezeu consta în aceea că se cunoșteau din vedere, dar nu se salutau, vorba unui verișor. Adică, uneori, mai ales seara, când era frig afară și stătea pe gânduri, se gândea cum arată acel jumătate om – jumătate Dumnezeu. Cum arată acea ființă atotputernică aducătoare de moarte. Arată cu degetul: „Tu mori!”, și tu imediat mori. Azi ești înstărit, cu serviciu, cu femeie frumoasă, cu bani strânși de concediu și mâine pac! vine degetul: „Tu mori!”, și tu imediat mori. Unde e iubirea? Azi ești sănătos, voinic, bei cât un vițel și nu ți-e rău, iar mâine, pac! degetul: „Tu mori!”, și tu imediat mori. Sau, mai rău: „Tu te îmbolnăvești!”, și tu imediat te îmbolnăvești. Te îmbolnăvești, rămâi sărac, te lasă și femeia, nici prietenii nu te mai cunosc, te prinde fără bilet în tramvai, îți fură pantofii din picioare când ai adormit pe bancă, în gară. Unde e iubirea? Cum a venit șeful lor și a arătat cu degetul către Costel Avăcăriței: „Tu zbori!”. A doua zi dimineață i-a desfăcut contractul de muncă pentru grave nereguli în serviciu. Fusese găsită o fată într-una din camerele de băieți, care nici măcar nu intrase în schimbul lui. Unde e dreptatea!? Începând cu a doua zi, Costel Avăcăriței nu a mai fost portar și nu mai putea fi niciodată în viața lui. Atunci el, Titi Chichifoi, oricât de îngăduitor, când vedea o fată intrând, întindea degetul: „Alo, domnișoară, lăsați buletinul la poartă!”. Şi bătea cu degetul în polița ghișeului, arătându-i exact unde să-l pună. Iar fetele și băieții se supărau pe el, dar degeaba încercau să-l faulteze. În lipsa șefului, el era un fel de Dumnezeu al Căminului. Ar fi vrut să fie bun, să fie îngăduitor, să-i lase să se bucure câte o noapte, dar nu se putea; cel puțin o perioadă, până se mai liniștea și șeful cu controalele lui. Era numai un fel de Dumnezeu-al-Căminului, atât timp cât putea fi oricând prins în neregulă și dat afară. Era jumătate-om, jumătate-Dumnezeu-al-căminului. Așa se întâmpla și cu șeful lui, care avea și el un șef. Şi așa mai departe, până la șeful șefilor, care ar trebui să nu mai aibă nici un șef și care poate face controlul tuturor controalelor. Acesta să fie Dumnezeu? Dacă acesta era, atunci el nu exista. Pentru că nu există, în primul rând, o persoană care poate face controlul tuturor controalelor. Întotdeauna o persoană, un șef, un director, era controlată de o altă persoană, care, la rândul ei, era controlată de o alta, care, la rândul ei, era controlată de o alta, într-un fel de lanț sau chiar de cerc. Ceea ce înseamnă că, într-un anumit fel, oamenii sunt, fără să vrea, unii pentru alții, un fel de Dumnezeu sau, mai degrabă, jumătate-oameni, jumătate-Dumnezei. Apoi se mai întâmplă un lucru neobișnuit, care-i

întărea această convingere, și anume că el, Titi Chichifoi, era un fel de Dumnezeu al căminului doar în timpul serviciului, după aceea venea Costel Avăcăriței, care era și el un fel de Dumnezeu, apoi Valerica Pițigoi îl înlocuia, făcând proces-verbal de predare-primire, iar el, Titi Chichifoi, în vremea aceasta, acasă, era un fel de Dumnezeu pentru copilul lui, pentru Fănică, dar, lucru ciudat, nu tot timpul, pentru că, atunci când Fănică avea școală, învățătoarea era Dumnezeul lui Fănică, iar în pauză Fănică rămânea așa, fără nici un Dumnezeu. Așa că, în acel moment, cei mai mari îl băteau și-i luau banii de brânzoaică.

În cârciumă mirosea a balegă de porc și a urină. Fumul de Carpați, în nori groși, camufla tavanul. Un pui de țigan, într-un hanorac roșu, strângea halbele și ștergea masa cu mâneca. Scrumierele pline le deșerta într-o găleată cât el de mare, pe-un sfert cu apă.

— Ehe, ehee, să trăiți, dom' inginer! Parcă așa, nu? îl întâmpină după doi pași o voce groasă, impertinentă.

Tuflit în scaun, Firicel Dinu, cu mai multe halbe goale în față. Alți doi țigani, lângă el, mâncând semințe, scuipau cojile la întâmplare.

Într-un colț, televizorul atrăgea privirea celor singuri la masă. O femeie dansa, aproape goală, fără sonor, pe ecran. Din când în când ridica piciorul, stârnind fluierături.

— Dom' inginer, se spune prin târg că nu prea îți mai regulezi nevasta, e-adevărat? Ha! Ha! Ha!

Domnul Titi Chichifoi se așeză la altă masă și comandă o vodcă.

— Am auzit c-ai îngropat-o cu șapte popi când ți-a murit muzicuța, dom' inginer, e-adevărat? Ha! Ha! Ha!

Replica întoarse mai multe capete, stârnind zâmbete.

— Că ai parale, o viață ai jecmănit la cămine și pe mine nu mă lăsai la călduț cu gagica.

— Păi, ce să faci tu cu ea? ripostă prompt domnul Chichifoi, în disperare de cauză.

Dar, spre dezamăgirea lui, nimeni nu râse.

Femeia întoarse fundul spre sală, coborându-l încet, într-un ritm neauzit. Paraliză orice activitate. Puiul de țigan încremeni cu găleata în brațe. Când ajunse cu fesele aproape de scaun, femeia sări ca un arc și se întoarse cu fața spre admiratori. Aplauzele se amestecară cu fluierăturile.

— Dom' inginer, și Clara matale tot așa îți face prin casă?

Domnului Titi Chichifoi îi păru că râsul nu vine din sală, ci de undeva de deasupra, de pe norii de fum, unde un Dumnezeu rău stă și îl pândește, îi arată limba, îl batjocorește.

— Am auzit că vinzi pielicele de iepure ca să-ți mai permiți câte o penicilină, e-adevărat? Ha! Ha! Ha!

Domnul Titi Chichifoi se chirci, ca și cum l-ar fi fript cineva cu țigara deasupra buricului. Se ridică, îndreptându-se spre ieșire.

— Mai tacă-ți fleanca, borâtule, că nu-mi iese! strigă un ins fălcos, cu ochii înotând în grăsime, care completa integrame.

Firicel Dinu tăcu ca prin farmec, năucit. Dar domnul Titi Chichifoi deja nu mai auzea.

Afară se lăsase o ceață groasă ca smântâna. Sau poate un fum, un fum înecăcios, ca și cum sute de mii sau milioane de fumători de Carpați s-ar fi adunat în piață și și-ar fi aprins simultan țigările. El orbecăia. Nu vedeai nici cât să-ți bagi degetele în ochi. N-ar fi putut spune cât a rătăcit astfel, dar, când lumea a început să se mai limpezească, era numai la câțiva metri de ușa cârciumii, vizavi de hala de carne și pește. Ceața s-a risipit așa cum a venit, pe neașteptate. Un soare verde ca fierea atârna deasupra orașului, împrăștiind o lumină acvatică. O țărancă grasă își făcu două cruci repezite și se opinti să atingă pământul cu mâna. Un vânzător cu halat bleumarin rămăsese cu lada de conopidă în brațe, prostit, cu ochii în cer. Se auzi un scâncet de copil înspăimântat. Apoi răsăriră altele, ca focul care se ițește pe unde nu te aștepți. Nu se știe de unde a pornit strigătul, dar toată lumea le-a auzit: „Hala! Hala!”, „Minune!”. Femeile s-au aruncat în genunchi cu brațele înainte. Abia apoi bărbații. Crucile se întețiră ca grindina. Pe ferestrele de sus ale Halei de carne și pește apăruseră icoane. Pe geamurile pline de praf și găinaț de porumbel, pe care administratorul pieței le spăla o dată la cinci ani, acum se zugrăveau imagini neînchipuit de frumoase. După ce se mai obișnuiră cu minunea, oamenii începură să comenteze, chiar să arate cu degetul.

— Așa icoane nici la Voroneț nu vezi! zise, plină de mândrie, o vânzătoare de castraveți murați.

— Poate numai la Agapia!, răspunse vecina de tarabă.

— Nț, nu cred!, replică prima.

În spatele lor ajunsese și el, Titi Chichifoi. Simțea, expert, să-i fie cu iertare, că pentru el se arătase acea minune, pentru toate îndoielile care l-au

frământat timp de 35 de ani în chichineața de la intrarea căminului de nefamiliști. Când vedea pe pruncul Iisus, parcă mișcând și gângurind în brațele Maicii Domnului, îl podideau lacrimile. Apoi sfinții, ce sfinți! În culori dintre cele mai alese și mai curate, zugrăvite cum numai mâna cerească putea să le zugrăvească. Aure strălucitoare de nu le puteai ține cu privirea, ochii vii, care se uitau în ochii tăi, scânteietori și nobili, îngeri bucălați, cu aripioare, ușoare ca foița de ceapă, îngeri buni cântând imnuri de slavă și laudă, sfinți cuminți, sobri și blajini, aliniați unul lângă altul, de jur împrejurul halei, apoi scene din Apocalipsă, de ți se făcea pielea de găină, draci ca vinetele, cu ochi de tomate, suflete năpăstuite agățate de scara raiului, unele numai într-o mână, într-un deget, urlând cu disperare, flăcări de culoarea sfeclei roșii, draci cu privirea acră și veninoasă, cu coamele cât ardeii capia, ochii cât cartofii și coada îmbârligată ca fasolea pe arac, furci ascuțite, de culoarea tocăniței de dovlecei, și câte și mai câte minunății.

Şi a promis pe loc să nu mai taie iepuri duminica dimineață. Acasă, doamna Clara Chichifoi clătină din cap a neîncredere și-i spuse că, dacă la ora aia mai vrea mâncare, să-și facă.

Postfaţă sau despre distanţa iluzorie dintre ficţiune și realitate

Transnistria.
La umbra statuilor lui Lenin

Mai sunt câteva minute până la vamă. Atmosfera din mașină s-a tensionat brusc, toți tac. Radioul cântă în continuare, în rusește. Melodia e franțuzească. Stepan e aproape sigur că nu ne vor controla actele, căci mașina sa are număr de Transnistria, adică de Republica Moldovenească Nistreană, cum se spune oficial. Dacă ne controlează și văd că suntem români, e foarte posibil să ne întoarcă din drum. Au mai fost cazuri. Au întors autocare întregi care mergeau spre Mănăstirea Noul Neamț. Asta pentru că nici în România nu sunt primite automobilele nistrene. Ochi pentru ochi, dinte pentru dinte, cum s-ar spune. Se zărește vama. Inima s-a făcut cât un vârf de ac. Stepan conduce calm, ocolește obstacolele de piatră puse tocmai pentru a nu intra în linie dreaptă cu viteză. Soldații, cu arme în spate, controlează un autobuz tras pe dreapta. De-o parte și de alta, din camuflaj, ies țevile a două tanchete. Clădirea propriu-zisă a vămii e o cașcarabetă văruită crem, nu mai mare decât un WC public. Stepan salută vameșii cu o înclinare a capului și trece mai departe. Tăcerea continuă, dar inimile își recapătă proporțiile normale. Ba chiar încep să bată. Blocurile din Tighina cresc cu repeziciune, ca într-un film documentar. „Se vede Benderul”, zice Stepan, folosind noul nume al orașului. Blocuri muncitorești, lipite unele de altele, în șiruri nesfârșite. Un siloz pentru cereale le concurează cu succes. Cu toate acestea, e un oraș foarte verde, iar soarele de vară și apa molcomă a Nistrului îi dau un aer duminical. Mașina încetinește brusc, făcându-ne să bâjbâim după un punct de sprijin. După curbă, un filtru militar instalat în capul podului peste Nistru. „Ce se întâmplă?”, întreabă cineva. Vocea îi trădează panica. Nimeni nu răspunde. Un militar scrutează cu atenție fiecare mașină. Din când în când oprește câte una. Din fericire, nu pe a noastră. De pe pod, priveliștea largă a apei umple ochiul. În depărtare, de un nor vinețiu atârnă frânghii de ploaie.

Benderul – intră în vorbă Vitalie –, chiar dacă e după vamă, e jumătate al Moldovei, jumătate al republicii-fantomă. Ordinea e asigurată și de poliția moldovenească, și de miliția nistreană. „De aceea umblă și leii moldovenești, și rublele.” în rest, e interzis să folosești leul moldovenesc sau să-l schimbi. Pentru așa ceva poți fi arestat. Noroc că vânzătorii mai acceptă, pe furiș, plata în lei moldovenești, pentru că sunt mai siguri decât cupoanele lor.

Pe dreapta, cu portiera deschisă, o mașină a Miliției rutiere. Pe sub portieră se prelungește o pereche de picioare feminine. O tânără în fustă mini, cu tricou bine mulat și cu chipiu pe cap se ridică și râde spre noi. Pune mâinile în șolduri și face o piruetă. Are părul lung, până mai jos de omoplați. După ce trecem, ne face bucuroasă din mână. „Milițienii și cadrele armatei au mare succes la fete”, comentează Stepan, „chiar dacă râd de ei pe la spate; le place că au chipiuri și leafă bună”. „Aici sunt șapte femei la un bărbat”, completează Vitalie, „e criză mare, tinerele se dau până și la călugării de la Mănăstire. Se spune că le fac avansuri nerușinate la spovedanie, iar mai zilele trecute au fost alungate vreo trei stricate care stăteau goale-goluțe la soare sub zidurile sfântului locaș”. „Cât a șezut aici Armata a 14-a, a mai fost cum a mai fost...”, zice Stepan mucalit.

Lenin dădea zahărul copiilor

La intrarea în Tiraspol flutură biruitor steagul fostei RSSM, sub care se încrucișează frățește secera și ciocanul, croite din piatră, de dimensiuni sovietice. Pe un suport imens de tablă este scris: „55 de ani, 1944-1999”. Înaintăm pe strada Vladimir Ilici Lenin. Din douăzeci în douăzeci de metri, la chioșcuri galbene, de tablă, se vinde cvas. În fața Parlamentului, pe un piedestal supraponderal, Lenin veghează la soarta fiecăruia, cu o mână arătând discret spre viitorul luminos. Totul este din marmură roz. Replici de diferite mărimi și din materiale mai mult sau mai puțin prețioase pot fi întâlnite pretutindeni: în parcuri, ronduri, în fața căminelor culturale etc. Iubitorii reprezentărilor bidimensionale – în mozaic sau desen – nu vor fi nici ei dezamăgiți. Lenin e ubicuu. Cu surâsul lui blând, poate fi întâlnit pe străzi, ca și în mintea sau memoria oamenilor.

Da, a fost copil și Lenin,
Da, a fost și el școlar

Şi în geanta sa pe vremuri
A purtat abecedar.

A rostit cuvântul *mamă*
Şi cu drag l-a repetat,
Iar din mijlocul pădurii
Mamei flori i-a adunat.

Vitalie își amintește perfect poezia, a recitat-o de zeci de ori. Stepan îl aprobă, buzele lui se mișcă recitând fără glas, odată cu ale lui Vitalie. Li se spunea, pe vremuri, când aveau și ei abecedar, că Lenin a fost un copil foarte cuminte și ascultător. O singură dată a spart din greșeală o vază, dar s-a dus imediat și i-a spus mamei ce boacănă a făcut. Fiindcă a recunoscut-o singur, a fost iertat. Vladimir Ilici ținea foarte mult la mama lui, de aceea îi culegea floricele. Vladimir Ilici ținea foarte mult și la cărți. Când venea odată de la bibliotecă, l-au atacat niște gâște. Atunci el s-a lăsat pe genunchi și pe coate și a ascuns cărțile sub haină, ca să nu le strice gâștele. Când l-a văzut mama sa ce haine murdare avea, l-a certat. Apoi, când i-a spus cum a murdărit îmbrăcămintea, mamei i-a părut tare rău că l-a certat.

Un ceai și o coajă de pâine
Rugă să-i aducă grăbit,
La masă-ntre cărți adâncit
Stă Lenin cu gândul la tine.

Tovarășul Lenin bea ceaiul neîndulcit, căci le dădea zahărul copiilor. Da, el ținea foarte mult la copii. Tot ce primea − un măr, un biscuit, un cartof − el trimitea copiilor. „Circula și un banc”, zice Stepan. „Cică odată oamenii muncii i-au adus mai mulți pești. El i-a primit, a luat unul și l-a mirosit; fiindcă nu mirosea bine, a strâmbat din nas și a spus: «Dați-l copiilor!»”

Trecem pe lângă sediul Armatei a 14-a. Pe poartă e desenat un ostaș cu ochii dârji, cu arma în brațe, scăldat în lumina roșie a stelei călăuzitoare. Clădirile − asemănătoare unor cămine de nefamiliști − sunt în cea mai mare parte părăsite. Geamurile prăfuite și pe alocuri sparte par cei o mie de ochi ai unui monstru cu mintea încețoșată. A mai rămas o mică parte a trupelor,

care și-au făcut un post de televiziune. Astfel, locuitorii Tiraspolului pot urmări cântece patriotice, aniversări ale comandanților, interviuri cu simpli soldați sau reportaje despre cum își petrec aceștia timpul liber. Totodată, ei mai pot urmări posturile rusești de televiziune, pe cel al Republicii Moldova, postul lor „național", iar dintre cele occidentale doar MTV, Cartoon Network și Discovery. Ziarele nu se citesc foarte mult fiindcă sunt cam scumpe, mai ales pentru locuitorii de la sate. Se ascultă radioul. În ultima vreme, povestește Stepan, mass-media au fost pline de ororile războiului din Kosovo și, mai ales, de atrocitățile pe care le-au comis albanezii asupra sârbilor. Iar o știre a întors pe dos toți transnistrenii: președintele Smirnov a declarat că a primit o scrisoare din partea lui Bill Clinton în care acesta amenința că următorul război îl va declanșa în R.M. Nistreană. Poporul să se pregătească de luptă. „La voi ce s-a auzit?", întreabă Stepan.

Nu mai există comuniști ca pe vremuri

Afară plouă subțire. Nu înțeleg o boabă, toate inscripțiile sunt cu litere chirilice. Doar cifrele și câteva reclame occidentale la țigări, răcoritoare sau gumă de mestecat îmi dau senzația de ceva cunoscut. La tot pasul vezi uniforme de armată sau miliție. O singură reclamă mare pretutindeni: Sheriff. Un tânăr pedalează puternic întinzând mâinile în lateral și fața în sus, spre ploaie. El și ea cântă cu voce tare într-un părculeț sălbăticit. Mașini vechi ‒ Pobeda, Volga ‒ de 30-40 de ani, cât niște dinozauri, se amestecă cu luxoase mașini occidentale. Stepan povestește că mulți o duc greu, dar e ceva mai bine decât în Moldova. Pensiile întârzie doar o lună, două, nu șase luni, un an sau doi ani. Ele sunt mici, de zece dolari, dar vin aproximativ la timp. Se spune că pensiile sunt plătite de ruși, tocmai pentru ca bătrânii ‒ mai ales cei de la sat — să o ducă mai bine decât cei de peste Nistru. Așa se face că două sate, Kopenka și Varnița, aflate acum pe teritoriul Republicii Moldova, ar vrea să intre în Transnistria. Aici pâinea e ieftină, un leu moldovenesc kilogramul. Cu prețul a două pâini poți cumpăra o sticlă de vodcă. Cu aceiași bani poți cumpăra un bilet de tramvai, dar mulți preferă să bea o vodcă și să meargă pe jos. Cel mai mult beau tinerii, care sunt dezamăgiți și dezorientați. Nimic din ceea ce e în jur nu seamănă cu viitorul luminos din manualele școlare. Ei nu cred în Lenin.

Nu cred, dar gândirea lor nu se poate debarasa de el. Toate simbolurile comunismului sunt păstrate intacte de către puterea politică, dar oamenii nu mai cred în ele. Puțini sunt cei care cred că se vor mai întoarce comuniștii și le vor face dreptate. Majoritatea nici măcar la atât nu mai pot visa. Apoi, chiar dacă ar reveni comunismul, azi nu mai există comuniști ca pe vremuri, comuniști adevărați. Toți sunt niște lichele, umblă numai după interesul lor. Politica este comunistă, dar relațiile economice sunt cele ale capitalismului sălbatic.

Așa aflăm că firma Sheriff este cea mai mare din Transnistria. Ea e în strânsă relație cu vârfurile puterii politice. Se ocupă de import-export, Peco și Telecom. E inițiată de Asociația foștilor milițieni, pe vremea când fiul lui Smirnov era șeful miliției din Tiraspol. După aceea el a ajuns șeful vămii, facilitând relațiile comerciale cu exteriorul. Pentru petrol și telefonie deține monopolul, iar pentru comerț, spune Stepan, e scutită de impozite. E o fabrică de făcut bani pentru nomenclatură. Dolarul circulă mai ceva decât rubla, totul se plătește în dolari. „Poate că v-ar trebui niște legi mai bune...”, îi spun. „Legi avem, dreptate nu-i! De la locurile pentru facultate și până la scăparea din pușcărie, totul se plătește în dolari. Dacă s-ar scula Lenin din spirt, ar muri pe loc a doua oară să vadă ce-a ajuns rubla”, răspunde Vitalie. Apoi mă invită să privesc cu atenție o bancnotă de zece mii. Pe o parte avem chipul lui Suvorov, imprimat 10 000 și ceva hașurat. Pe cealaltă parte avem o clădire sovietică și imprimată cifra 1. Din cauza inflației și pentru a face economie de hârtie, doar s-au adăugat pe una dintre fețe patru zerouri. Același tratament a suferit și bancnota de 100, care a devenit 100 000 și, straniu, are chipul aceluiași Suvorov.

Tancuri și pantaloni de trening

Înainte de a merge la Larisa Ignatievna, profesoară la Universitatea din Tiraspol, trecem să vedem tancul. Înainte cu zece ani nu exista oraș sovietic care să nu aibă drept monument unul sau mai multe tancuri. Dacă în alte localități ele au dispărut, la Tiraspol, numit și orașul comuniștilor, el încă se mai găsește, vopsit frumos, pe un piedestal. El incită imaginația copiilor, atrage privirea turiștilor și, deja a devenit o tradiție, e folosit ca moment solemn în celebrarea căsătoriilor. Nu există nuntă respectabilă care în

itinerarul tinerilor însurăței să nu prevadă și o fotografie în fața tancului. Când aparatul face clic, toată lumea aplaudă.

Când era elev, Vitalie desena zilnic tancuri. Ca toți colegii săi, ultimele pagini ale caietelor le umplea cu tancuri. Ele simbolizau marea forță a Uniunii Sovietice și îi creștea inima de mândrie. El visa, ca orice copil de vârsta lui, să se distingă în lupta împotriva occidentalilor, mai ales împotriva nemților și americanilor. De aceea se pregătea continuu. Făcea sport, se călea cu fiecare ocazie. Toți colegii lui făceau sport: cros, haltere, lupte, înot, orice. Se spăla cu apă rece și sărea de la înălțime din copaci, să se antreneze. Ca să verifice dacă un prieten e pregătit pentru fapte eroice, l-a împins într-o tufă înaltă de urzici bătrâne. În minte avea metoda lui: cu o cărămidă legată cu sfoară omora nemți, lovindu-i, de undeva de sus, drept în creștetul capului. Cu grenadele luate de la cei morți va captura un tanc. Cu tancul va ajunge în Germania, unde, la o berărie, îl va prinde pe Hitler. De fiecare dată când făcea fotografii la tanc, se gândea la acest lucru. Așa că și-a amintit și acum.

Ploaia a stat. Ne îndreptăm spre Larisa Ignatievna. Devin atent și îmi dau seama că întâlnesc multe persoane, de diferite vârste, îmbrăcate cu pantaloni de trening. Pe drum, Stepan confirmă această ostentativă educație sportivă. În fosta URSS era politică de stat. Chiar dintre călugării de la Noul Neamț mulți au fost sportivi: boxeri, halterofili, parașutiști, fotbaliști etc. I-a povestit un prieten care a pictat Soborul și care a fost făcut „ghiocel” la Moscova. „Cum adică ghiocel?”, îl întreb. „Adică a fost omorât și ascuns în zăpadă de un ucigaș profesionist. Astfel cadavrul a fost găsit abia primăvara. Fiindcă sunt destul de multe asemenea descoperiri, lumea spune că răsar ca ghioceii.” Am ajuns.

Elevii răspund în românește doar la oră

Larisa Ignatievna e o femeie trupeșă, cu părul oxigenat și de o jovialitate molipsitoare. Deși e „moldovancă”, pentru a răzbate mai ușor în viață, părinții i-au pus nume rusesc și au dat-o la o școală rusească. Apoi s-a căsătorit cu un rus. Ne servește cu ness și ceai Lipton. Are doi copii care vorbesc mai bine rusa decât româna. „Că nu i-am învățat pe ruși să vorbească moldovenește e vina noastră”, mărturisește ea. „Dacă eram zece

români și un rus, apoi vorbeam rusește cu toții”, își amintește Stepan. „Moldovani plouați”, conchide Vitalie.

Prin natura funcției, ea merge destul de des în inspecție prin sate. Țăranii regretă comunismul, mulți cred că tot ceea ce e bun acum e rămas de pe vremuri. Chiar și ea pe atunci o ducea mai bine: nu-și punea problema mâncării. Ba îi rămâneau și bani pentru un parfum franțuzesc. Există școli unde copiii au fost făcuți, ca pe vremuri, pionieri. Cel mai greu se descurcă cu cravatele, nu prea se mai găsesc. În Transnistria, față de Moldova, colhozurile au fost păstrate. Dar nu mai au nici pe departe aceeași eficiență. E adevărat că înainte se fura mai mult de la colhoz, dar acum nici de furat nu mai este. O cunoștință a Larisei Ignatievna, care muncește la colhoz, n-a primit decât la Anul Nou 25 de kilograme de făină și cinci kilograme de pește congelat la Paște. Dar chiar și pentru atât a spus *„Spasiba* lui Dumnezeu!”, în alte sate nu s-a primit nimic. În schimb, se bea foarte mult. Din construcțiile neterminate de dinainte de ’90 au fost furate caloriferele, transformate apoi în instalații de distilat. Alcoolul le face viața mai frumoasă, după cum e și vorba proverbului rusesc: nu există femeie urâtă, vodca-i puțină. Așa e și cu viața. Majoritatea țăranilor trăiesc din „creșterea legumelor și fructelor”, iar orășenii mai ales din speculă, cumpărând de aici și vânzând dincolo. Unii mai pescuiesc pe Nistru cu grenade rămase din război. Nu întotdeauna acest fel de pescuit are succes, fiindcă peștele iese la suprafață abia peste un kilometru și jumătate de la locul exploziei, iar oamenii din sate, cum aud o bubuitură, ies cu barca pe Nistru. Dacă nu ești destul de rapid, nu te alegi cu nimic. „Pe vremea războiului, cu o balercă de vin cumpărai un kalașnikov”, intervine Stepan.

Rog profesoara să-mi povestească despre inspecțiile sale. În primul rând, spune ea, e o criză grozavă de învățători. În timpul comunismului, transnistrenii trăiau foarte bine din comerțul de fructe la Odesa și Moscova, de aceea nu-și dădeau copiii la școală. Moldova, mai săracă, aprecia altfel leafa de la stat, așa că acum au destui învățători și profesori. În Transnistria predau multe tinere fără cine știe ce școală sau învățătoare de peste 70 de ani care nici nu pot să pronunțe *auxiliar,* căci până acum se spunea *verb ajutător.* Vorba uneia dintre ele: și gramatica e mai grea acum. Copiii care vor să învețe carte merg la școlile rusești din Moldova, mai ales când sunt aproape.

În școlile românești din „republica-fantomă” se învață în continuare cu litere chirilice. Când era vorba să se introducă grafia latină și la ei, rușii s-au indignat: „Ce să spun, după ce că-s așa de proști, moldovenilor le mai trebuie să învețe și latina!”. Credeau că vor să introducă limba latină. Acum, în unele orare e introdusă limba română. Elevii răspund românește doar la oră, în pauză, între ei, vorbesc rusește. Altă problemă mare e lipsa manualelor. La multe școli se învață de pe aceleași manuale comuniste, altele au cărți din Moldova sau România. Numai că aici e o încurcătură, acestea sunt cu grafie latină, lucru interzis oficial. De aceea învățătorii „traduc” printre rânduri, de mână, „latinița” în „chiriliță” pentru a rămâne în cadrul legii. Până și franceza la unele școli se face cu alfabet chirilic.

De altfel, e o criză generală de manuale. Ea însăși a fost solicitată să facă un manual de istorie, deși nu e specialitatea ei. Gândindu-se la bani, a acceptat. Însă, când i s-a spus că trebuie să înceapă cu: „Acum trei sute de ani, pe aceste locuri, cât vezi cu ochii, erau numai și numai ghețari”, a renunțat.

S-a făcut târziu. „Alo, Dana? Am ajuns cu bine la Tiraspol, totul e în regulă. Ai grijă de Ilinca, eu mă întorc cât de repede pot. Aici am găsit mulți oameni drăguți, mă simt minunat. Dacă vrei, uite, ți-l dau și pe Ilașcu la telefon”, le relatez o convorbire imaginară cu soția mea.

Stepan, Vitalie și Larisa Ignatievna privesc în pământ, nici în glumă nu vor să discute pe acest subiect.

Încurcat, sorb din ceai. E Lipton veritabil.

Referinţe critice selective

„De astă dată, [Dan Lungu] revine cu o proză splendidă despre frisoanele oculte ale vieții cotidiene, scrisă admirabil, jumătate pe ton de poem ironic, jumătate pe ton de epopee joyceană.”

Radu G. Țeposu, *Cuvântul*, nr. 79/1997

„Dan Lungu scrie o proză scurtă simpatică și vioaie. El mizează cu inteligență pe *personaj,* un personaj care, cel mai adesea, fie că e copil, fie adult (de la buldozerist la... ziarist), e puternic interiorizat: adică observă, suferă, se bucură, se răzbună – deci își oferă compensații pentru frustrări – mai mult în imaginație. Tandrețea, umorul, o fină percepție a trecerilor de la o stare psihologică la alta, ca și un simț înnăscut pentru detaliul realist, savuros, sunt instrumente mânuite cu o siguranță care m-a făcut, de la bun început, să cred în Dan Lungu, prozatorul.”

Mariana Codruț, coperta a IV-a a volumului *Cheta la flegmă,* 1999

„Probabil «eroii secreți», în percutanta formulă a lui Radu Petrescu, din prozele tânărului autor ieșean – uzez de sintagma aceasta fandosită doar ca să-l necăjesc puțin; altfel, suntem cam de-o vârstă, nu tocmai fragedă (dar nici coaptă!) – sunt înseși curiozitatea lui, «foamea» de realitate (sugestiv titlul, cu valoare de artă poetică, *Proză cu amănuntul),* pofta de joacă narativă (oglinda sa începe să deformeze, să insinueze un aer de carnaval), vocația lui de spectator (în ton cu vremurile: interactiv), împărțit între plăcerea de a asista la reprezentație și spaima de a conștientiza vacuitatea schopenhaueriană a reprezentării.”

O. Nimigean, „Cuvânt înainte” la volumul *Cheta la flegmă,* 1999

„Cine o citește *[Cheta la flegmă*] are senzația că privește un foc de artificii. Inteligența sclipitoare, sagacitatea și uneori malitia dovedite în înțelegerea sufletului omenesc, ca și lirismul sobru, viril, sunt cuceritoare.”

Alex. Ştefănescu, *Flacăra,* nr. 11/1999

„El ne surprinde și la un moment dat chiar ne șochează *prin talentul său,* și nu prin ceea ce crede cu naivitate că ne șochează. (...) Există și o schiță în care Dan Lungu nu-și mai ascunde duioșia, îngăduindu-și chiar să alunece cu voluptate în melodramatic: «Eroi și eroi, că am mai citit titlul ăsta undeva și mi-a plăcut» (cuvintele de după virgulă sunt în plus, nesemnificând altceva decât sentimentul autorului că este dator să-i imite pe optzeciști). Schița este o capodoperă.”

Alex. Ştefănescu, *România literară,* nr. 47/1999

„...prima carte de proză a lui Dan Lungu dă, cred, satisfacția că ne aflăm în fața unor pagini de literatură autentică.”

Corneliu Ştefanache, *Evenimentul,* 23 noiembrie 1999

„Autorul este (...) deja experimentat, abordând într-o manieră curajoasă poncifurile vieții ca și pe acelea ale scrisului. (...) Dan Lungu scrie cu o directețe remarcabilă. Referirile lui sunt la esențialul lucrurilor, iar înlănțuirile de imagini țin de tehnica montajului prin juxtapunere, «la tăietura de fotogramă».”

Radu Voinescu, *Luceafărul,* nr. 44/1999

„În fruntea volumului stau două proze nemaipomenite: una care dă titlul cărții, alta intitulată «De-a întunericul», proze prin care scriitorul zăbovește asupra copilăriei, în stilul său. (...) Suntem convinși că aceste două proze ar putea sta cu cinste într-o antologie de proză universală.”

Maria Baciu, *Cronica,* nr. 1/2000

„Nu știu ce și cât va mai scrie Dan Lungu, însă această carte mi-a modificat unele opinii pe care le aveam în legătură cu proza actuală. «De-a întunericul», «Ca de fiecare dată», «Duminica domnului Chichifoi» sunt texte care pot intra oricând într-o antologie de proză scurtă.”

Antonio Patraș, *Timpul,* nr. 2/2000

„Construind cu minuțiozitate caractere din detalii mărunte, Dan Lungu propune o lume prea puțin interesată de morală, o lume de eroi căldicei, peste care a trecut demonul meschin (...). O face bine, iar câteva povestiri din volum sunt chiar antologice.”

Radu Pavel Gheo, *Orizont,* nr. 3/2000

„Ca mai toți scriitorii generației sale, Dan Lungu este obsedat de copilărie, primele două proze putând intra în orice antologie a temei. Firește, fără nimic din seninul tradițional, ci cu o adevărată furie a sordidului, care însă nu exclude ludicul. (...) Esențial rămâne personajul, tipurile umane sunt de o cuceritoare diversitate, construind prin acumulare acea umanitate specifică a ultimelor decenii. Prozele scurte ale lui Dan Lungu compun un tablou cehovian al umanității pierdute în eroismul banalității sale.”

Christian Crăciun, *LA & I,* 26 aprilie 2004

„Dan Lungu se află la cârma unei plute cu naufragiați care alunecă de-a lungul unui canal plin cu păcură și gunoaie. Din când în când, pescuiește câte un splendid ciob al unei emoții mărunte, care sclipește în soare, câte un tânăr debusolat, care își ia asupra lui răutatea și violența patologică a lumii («Norii») și se urcă în barcă, lângă bătrânii care joacă zaruri. Imaginea fetiței în zdrențe care

adună și cataloghează, la marginea șoselei, chiștoacele și bețele de chibrituri dintr-o groapă mâloasă e emblematică. Strecurată într-un «moment publicitar», ea este mica zeiță a tranziției, rahitică și jegoasă, «fetița cu chibrituri» modernă, serioasă și, în felul ei, cochetă, care se va urca și ea pe pluta lui Dan Lungu. Da, din această pagină (scrisă ca un scenariu TV) Cătălin Mitulescu ar scoate un scurtmetraj pe cinste!”

Cătălin Sturza, *Observator Cultural*, 20-26 iulie 2004

„Mediile surprinse de Dan Lungu sunt cele marginale, oamenii sunt simpli muncitori sau pensionari, scenele de viață cotidiană banale, iar semnificațiile multiple și deloc futile. Timpul de trecere, postdecembrist, este urât și greu, oamenii mărunți sunt dezorientați de viața promiscuă care le frânge și orice urmă de moralitate. De aici și întâmplările crude, grotești, absurde ce par scoase parcă din știrile senzaționale ale ziarelor. (...) Povestirile sunt în mare parte, așa cum s-a spus deja, antologabile. (...) Deși par scrise alb, direct, la prima mână, de fapt se pot ghici travaliul mult mai mare din spatele lor și gândirea producătoare pretențioasă.”

Marius Chivu, *România literară,* nr. 4/2004

„În linia relatării hiperrealiste, prozatorul ieșean își probează talentul prin registrul parodico-ironic, proteismul naratorial, cruditatea limbajului și, mai cu seamă, prin recuperarea realității imediate dez-edulcorate, văzându-i asperitățile întru revelarea sensurilor subterane.”

Nicolae Oprea, *Ziua,* 8 ianuarie 2005

„Volumul de povestiri *Cheta la flegmă* (1999, reluat în 2003 cu titlul *Proză cu amănuntul)* rămâne printre cele mai bune cărți de proză scurtă românească din ultimul deceniu, fiind concurat doar de realizările similare ale lui Sorin Stoica și Lucian Dan Teodorovici. Reușita autorului vine aici din microrealismul dus până la patologic și absurd, după principiul detaliului rebel și acaparant care destramă iluzia realistă și împinge epicul către grotesc și monstruos.”

Andrei Terian, *Cultura,* nr. 67/2007

„Autorul simte cehovian şi vede gogolian, atmosfera prozelor sale e însă kafkiană; microrealismul alcătuit din prefabricate postmoderne ascunde drame abisale. Dan Lungu excelează în surprinderea penibilului micilor acte ratate, sînt proze ale *intimităţii ratate*. Antieroii săi evadează sporadic în reverii, fabulos oniric, nostalgii, problematizări, taclale, dar sfîrşesc prin a recădea în plasa de siguranţă a banalului."

Paul Cernat

„«Dur» şi matur, cu ştiinţa şi putinţa construcţiei unui personaj, cu o viziune sumbră asupra lumii, pe care o exprimă fără prea multe menajamente pentru sensibilităţile cititorului, încercînd mai mereu să-şi răsucească ingenios povestirile, astfel încît acelaşi cititor să nu aibă motive de plictiseală, Dan Lungu este un tînăr prozator de indiscutabil talent."

Daniel Cristea-Enache

„Nu există proză în acest volum peste care să treci plictisit sau care să-ţi «trezească» indiferenţă critică. Sînt toate scrise cu un condei sigur, în registrul unui realism temperat, săgetat pe alocuri (în părţile esenţiale) de unde lirice."

Bogdan-Alexandru Stănescu

„Dan Lungu s-a remarcat mai ales prin efortul de a «textualiza» realitatea, de a o stiliza mutînd-o în scriitură. Ficţiunile sale confirmă un program coerent articulat, o poetică deloc simplistă, deşi simplă în aparenţă, pe care însuşi autorul a definit-o cel mai bine, aşezînd-o pe frontispiciul unei cărţi: *Proză cu amănuntul*."

Bogdan Creţu

„Una dintre cele mai provocatoare şi, artistic, mai bine realizate cărţi de proză scurtă apărute la noi după 1990."

Cristian Teodorescu

EDITURA POLIROM

www.polirom.ro

Foto copertă © Bildagentur-Online/Northfoto

Table of Contents